

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

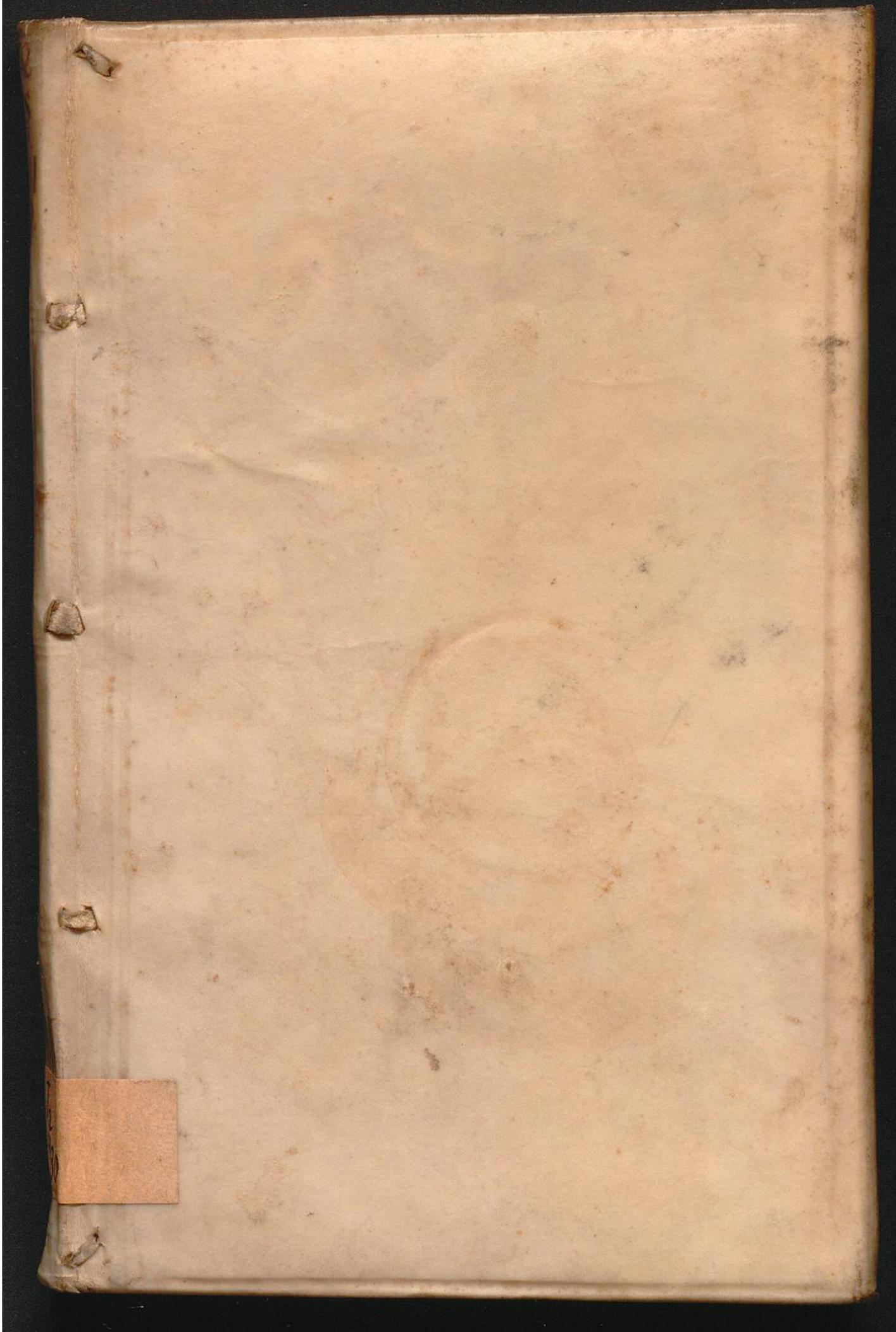
**Ivsti Rycqvii Canonici Gandavensis, Civis Romani, De
Anno Secvlari Ivbileo Syntagma**

De Rycke, Josse

Antverpiae, 1624

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64507](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64507)

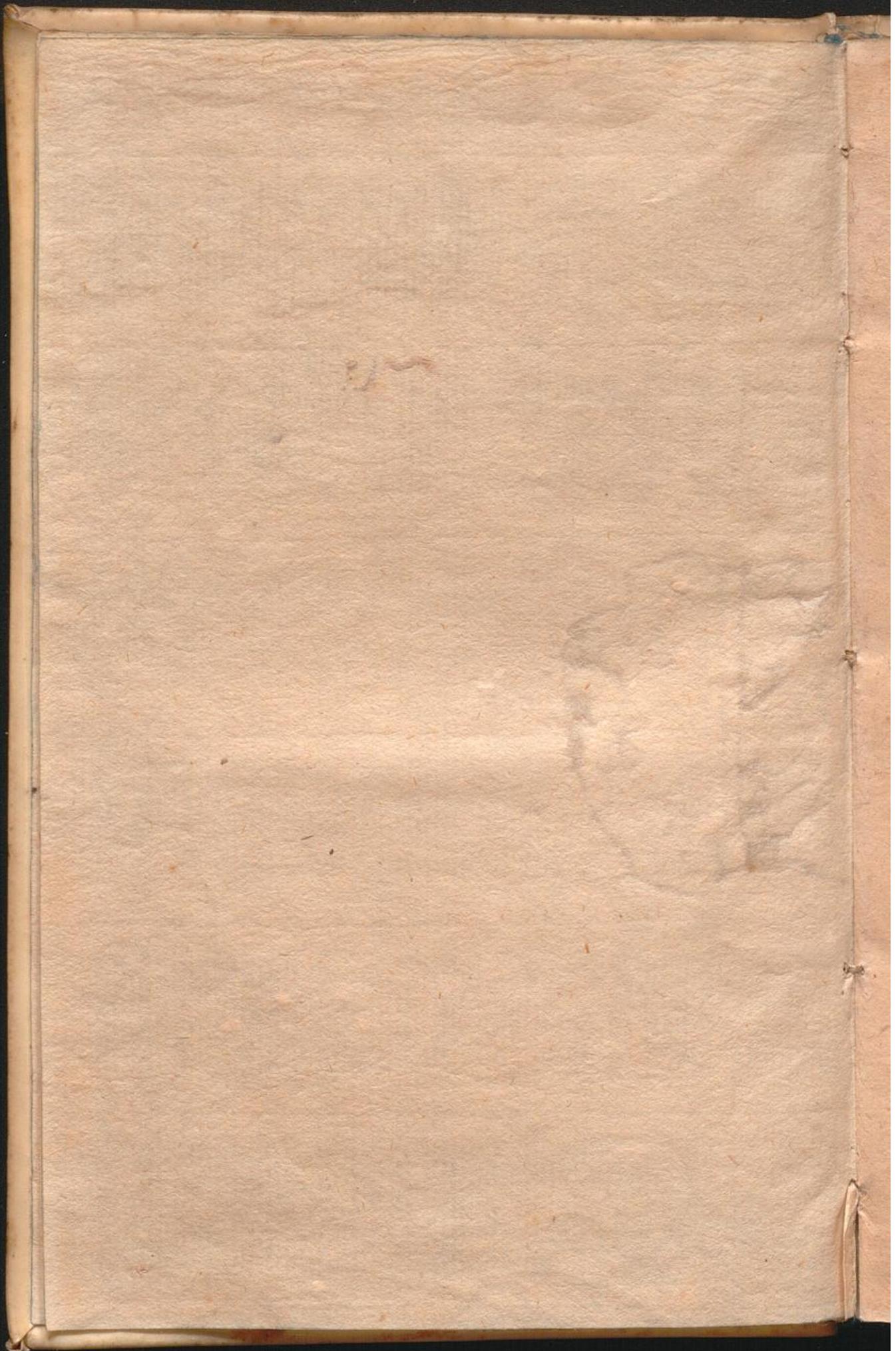

h'u
8

Jh. 4930.

LIBRARIUS
SECRETARI
IN

17

IUSTI RYCQVII
CANONICI GANDAVENSIS,

CIVIS ROMANI,

DE

ANNO SECVLARI

I V B I L E O

SYNTAGMA:

in quo

*Plurima SACRÆ ANTIQVITATIS eruun-
tur, explicantur, & illustrantur.*

AD SANCTISS. D. N.

VRBANVM OCTAVVM

*Liber Collegij Societatis Jesu Paderbornæ
anno 1626*

ANTVERPIÆ,

Apud Guilielmum à Tongris.

Anno MD. C. XXIV.

SACROSANCTÆ
ECCLESIAE
ROMANÆ-CATHOLICÆ
VNICÆ. ET. ELECTÆ.
IESV-CHRISTI
DEI. AC. DOMINI. N.
SPONSÆ,
SANCTISSIMI
INDVLGENTIAR. AC. REMISSION.
THESAURI
FIDELISSIMÆ CVSTODI
ET
BEATISSIMO. PATRI
SACRATISSIMOQ. PRINCIPI
VRBANO OCTAVO
PONT. OPT. MAX.
EIVSDEM. DEI. AC. DOMINI. N.
IN. TERRIS. VICARIO
EIVSDEMQ. THESAURI
FIDELISSIMO. DISPENSATORI
NOVI. SECVLI. IVBILEI. CONDITORI
COMMENTARIVM
ISTVD. SCRIBEBAT
D. D.
IVSTVS RYCOQVIVS
DEVOTVS
HONORI. MAIESTATI. Q. EORVM.

S. I R E N Æ V S

LIBRO III.

ADVERSUS VALENTINVM,

D E

R O M A N A E C C L E S I A .

AD. HANC. ENIM. ECCLESIAM
PROPTER. POTENTIOREM. PRIN-
CIPALITATEM. NECESSE. EST. OM-
NEM. CONVENIRE. ECCLESIAM.
HOC. EST. EOS. QUI. SVNT. VN-
DIQVE. FIDELES. IN. QVA. SEM-
PER. AB. HIS. QUI. SVNT. VNDI-
QVE. CONSERVATA. EST. EA. QVÆ.
EST. AB. APOSTOLIS. TRADITIO.

ILLV-

ILLVSTRISS.
A C
REVERENDISS. D.
D. FRANCISCO
BARBERINO
S. R. E.
CARDINALI AMPLISSIMO.

Xpriment alij alia Honestatis aut Vtilitatis exempla
FRANCISCE, CARDINALIS ILLVSTRISSIME, ego apud CÆLESTES PRINCIPES caelestia imitari conabor. Sicuti enim DEVM accessuri Diuum aliquem piè adhibemus, precum nostrarum internuncium futurum; ita Libellum hunc, DEI VICARIO SANCTISSIMO offerendum, prius ad Te mittere placuit, ut Intercessoris ei vice fungereris. Quod etsi saluâ Dignitate Tuâ petere non liceat, per Humanitatem tamen, quam incredibilem in Te omnes experiuntur, impetrare forsitan licebit. Enimuero si frontis nostræ teneritudinem respicio, & doni ipsius tenuitatem, magno ali-

EPISTOLA DEDICATORIA.

quo Patrocinio indiget ut tanta Maieſtati
 repræſentetur: ſi facti ipſius impudentiam,
 nec veniam fortè merebimur, nec fauorem. Sit
 tamen RYCVIVS impudens, ſit ^{argodiar} &
 & inurbanus; dum per Te VRBANO illi
 MAGNO concilietur, cuius Fauorem impe-
 trâſſe, præ regno & diademate, vel modèſtiſ-
 ſimus quiſque exiſtimauerit. Accedebat alte-
 ra cauſſa inſcripti in Titulum AVGVSTI
 TVI NOMINIS. Vindicas enim tibi omnia
 mea, ſicut ipſum Me nexu & mancipio pri-
 dem Tibi vindicâſti. Quid dico odioſa illa
 nomina, & ergaſtulum ac ſeruitutem redo-
 lentia? Amabili potiùs Parentùm Iure
 TVVM eſſe voluiſti, quicquid è Mineruæ
 noſtra factu olim eſſet proditurum. Eximia
 certè eâ Beneuolentia quam Litteris, ea-
 rumq; ſtudioſis, in ampliſſimâ fortunâ ha-
 tēnus impendis, adeò omnes Muſis opera-
 tos ^{coegit} quodam adfectu Tibi obſtringit,
 ut Barbari nomen mereatur, qui id neſciat;
 Impij, qui obliuiſcatur, aut neget. Illuſtre ſci-
 licet ac domeſticum SACRATIſſIMI PRIN-
 CIPIS exemplum laudabiliter imitatus, cuius
 Aula, velut Prytanæum; cubiculum, Miner-
 uæ ſacrarium; pectus, Eruditionis ac Sapien-
 tiæ Templum; vita denique omnis, Innocen-
 tiæ ac Virtutis lucidiſſimum ſpeculum, fuit.

EPISTOLA DEDICATORIA.

*Et non sine eximio Natura ac Diuina Lar-
gitatis miraculo, alterum in altero vigere,
mutuisq; Virtutibus efflorescere, Generis Hu-
mani censura fateatur. Huius Benignitatis
cum me, hominem licet imi subsellij, in PV-
BLICA FELICITATE exsortem esse nolue-
ris; sed eas in me Beneuolentia Tue strictu-
ras emiseris, quæ pleniores radios præfagire
videbantur; ingratus certè essem, & ineptus,
nisi quantum in me studij, facultatis, ingenij,
opum est, communi formulâ, TIBI, AC SAN-
CTISSIMO PATRVO, DICAREM, ET
CONSECRAREM. Quod nemo displicere
posse SAPIENTISSIMO PRINCIPI credide-
rit, qui modò insigne eius de Te præiudi-
cium non ignorârit. Collato enim propria
PURPUREÆ Honore Virtutes Tuas, quas olim
nascentes aluit, & alendo formauit, uniuerso
Orbi æstimandas, omniq; officiorum genere
venerandas, proposuisse cognoscet. Quam Di-
gnitatem nequis Necesitudini datam, aut
immaturis annis festinatam calumniari au-
deret; grauissimis dein curis admotum pa-
rem Te iis ornamentis ostendit, quæ, vel si
necessarius non fuisses, impetrare eâ ætate à
cordatiore quouis Principe poteras. Eâ igitur
fiduciâ erectus Commentarium hoc, quod Iu-
re PONTIFICIS MAXIMI est, cuius hîc*

EPISTOLA DEDICATORIA.

*Iura & ECCLESIAE defendimus ; Tuum
etiam Merito ac Libentia, GEMINAE AV-
CTORITATI L. M. INSCRIBO , DEVM
obtestatus, ut iste quod Ritu Christiano IUBI-
LIVM condet SECVLVM feliciter expleat ;
& Tibi, vel de nostris Annis, Annos ad
vitam quamplurimos adjiciat . Sic vouebam
apud Belgas XV. Kal. Octob. M. DC. XXIV.*

ILLMAE. AMPLITVDINI TVÆ

ÆTERNVM CLIENS,

IYSTVS RYCQVIVS.

BENEVOLE
ET
CHRISTIANE
LECTOR.

Nil minùs in animum induxeram quàm de ANNO IUBILEO aliquid commentari: quòd eam diuinis studiis reuerentiam semper exhibui, vt ea illotis manibus non temerè adeunda, aut imperitià cuiusquam profananda, hactenus existima-uerim. Excitatus tamen exemplo fui V. C. STEPHANI VINANDI PIGHII, qui in aureolo, quem HERCVLEM PRODICIVM, inscripsit, Libello viam ostendisse videbatur, quà pedem cuiuis tutò figere liceret per illa alta & *auia* MY-

Lucret.

STERII IUBILEI, *nullius antè*, è Musæâ nostrâ classe, *trita solo*. Hunc ego virum cùm scirem omnem ætatē in ROMANÆ HISTORIÆ, ac Transmarinarum Elegantiarum, cognitione transegisse, neque ab hoc argumento abhorruisse;

† s

mihi

AD LECTOREM.

mihî quoque similibus studiis, at non pari successu, hæctenus occupato, aliqua eius paullo diffusius explicandi voluntas incessit. Huc accedebat Amicorum stimulus, & cohortatio, neminẽ è Belgis nostris fuisse qui seriò rê istam egisset: eos quoq; qui alibi scripsissent, etũ viros præclarissimos, aut tam prolixè, aut scholastico adeò more in eà esse versatos, vt plerosq; qui vel occupationes, vel delicatioris paullo gustus essent, à sui lectione arcuisse viderentur. Quibus eò libètiùs exorari me sum passus, quòd aliqua hîc passim tractãda occurrerent quæ nõ primi ordinis Senatorem in suffragio ferendo, sed è minore subfello velut *abortiuum* interdũ requirebant. Vbi verò quid sublimius occurreret, eò legentem dirigi posse vnde oraculum acciperet, vel è Theologorũ ^{τῶν} ^{πῶν} scriptis succidaneam vocem posse implorari. At quid facerem? instãs erat iam ANNI SACRI tẽpus, & profectio in Urbem denuò suscipiẽda pauculos studiis menses, immò hebdomadas, reliquas faciebat. Nihil in scriniis congestum quod huc faceret, nihil in aduersariis collectũ, quod subsidio esse posset.

Sueton.
Ostatio
c. 35.

excellen-
tium.

A D L E C T O R E M.

set. Subsidium itaque omne in festinatione fuit : quæ quâ periculosa sit in Ingenij rebus è sententiâ Appuleianâ discimus, *Non posse quidquã unã & Celeritatis gratiam habere, & Perfectionis.* Solis id fortunatis contingere quondam credidit

Græcia, quæ τὰ τῶν ἐπιτυχῶν τῶν αἰδῶν τὴν ἑλπίδα trimestres felicitium partus. prouerbio celebrauit. Sicuti ergo CÆSAR, Ducum expeditissimus, celeritatē

confecti belli tribus verbulis denotauit, VENI, VIDI, VICI; ita mihi de Scripto Sueton. Casare Plutarc. in eius Vita. hoc meo adeò festinato pronuncianđū puto: CONCEPI, CONSCRIPSI, CONFECI.

Sciunt enim Amici, qui omnia meam norunt, adeò præproperè ac festinâter ἐπιταχύνω istud à me conscriptū, vt eadem operâ concinnandum & absoluendū, & operis Typographicis, in pēsa cottidiana, distribuendum fuerit. Quæ tamen non sic accipi à quoquam velim, quasi vel Ingenij laudē excusatione illâ quæram, vel celeritatis prætextu Coronam ex Olympicis auferre coner; sed id potius, si quid mihi vitij vel erroris exciderit, vt sanè homo sum, & humanè labi possum, eò faciliùs veniam apud candidiores & æquiores Iudices impetrem, quò minùs rebus necessarius in-

structus

A D L E C T O R E M.

structus ad scribendū accessi. Neq; hoc
 silendum fuit Sectariorum quorumdā
 causā, qui cū aliquid in hoc genere à
 quoquam nostræ conditionis homine
 editum vident, velut HERCVLEM, vel
 ACHILLEM, aut (si nostris exemplis vti
 malimus) DAVIDEM quemdam προμάχου,
 vniuerso partium nomine delectū, pro
 1. Reg. 17 dire credunt, qui Regiā armaturā in-
 structus in campum veniat, bella popu-
 lí Israel aduersus Philisthæos depugna-
 turus. Sincerè hoc, si quid vñquam, di-
 co & scribo, sancteque deiero, priuatā
 operā & auctoritate provinciam hāc à
 me susceptam: meos esse istos lapides, è
 sicco Ingenij nostri torrente desumptos:
 meam hanc operam, meum scriptum,
 atque institutum. Et sanè, vel me tacē-
 te, ECCLESIA hoc vniuersa proclamat,
 tot clarissimis Ingeniis distincta, tot
 Immortalium Virorum scriptis, in hoc
 etiam argumento, ditata, vt ego in tātā
 luce vix Vmbrae locum, aut inter tot
 Aquilas vix graculi nomen inueniam.
 Mea ergo vitia sint, mea quæ parum si
 errata. fortè caui σφάλματα

Aeneid. 9

———— in me conuertite ferrum,
 O Rutuli.

Si

A D L E C T O R E M.

Si quid tamen paullò rectius etiam sic præcipitanti exciderit, DEO sint gratiæ, omnis Sapientiæ auctori; & ECCLESIAE, cuius Honorem vitâ ipsâ chariorê habeo, decus & utilitas. Et hæc quidê de instituto nostro satis; nunc de Opere ipso ac Styli caractere paucula monebo. Opus totum in XXV. Capita partitū est, vt, vel ipsâ Diuisionis methodo, quoto ANNO IVBILEO conscriptus sit, Liber ostendat. SYNTAGMATIS nomen pro titulo habet: non quidê ^{ἀπερίωτος} meo inueni-
iudicio, in variâ istâ ac miscellaneâ rerū ^{stê.}
diuersissimarum ^{συντάξεις}: in quibus nihil ^{composi-}
magis laborandum, quàm vt ordine ^{tionē.}
quæq; suo, ac serie, disposita habeantur.
Breuitatem in eo nostrâ fortè quidam culpabunt; sed sic corrigere aliorū prolixitatem volui: atq; ideò subinde hanc spontaneam, subinde necessariâ, fuisse experiētur. Quædam namque de industriâ breuius posuimus, iam toties vulgata, ac scripta, neq; sine tædio aut nauisêâ legentium repetenda: alia, si licuisset, paullò diffusius explicare voluntas fuerat, nisi librorum supellex (quos magno ad scribendū adiumento esse docti nôrunt) volentem destituisset. Ex rãto enim

AD LECTOREM.

enim Scriptorum numero, qui in Italiâ,
 & alibi, de ANNO SACRO Commenta-
 rios ediderunt, vix vnum & alterum
 inspiciendi mihi facultas fuit. RUTILII
 certè BENZONI, EPISCOPI LAVRETANI
 laudatissimū in hac re volumen, etsi di-
 ligenter conquisitū, nancisci non valui:
 quod sanè præclaro nobis vsui atq; or-
 namento esse potuisset, digitumque ad
 ea intendisset, quæ nūc aliqui esse præ-
 termissa fortassis indignabuntur. Hoc
 igitur infortunij nostræ quoq; scriptio-
 ni accessit: quò minùs mirādum si, sine
 Mercuriis Vialibus, *ἐπιτάφια* subinde de-
 clinauerim. De Stylo nostro, vel Scri-
 ptionis caractere, varia etiam iudicia
 erunt, vt Censorium planè, immò *κατα-
 κρίνων* hoc seculum est; aliis Barbariem,
 ac negligentiam, aliis nitorem nimium,
 ac iniustos quasi calamistros, obiiciēti-
 bus. Istis, si Barbariem esse putant con-
 ceptis ac solennibus Ecclesiæ Christia-
 næ vocibus vt; bonum factū si sic Bar-
 barus esse iudicabor. Viderint illi, an
 elegantissimum mortalium omnium
 MYRETVM barbarum fuisse putent, qui
 ineptum esse credidit, & intolerādum,
 in re Christianâ aliis quàm receptis vo-
 cibus

in semi-
 tas.

maxime
 proclive
 ad iudi-
 candum.

A D L E C T O R E M.

cibus vti. Eamque doctrinam quam in *Variis Lectionibus* tradiderat, ipse passim, cum res tulit, in politissimis suis scriptis obseruauit. Quod si ea Romanorum Veterum religio fuit, vt in vanis sacris & *Amulas*, & *Sympuua*, & *Secepsitas*, & *Hornas Fruges*, & *Fordas Boues*, aliaque innumera Pompiliani æui verba, seuerissimè retinuerint; an Christiana auris tam delicata erit, vt in vero Dei cultu *Sacramenta*, *Confessiones*, *Pœnitentias*, *Satisfactiones*, *Indulgentias*, & quæ his similia, audire perhorrescat? Valeat potius profana omnis Eloquentia quàm vt seruire sibi Ecclesiam velit. Alibi disertissimus aut nitidus; cum Sacra nostra tractanda sunt, propriis & expressis Sacrorum formulis vtamur. In his summa Barbaries est nimiam Elegantiæ laudè affectasse. Si quis tamen hoc etiã nomine me accusandum putet; ferã paciẽter, conscientiam meã contentus, rationibus etiam illis quas amicis meis exposui, cur non incomptam Veritatem, vt hodie multi; sed quodam styli lenocinio subinde adumbratam, in Theatrum produxerim. Euentus fortè ostendet non infructuosum hoc scribendi genus

nus

nus esse, multosque qui scholasticâ au-
steritate à Sacris nostris deterrentur,
hoc veluti mulso propinato molliores
fieri, & (quod Deus ille Magnus con-
cedat) fortè meliores. Vale.

A P P R O B A T I O.

Quod presenti Syntagmate in Capita XXV.
partito, IUBILAEI cùm VETERIS, siue
HEBRAEORVM, tum NOVI CHRISTIANO-
RVM, VERI insuper ac MYSTICI, Originem,
Caussas, Formulas, Religionem, Prærogatiuas, Sym-
bola, verumq; sensum, & alia pleraq; SACRAE AN-
TIQVITATIS, ad Argumenti istius non ita passim
obuij elucidationem facientia, è locuplete [quod ety-
mon cognominis importat] eruditionis suæ, aliorumq;
Scriptorum penu sedulo deprompserit IUSTVS RYC-
QVIVS Canonicus Gandauensis, & iuxta historicam
veritatem solide illorum tractationem deduxerit:
Dignissimū censeo, quòd sub patrociniò SANCTISS.
D. N. VRBANI VIII. postquam imminentis IUBI-
LAEI solennia nuper indicta, & propediem per
illum celebranda veniant, oportune in lucem pro-
deat, præloq; conceptum, omnium, quibus Sancti Iubi-
læi Religio cultusq; cordi sunt, manibus versandum
proponatur. Datum Antuerpiæ in Seminario Episco-
pali IX. KAL. OCTOB. ANNO M. DC. XXIV.

Laurentius Beyerlinck S. T. L. Canon.
& Archipresbyter Eccles. Cathedral.
AntuERP. & Librorum Censor.

I V S T I
R Y C Q V I I

D E A N N O

S E C V L A R I

I V B I L E O

S Y N T A G M A.

C A P V T I.

Dies, Mensis, Annus Septimus sacer apud Hebraeos: item Annus Septies-septimus. Sabbatum, & Anni Sabbatici. Iudei dicti Sabbatarij. Plutarchi, Taciti, Dionis, Appionis, Lactantij de Sabbato error. Septenaria Hebraeorum Ferie à calumniâ vindicata.

SVMMVM ILLVD ET INEFFABILE NVMEN, cuius Natura bonitas est; consilium, Sapiencia; inter cætera præclarissima instituta, quibus populum electum ad omnem religionem ac humanitatem conformavit; admirabili & arcanâ quadam ratione Sapientibus vsum videtur, cum Numerum Septenarium adeò sanctum diuinumque reddidit,

A

dit,

Scenopegia.

Lib. 3. Ars.
910.

dit, vt pleraſque Legis cærimonias eo definierit, & omnem ferè temporum feriem eius canone ac menſurâ concluderit. De die enim Septimo Exodi xx. ita ſancitum eſt: *Memento vt diem SABBATI ſanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, SEPTIMO autem DIE SABBATVM DOMINI DEI TVI Eſt.* quod ipſum ſæpè alibi in Diuinis litteris repetitum legitur. Menſe autem Septimo, quem Romani à numero SEPTEMBREM, poſteriores Hebræi TISRI nominârunt, Feſtum *Tubarum* die eius primo; Feſtum *Expiationum*, ſeu *Propitiationis*, decimo; Feſtum *τῆς σκηνωπηγίας*, ſiue *Tabernaculorum*, decimo & quinto eius die ſolemniter celebrari iuſta. Addunt Rabbini *Encania*, ſiue *Dedicationem Templi Salomonis*, ſed quòd ea Diuinis præceptis nuſquam indieta ſit, inter arbitrarías religiones potiùs, quàm ſtatas, aut annales, habenda. Diem & Menſem conſecratum Septimus Annus excepit, non minore curâ à ſupremo Legislatore populo commendatus, & SABBATICVS proinde, ſiue *Terra Sabbathum*, ab illius ἀναπαύσει ſiue ceſſatione, nuncupatus. Illum Leuit. xxv. his verbis præceptum habemus: *Sex annis ſeres agrum tuum, & ſex annis putabis vineam, colligeſque fructus eius; Septimo autem anno Sabbathum erit Terra requietionis Domini: agrum non ſeres, & vineam non putabis, qua ſponcè gignet humus, non metes, & vvas primitiarum tuarum non colliges; quaſi vindemiam; annus enim requietionis terra eſt, ſed erunt vobis in cibum.* Hanc Terra requietionem, & ſeptennalem Sabbathiſmum, Iosephus eleganti vocabulo ἀραρυ τῆς γῆς appellauit: quo, ſuxta

Gramma-

Grammaticos, otium, remissio, quies, indulgentia, significatur. Meminit Anni huius septimi eiusque ἀνέσεως Corn. Tacitus, ubi de Iudæorum Legibus ac Relligione agit; sed more suo, impie & acerbè: *Septimo die* (inquit) *otium placuisse ferunt, quia is finem laborum tulerit; deinde blandiente inertia septimum quoque annum ignavia datum.* Meminit quoque S. C. Cæsariani temporis apud Fl. Iosephum, his verbis: Τ. ΚΑΙΣΑΡ, ΑΥ- ibid lib. 14.
 ΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ, ἔστησε καὶ ἰουδαίῳ ὅπως τελευτῶν ὑπὲρ τῆς ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΩΝ πόλεως, ΙΟΠΠΗΣ ὑπεξαίρεταις, χωρὶς τῆ ἑβδομῆς ἔτης, ὃν ΣΑΒΒΑΤΙΚΟΝ ἰουδαίῳ προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ μήτε ἀπὸ τῶν δειδῶν κέρπον λαμβάνουσι, μήτε σπέρουσι. Hoc est: T. C A E S A R I M P. I T E R. statuit, ut cotannis tributum pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe exceptâ, absque Anno septimo, quem S A B B A T I C V M nominant: quod in eo nec fructus arborum legant, nec seminent. Enimueiò plurima Israelitis Anno sacro Sabbatico priuilegia concessa, quæ Moses Deuteron. c. xv. sigillatim enumerat: *Septimo* (inquit) *anno facies REMISSI- O- N E M, quæ hoc ordine celebrabitur: Cui debetur aliquid ab amico, vel proximo, ac fratre suo, repetere non poterit. A peregrino, & aduenâ exiges, ciuem & propinquum repetendi non habebis potestatem: & omnino indigens & mendicus non erit inter vos. Fœnerabis gentibus multis, & ipse à nullo accipies mutuum. Et paucis post verbis: Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebraus, aut Hebraea, & sex annis seruerit tibi, in septimo anno dimittes eum librum, & quem libertate donaueris, nequaquam vacuum abire patieris, sed dabis viaticum de gregibus, & de*

4 IUSTVS RYCVIVS

Per excel-
lentiam.

mysticorum
plurimum.

Esayh. 1.
Ani. c. 20.

Gen. 2.

Lib. 7. c. 19.

vid apparen-
te semita non
quarimus.

areâ, & de torculari tuo. Annum septimum subse-
cutus est Annus septies septimus, κατ'ἰσοχὴν SAB-
BATICVS, & à multiplici indulgentia, priui-
legio, ac sanctificatione שַׁבָּת, id est, IOBE-
LV S siue IOBELEVS dictus, quem statis
vicibus recurrentem, & Monade ad Septem
Annorum Hebdomadas mysticè adiectâ, in
Quinquagesimum quemque Annum inciden-
tem, diuinâ auctoritate celebrârunt. De cuius
anni festiuitate ac cærimoniâ cum deinceps pro-
lixius dicturus sim, sufficiet heic eius institutio-
nem è Leuitici, μουσικῶν operis, capite x xv.
adnotasse. Ait ibi Dominus: Numerabis quoque
tibi Septem Hebdomadas annorum, id est, Septies
septem, quæ simul faciunt annos XLIX. & clanges
buccina mense septimo, decima die mensis, Propitia-
tionis tempore in vniuersa terra vestra, sanctificabis-
que Annum Quinquagesimum, & vocabis REMIS-
SIONEM cunctis habitatoribus terra tua, ipse
enim est IVBILLEVS. Nihil igitur mirum si à
tam multiplici Sabbatismo SABBATARIÏ
per contumeliam Hebræi apud profanos voca-
rentur. Porrò venerandum SABBATI nomen
à שַׁבָּת id est, quiescere ac laborem remittere, de-
ducitur; mystico Diuinæ cessationis à Munda-
næ creationis opere, in die septimâ, argumento.
Lactantius tamen Firmianus arcano illo Numi-
nis consilio perpenso, quo tantam SEPTENARIO
dignitatem indidit, ab eodem numero, SEBA
Hebræis dicto, SABBATVM formandum puta-
uit: quòd cum ex ipsa Hebraicâ linguâ quæ ta-
lem formationem respuit, & Scripturæ sacræ
testimonio refellatur; nos ἐδὲ παρὰ τὴν ἀλγεῖαν ἡ ἑπ-
τάμηνη

ἑπτάμηνη

ἔσμεν. Ridiculus magis in SABBATI etymo Plu-
 tarchus, curiosus alioqui scriptor, qui aliquid suo-
 rum *διουσιωνων* Iudæis affricare contendit, quasi
 Διούσιου seu BACCHI cultores fuissent in Sabba-
 tis, quod illius Sacerdotes Græci *σαββυς* vocent,
 illosque in furorem incitatos *ἀσεβειαν* pati dice-
 rent. Præterea quod circa Sabbati Festum Iu-
 dæi largiusculè poculis se inuitarent, illisque sum-
 ma poenarum esset vsu vini interdici. Neque du-
 bito quin & *Ζεβασίου* Bacchi cognomen illhic
 posuerit, quod tamen in exemplari lacunoso, vt
 asterisci indicant, intercidit: cuius cognomen
 Aristophanes, eiusque Scholiastes, Orpheus in
 Hymnis, Macrobius lib. 1. Saturn. Appul. lib. XI.
 Metamorph. Suidas in hac voce, & alij memi-
 nere. Sic enim dictum Liberum volunt *ἀπὸ τοῦ*
θειοῦ quo Thraces in Bacchicis vterentur, *ἰουῖ,*
σεβῶν. quod & ipsum inclamitasse Æschinem in
 matris comitatu vlulantem Demosthenes in In-
 uectiuâ ei obiicit. Meminit *Ζεβασίου μυσνηίου* vt
 valdè inhonestorum Clemens Alexandrinus in
 Protreptico. Meminit & Harpocraton filij ipsius
 Liberi, Mnaseâ Patarensi auctore ZABAΣΙΟΥ
 cognominati. Quin & Iouem aliquem hoc co-
 gnomento cultum indicant veteres lapidum in-
 scriptiones, & Valerius lib. 1. cùm ait: *Senatus, qui*
Zabasi iouis cultu simulato mores Romanos inficere
conati sunt, domos suas repetere coegit. M. Tullius,
 lib. 11. de legibus, Iouem Zebasium vocat, me-
 mor eiusdem in eo euiciendo Romanæ seuerita-
 tis. Nec minore temeritate Plutarchus, quàm
 SABBATI nomen tentauit, LEVITARVM appel-
 lationem attigit, &, vt nihil fabulæ Bacchicæ à

Synops. 50
9. 1.

Impietatem
Xyland. vero
en, non satis
propterea.

Sacra incla-
matione.

se confictæ deesset, à Lycio vel EVIO, Bacchi cognomentis, illam repetendam putavit. Neque minùs inepta sunt quæ à Dione Cocceiano, & Cornelio Tacito, adferuntur de Sacrosancto illo die, quasi Saturni feriis dicatum Iudæi habuissent, quòd apud Græcos ac Romanos eâ die Saturnus coleretur. Ridiculum etiam, & meritò à Iosepho subsannatum, commentum Appionis, qui Hebræos sex dierum itinere confecto, peste inguinariâ correptos scribit diem septimam subsistere coactos: qui morbus Ægyptiis *Sabbatosis* diceretur. Venia tamen fortalsè aliqua danda hominibus Sacræ linguæ & Historiæ planè imperitis, cùm nullibi ferè profani Scriptores magis delirârint, quàm cùm in sacra & leges gentis sacræ, velut in scopulos & Acroceraunia ignari nautæ, impegerunt. Nequis igitur cùm Tacito deinceps existimet Dies illos Annosq; Septimos meræ ignaviæ atque inertiae datos, audiat Hebraicum Platonem (ita meritò Philonem appello) gentis suæ institutis ac religioni patrocinantem: *Iussit (inquit) Deus, ut quicumque hac instituta recepissent, sicut in cæteris ita in hoc quoque Deum sequerentur operando per sex dies, septima verò in erqui scendo, vacandoq; contemplationi rerum, & studio Sapientia, retractando etiam cogitatione acta præterita, & rationem eorum à se reposcendo; sicubi à Legum præscriptio aberratum fuerat, ut imposterum cautiiores essent, prospicerentq; ne iterum impingerent in eadem offendicula.* Hactenus Philo. Vacabant autem Hebræi die Sabbati Læctioni, Legis ac Prophetarum, quem morem cùm ex Actis Apostolicis passim, tum ex Evangelio

Lib. 37.

Hist. Lib. 5.

Lib. 1. cap.

42.

Lib. de Decal.

gelio Lucæ intelligimus, in quo CHRISTVS ipse cap. 4.
 die Sabbathi intrāse in Synagogam apud Na-
 zarenos dicitur, & de Isaia Propheta aliquid le-
 gisse: atque is mos apud Hebræos in hodiernum
 vsque diem retinetur. Vnde intelligimus diebus
 sacris, dum corpora feriarentur, animos contem-
 platione rerum cælestium ac studio Diuinę Phi-
 losophiæ exercuisse, conscientiæ quoque exa-
 men in illā tranquillitate instituisse; atque ita
 otium illud omni labori ac negotio fuisse præfe-
 rendum. Eadem cautio in Annum Sabbaticum
 fuit, de quo in Lege Mosaicā sic præceptū ha-
 bebimus: *Post septem annos anno Remissionis, in So-* Deuter. 15.
lemnitate Tabernaculorum, conuenientibus cunctis
ex Israel, vt appareant in conspectu Domini Dei
Tui, in loco quem elegerit Dominus, leges verba Le-
gis huius coram omni Israel, audientibus eis, & in
vnū omni populo congregato, tam viris quā mu-
lieribus, paruulis, & aduenis qui sunt intra portas
tuas, vt audientes discant, & timeant Dominum
Deum vestrum, & custodiant, impleantq; omnes ser-
mones Legis huius. Hinc ergo nostri homines salu-
 briter discant quid sibi operis incumbat, cum
 præscripta Ecclesiæ iussu Festa celebrantes vni
 Deo vacare, & à seruili opere cessare iuben-
 tur. Festum autem *Tabernaculorum*, cuius Con-
 stitutio illa meminit, & nos antè mentionem
 feceramus, è ternis celebrioribus Hebræorum Fe-
 stis fuit, aliter *Scenopægia*, & *Collecta Frugum* Lib. 3. de
R. P. Heb.
Estra lib. 2.
c. 8.
 (vt Sigonius putat) appellatum; septem diebus
 continuis, cum octauo *Collectæ*, cottidianis sa-
 crificiis peragebatur: quo multiplicato die-
 rum numero commodius sacrorum Libro-

rum Lectio institui posset: quem legendi morem à temporibus Iosue F. Nun intermissum, Esdras post captiuitatem Babylonicam in vsum reuocari præcepit.

CAPVTLI.

SEPTENARIII religio amplius explicata. quare τεισφίος dictus. Eius in Sacris Hebræorum frequentia, ac Mysterium in Temporibus signandis. Pœnitentiæ Sacrum; ac Diuinæ iracundiæ interpretem nonnumquam videri.

A Diuino
cultu & re-
ligione.
Philo lib. de
Mundi opif.

maximè
Diuinam.

mirandas.
Ibidem.

SEPTENARIVM ἑπτὰ τῆς εἰσβα-
ρῆς dictū, vel dici debuisse, Sapien-
tūm virorum opinio est. ille enim
numerus est cuius canone ac mē-
surâ vniuersæ penè religiones
apud Hebræos, yti diximus, definiuntur. *δεικνύται*
autem illum Numerum esse, vel hinc ostendi po-
test, quòd è Ternario ac Quaternario, qui duo
numeri admodum sacri ac diuini, compactus
fit: quòd solus eorum qui Denario comprehen-
duntur, neque gignat alium, neque ipse gigna-
tur: quòd è Senario, item numero perfectissimo,
& Monade, expressâ Dei imagine, componatur:
vt cæteras *θαυμάσις* eius proprietates, quas è Py-
thagoricis Philo Hebræus aliq̄ue recensent, Di-
uinis mysteriis diuinè congruentes, transeamus.
Sanctum ergo ac mirabilem hunc Numerum
Diui-

Diuina Sapientia potissimum elegit, quem Sacrorum cærimoniis ac Sacri temporis periodo, immò Aeternitati illi immensæ, velut terminum metamque, circumscriberet, quare non iniuriâ *τελειοφóρῳ* à Philone, *rerum autem omnium nodus* à Cicerone, quod eo omnia compingerentur ac finirentur quâ diuina quâ humana, nuncupatus est. In Diuinis autem rebus, inter alia innumera, admiranda est, Diei, mensis, Anni Septimi ac Septies septimi sanctificatio: admirandum illud, IOBELI quinquagenarium è quadrato ipsius Septenarij & Monade ei adiunctâ confurgere, sicut ipsa Hebdomas è Senario & vnitâte conflata. Vt verò ipsa Monas omnipotenti Deo sacrata est tamquam Diuinitatis simulacrum, ac Numerorum omnium Fons, vinculum, & origo; ita Septenarius, quem & ipsum Deo dicatum, ac Diuinis rebus celebrandis aptissimum diximus, summâ Mysterij perfectione copulatur. Admiranda prætereà in Diuinâ Legge (nam huc exspatiari placet) Septeni *a* dies vescendis Azymis à Paschali festiuitate decreti, *b* Septenæ Hebdomades messi faciendæ ante festum Pentecostes assignatæ, *c* Festum Scenopægiæ septenis diebus, mense Septimo, præscriptum, *d* Tabernaculi ac Templi Dedicatio eodem mense totidemque diebus, à Mose & Salomone peracta: *e* Hominis ac mulieris immundæ, *f* Homicidæ, *g* Leprosi, *h* Nazaræi, *i* Sacerdotum, Pontificis, pari dierum numero, vel lustratio vel consecratio fieri iussa. *k* In sacrorum victimis ouis, bouis, capræ primogenita sub matre custodienda per Hebdomadem, post

A 5 illam

absoluens,
perficitur.

Pythagor.
apud Iulian.
Marc.

a Exod. 13.
& alibi sæpè
in S. S.
b Lev. 23. &
al.

c Ibid.

d Exod. 28.
2. Par. 7.

e. f. g. Lev.
12. 15. 21.
Num. 12. 19.
h Num. 6.
i Lev. 8.

k Exod. 13.
& alibi.

illam ritè sacris adhibenda. Quid verò mirabilius, quàm *l* Mosen nube tectum sex diebus, septimo de medio caliginis in monte Oreb vocatum ad Legum Tabulas à Domino accipiendas? quid magis stupendum, quàm *m* septeno Arcæ Domini circuitu per dies totidem, septem Iubilei buccinis insonantibus, muros Hierichuntis collapsos? Quid magis mysticum, quàm *n* septenis cottidiè vicibus Dauidem orâsse, *o* totidemque diebus adulterium commissum in cinere & cilicio deplorâsse? Et sanè Metanœæ ac peccatorum Nemesei obnoxium esse vel maxime hunc numerum, Septenarius Psalmorum canon, à Divino spiritu præscriptus, ostendit, cælesti iræ deprecandę saluberrimè institutus: ostendunt etiam *p* Septem illa Tempora super Nabuchodonosor, regno eiccto, herbisque instar pecorum in deserto vescenti, consummata: ostendunt quoque Denæ *q* Annorum Hebdomades, à populo Israëlitico in carcere Babylonio transactæ: quam cladem Deus Israëlitis immisit ob Sabbatimos Annorum Remissionis non ritè, neque vt præscripti fuerant, obseruatos. quæ cum sæpè alias, tum isto Leuitici loco signatè prænunciata fuisse videtur: *Tunc placebunt terra Sabbata sua cunctis diebus solitudinis sue, quando fueritis in terra hostili sabbatizabit, & requiescet in Sabbatis solitudinis sue, eo quod non requieverit in Sabbatis vestris, quando habitabatis in ea.* Quâ clade acceptâ sapientiores effecti Iudæi è Babylone reduces, coram Esdra, iurifurandi religione in obseruationem Septennalis *quiescentis*, cæterarumque Legis cærimoniarum ac Rituum selesc

l Exod. 24.*m* Iosue 6. 3.*n* Psal. 128.*o* 2° Reg. 22.*p* Dan. 4.*q* Ierem. 25.
& al.*imp.* 26.*Neheem.* 10.

sefe obstrinxerunt. Ostendunt denique Diuinæ
 comminationes vltionis *in septuplum* sumendæ
 de hominibus in delicto perseverantibus, Se-
 ptem Annorum ⁊ Fames optioni Daudicæ da-
 ta, & s̄ Aegyptiis Iosephi tempore, ⁊ Iudæis sub
 Elisæo Prophetâ diuinitus immissa: v̄ Septenna-
 lis Hebræorum seruitus sub Madianitis, à quâ
 per Gedeonem liberati; x̄ LXX. anno um cala-
 mitas Tyrionum vrbi à Prophetâ prænuincia-
 ta: & (vt veteribus nostra iungamus) Seprenna-
 lis Pœnitentia quam in grauioribus admissis Ca-
 nones olim Ecclesiæ Catholicæ præscribebant.
 Idem ergo Numerus qui Indulgentiæ ac Mife-
 rationis Diuinæ piis hominibus interpretis est, Di-
 uinæ quoque vltionis & iustitiæ apud improbos
 simulacrum habet: immò verò Dei ipsius simu-
 lacrum habet, de quo per Prophetam dicitur: *Psal. 100.*
Misericordiam & iustitiam cantabo tibi Domine.
 quamquã id vel maximum Diuinæ miserationis
 argumentũ sit, si per Hebdomadem miseræ hu-
 ius vitæ dignis castigationibus attriti, & à pecca-
 torum sordibus igne calamitatum expurgati, ve-
 ræ innocentie ac cælesti adoptioni, vnde per
 scelera nostra excidimus, restituamur. *Quid non*
 (inquit D. Augustinus) *miseriçorditer præstatur*
hominibus à Domino Deo, à quo etiam tribula-
tio beneficium est? Nam res prospera donum est
consolantis, res autem aduersa donum est admo-
nentis. admonentis scilicet, quàm miserando in
statu versetur, quibus suppliciis facti simus di-
gni, quàm mitem Dominum, quàm benignum
parentem præuaricatione nostrâ offenderimus.
 Quemadmodum enim quilibet somno licet gra-
 uissimo

x̄ 1. Reg. 24.

s̄ Gen. 41.
t̄ 4 Reg. 8.
v̄ Iud. 6.

x̄ 1. Reg. 24.

Psal. 100.

Cœment. 10.
Psal. 50.

uissimo oppressus facile euigilat, si spinâ, cultello, acu, aciculâ compungatur; ita contingit à lethargo peccatorum facilius nos experrectos cōsurgere, si calamitatum & ærumnarum punctiunculis excitemur. Quod ipsum sese exper-
Psal. 31° tum Regius fatetur Propheta: *Conuersus sum in arumna mea, dum configitur spina.* Et alibi: *Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocaui.* Rex etiam ille, quem ferino ritu vixisse diximus, Diuinâ Nemeli admonitus sic ait: *Leuavi oculos meos in calum, & sensus redditus est mihi.* Oculos enim quos peccati culpa clauserat, poena (vt ait D. Gregorius) supplicij aperiebat. Porro (quod antè dicebamus) Numerum **SEPTENARIVM** omnem ferè temporum includere mensuram. id in mysticâ **LXX.** Hebdomadarum serie, Danieli per Angelum Domini indicatâ, manifestius apparebit: quarum initia etsi variè varij accipiant, finis tamen, Sapientissimorum virorum iudicio in metuendum **CHRISTI** iudicium, ac æternum piorum Sabbatum, verumque & illibatum **IVBILEI SECVLVM** incurrit: quod istis Prophetæ verbis non obscure significari videtur: *Consummabitur prauaricatio, & finem accipiet peccatum, & adducetur Iustitia sempiterna, & implebitur visio, & propheta, & ungetur Sanctus Sanctorum.* quibus in verbis etsi quædam ambigua sint, & quæ ad primam Christi
ibid. c. 9° *ibid.* *Apparitione.* *isti in Phœnicæ ac Hierosolymæ excidium referri posse videantur; ego tamen alia sentientibus assentiri malo, quòd ferè ea Diuinæ Scripturæ consuetudo sit, cùm de vtroque CHRISTI aduentu, deque Orbis ac vrbs illius exitio loquitur,*

tur, earum rerum euentum ita de industria inuoluere vt quid cui tribuendum sit aut vix, aut non tam faciliè dispicias. Arguunt etiam Septenarij Chronici maiestatem quæ de Septem chiliadibus, seu *Millenariis* Annorum, à D. Ioanne in *νευφια* Apocalypsi, de quæ Septem Angelorum, Tubis insonantium, Aetatibus proferuntur. Vbi illud de Septimo Angelo notandum: *Quia Tempus non erit amplius, sed in diebus vocis Septimi Angeli, cum cæperit Tuba canere, consummabitur Mysterium Dei.* Quam Diuinissimi Scriptores methodum sequentes Christiani Chronologi, quotquot ferè in hanc diem scripserunt, Septenis Aetatibus omnem Temporum rationem absoluerunt. Eas ætates etsi non omnes iisdem Temporum intervallis metiantur, in hoc tamen ferè omnes conueniunt, vt in Septimâ Aetate Beatarum animarum IUBILEVM, Angelicis Tubis indictum, perpetuâ tranquillitate celebrandum existiment. Et sanè admirandæ illi sæculorum *ουράζει* mirè conueniunt, quæ de *ισα* *μείρη* Dei creatoris opere, & lucis Septimæ Sabbatismo, præmisimus; tum etiam illa quæ de *Se* *nūm* dierum, post extremum in Ierusalem ingressum, CHRISTI occupatione, de quæ Septimi diei quiete in Sepulcro, pij homines tradiderunt. Quantam verò *διναμιν* non in Diuinis *ποικιλασιν* modò rebus, sed in ipsis Naturæ elementis, cæli motu ac harmoniâ, in corpore, mente, ac vitâ humanis, in fortunis cuiusque ac Rerum publicarum conuersionibus, in artium denique ac Scientiarum disciplinis tradendis Septenarius habere credatur, videre est apud M. Varronem *lib. 1. c. 10.*

c. 8. 9. 10. 20.

constitutio
ni.
Sex-dierum.

in

in Noctibus Agellianis. M. Tullium in Somnio Scipionis, & interpretem eius Macrobiū, Philonem etiam Hebræum in Allegoriis, ac libro περιουσιολογίας; recentiores etiam, qui de Numerorum Mysteriis scripserunt, permultos. Nos, ne ἐν τῷ παρόντι ipsum ἔργον negligamus, ad IVBILEVM reuertimur.

CAPVT III.

Etymologia IVBILEI inuestigata. variae Grammaticorum opiniones posita; Fl. tamen IOSEPHI electa, & adserta. Ex occasione de IVBAL, IVBALDA, Iubilō, ἀλαλαγμῶ & celeusmate, deq; IVBILEI orthographiâ.

Dixi de SABBATIS populi Hebraici generatim; nunc ad illud veniam, cuius gratiâ hæc scriptio suscepta est, Solemne videlicet Anni IVBILEI, quod vnde ceptum sit, quo ritu propagatum, quomodo Christiani IVBILEI typum gesserit, DEO auxiliante, deinceps exsequemur. In primis, communi scribentium ritu, de ipso Nomine quæstio instituetur, de quo sanè non leuis, neque noua, inter Sacri Idiomatis intelligentes controuersia est. Cùm enim Leuit. xxv. cap. & alibi, voce istâ Hebraicâ יובל IOBEL exprimatur, eaque in varias admodum interpretationes duci possit,

fit, nihil ferè certi in tantâ opinionum varietate
hactenus statutum. Tres quidem inter cæteras
eximiae sunt, quarum vnaquæque de principatu,
virorum maximorum auctoritate, contendit.
Vulgatissima illa, & à multis in hanc diem au-
dè recepta, de *Tubis Arietinis*; quas ipsas Tubas,
sive sonum earum protensiores ac longiores,
qualis rebus lætis adhiberi solet, hîc significari
volunt: eo maximè argumento, quòd *Aries*
Chaldeis IOBEL, Arabibus IOBELA dicatur.
Doctissimus tamen & Illustriss. Bellarminus, què
honoris causâ nomino, non probat hanc *ἰουβελ-
λογίαν*, quamvis Rabbinis plerisque probatam,
ob rationes quas primo capite eximij Operis de
Indulgentiis publicavit. Franciscus etiam Ri-
bera, qui de Templo ac diebus Festis Hebræo-
rum in signe commentarium scripsit, commen-
tum istud Rabbanicum tam à veritate abhor-
rens esse credit, quàm quod maximè. Ridiculum
etiam videri ait id asserere in maximâ IUBILEI
solemnitate buccinas è cornu arietino adhibi-
tas, iisue personantibus muros Hierosolymitanos pro-
digiosè collapsos. Atque ita rem istam parum
ex vero, immò parum *ἐν τῷ πείραστος*, à Iudæis
Interpretibus confictam existimant. Altera ve-
rò interpretatio est, quam Illustrissimus Bellar-
minus sequitur, Anni *יובל* IOBEL, quasi Anni
germantis ac (vt Lucretiano verbo utar) *fru-
giferentis*, à radice *יבל* IABAL scilicet, quod
frugibus abundare Hebræorum linguâ significat:
vt sit nimirum *Annus ille Benignitatis Domini*, *Psal. 64.*
cuius *coronæ benedictio* tributa, iuxta promissio-
nem *Leuit. xxv. factam. Et dabit terra fructus
suos,*

Lib. 5. c. 20

Psal. 64.

suos, & comedetis ad saturitatem, & habitabitis confidentes in ipsâ. quæ promissio etiam Anno Hebdomadico facta sub hac formulâ: *Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, & faciet fructus vriam Annorum.* Et certè in Bibliis Complutensibus inter cæteras IVBILEI explicationes adducitur etiam ista, *Annus germinans, apportans.* Vnde ab eadem radice deriuatum est **יבול** IEBVL, quod fructuum omne genus Hebræis significat. Tertia demum illorum sententia est, qui voce IOBELO propriè ac peculiariter LIBERTATEM significari arbitrantur: cui Fl. Iosephus subscribit, his verbis: **Εἰσάγρος τὸ ΙΟΒΗΛΟΥ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ἢ σημαίνει τὸ ὄνομα, συνήχουλας ὄρε ἀπ' ἐδομέτος τὸ χαρίον, καὶ ἰπελάματος** Hoc est: *Instante Anno IOBELO, quæ vox LIBERTATEM significat, conueniunt in vnum agri emptor ac venditor.* Huic interpretationi, vti dixi, & Ribera fauet, permotus, vti ait, Iosephi hominis doctissimi, & suæ linguæ peritissimi, auctoritate: eiq̃ue non obscure D. Hieronymum assentiri videri. Libro II. in Isaiam, ferè sub initium: assentiri etiam LXX. Interp. qui ἀφ' ἑσῶς σημασία reddiderunt: quâ voce *Libertas* siue *Liberatio* Græcis denotatur. Huius sententiæ astipulatorè etiam obseruo Baptistè Platinâ in vitâ BONIFACII VIII. cum de Hebraico IVBILEO affirmet, LIBERTATIS id nomen præ se ferre tam animi quàm corporis. Ambrosium quoque Fraccum Ferentinaem in descriptis Ouidiano ritu Sacrorû Temporum Fastis,

184.

Lib. 2. An.
c. 10.

Lib. 12.

*Porta ego ab Abramo, duce me sit nomen, & Annus,
Et libertatis tempora Sanctus habet.*

Etsi

Etsi minus apertè quàm reliqui. Viri etiam Sacrae Linguae peritissimi, quos consului in tantâ opinionum incertitudine hanc sibi præ reliquis haud paullò certiozem videri affirmârunt. Et verò cæteræ Interpretationes iuxta aliquid Iubileam Festiuitatem exprimunt; dulce verò *Libertatis* nomen *νεβ' ἔλεον* Anni Solemnis priuilegia comprehendit. De quâ Libertate Arator cecinit Christianus Poëta:

— *Nam Quinquagesimus Annus*

Cum Iubileus adest, proprij distractio ruris

Antiquo donatur Hero: seruire coactis

Libertas amissa redit: mala debita laxat

Creditor, & lumen patriæ vetus aspicit exul.

Lib. 2. Hist. Apost.

Quod verò ab ABRAHAMO originem Portæ Sanctæ ac Iubilei Ambrosius Fraccus reperat, respexisse illum credo, Poëtarum more, ad fabulas potiùs quàm Historias, quas à Polycrate nescio quo confictas viri etiam magni temerè in scribendo secuti. Volunt enim Annum Iubileum in Abrahamo sacratum quòd fratrem suum Loth, anno ætatis suæ quinquagesimo, ab hostibus liberauerit: vel, Anno quinquagesimo post egressum è terrâ Chaldæorum: vel, ex quo Deus ipsum fuerat allocutus: vel denique, quòd ex Astrologiæ peritiâ, in quâ Zoroastrem (vt volunt) discipulum habuit, cognouisset singulis Annorum quinquagenis ætheris intemperiem corrigi, astra ad easdem sedes relabi, & elementa expurgari. sed hisce *λεπτοτάταις λέξεσι* aliquis

*tenuissimas
augis.*

— *credat Iudaus apella*

Non ego.

Sunt & aliæ etymologiæ difficillimi eius nomi-

B

nis

Andræ Ma-
sij Fr. Costerij
& alior.

nis quas φιλεβροῖσι certatim excogitârunt. Inter
 quas ingeniosa est quorundam & amœna à
 IVBAL, Musicorum organorum & Harmoniæ
 repertore, quod anno scilicet Remissionis Buc-
 cinæ cantus, exultantium soni, & iubila passim
 audirentur. Buccinis enim solemnibus, quas
 SCHOPHAR vocabant, Iubileum indici con-
 sueuisse mox dicam. Et quæ vnquam aliàs ma-
 gis exultandi, iubilandi, & præ lætitiâ (vt vete-
 res loquebantur) vitulandi causa, cum terra si-
 ne labore fructus produceret? cum nexi, exu-
 les, serui restituerentur? cum amissæ possessio-
 nes veris Dominis redderentur? Et verò non
 omninò displicet mihi, quod viris etiam doctis-
 simis placuisse video, ab isto IVBAL, Lamech &
 Addæ F. Latinas voces *Iubilare, Iubilum, Iubi-*
latum, & his affinia, profluxisse. *Iubilare* nam-
 que sic exposuerunt D. Augustinus, & alij, vt
 propriè sit gaudium, quod verbis explicare ne-
 queas, voce aliquâ confusâ ac subitanâ testari.
 Talem vocem esse volunt *ιω* vel *ιϋ*, vnde, iuxta
 alios, Latinorum *Iubilum*; & *αλαλ*, vel *αλαλα*,
 vnde Græcorum *αλαλάζω*, & *αλαλαγμός*, *Iubila-*
tioni Latinæ exactè respondentia. Quare Do-
 mina Mater (vt cum Tertulliano loquar) *Ecclesia*
 vbicumque LXX. *αλαλάζειν*, & quæ hinc com-
 posita ducuntur, in Diuinis Libris ponunt, ipsa
 in Vulgatâ Editione *IUBILARE*, cum deriuat-
 tis inde vocibus, retinendum putauit. M. Varro
 & Pomp. Festus rusticorum esse putant *Iubila-*
re, quiritare urbanorum: solent enim rustici *ιπὶ*
τῆς καρῆς voce gestuque vehementiùs commo-
 ueri. Quâuis obseruârim apud Poëtas non so-
 lam

Gen. 4.

Lib. de L. L.

inter gau-
dendum.

lam vocem inconditè clamantium rusticorum, sed ad fistulam scitè canentium *συγγυμῶς* Iubila vocari. Silius id testatur Lib. XIII. de Polyphemo:

Et lætus scopulis audiuit iubila Cyclops.

Iubila scilicet non sua, sed à rusticanis pastoribus Siculis ad cannam emodulata. Calpurnius etiam Nemesianus in Eclogis *βουκόλος* deslens:

Et tua mœrentes expectant iubila tauri.

quos olim adolescens imitabar in Carmine ad N. V. Adolphum Eetveldium rusticantem:

Iubilaq; ingeminat Faunus, lasciuit Oreas;

Et natat in liquidis humida Naias aquis.

Illud quoque à me obseruatum est non semper apud Scriptores voce Iubili lætum aliquid significari, sed nonnumquam *ἰνὸς θόρυγος* aliquem inclamantis. vt apud Attium in Chrysippo:

Io buco. quis me iubilat? vicinus Atus.

nam cùm Atus rusticus vicinum suum voce Io inclamasset, alius respondens subiicit, *quis me iubilat, vel, iobilat?* sic enim fortè rectiùs, si hanc originationem sequimur; id est, *quis me inclamat?* Nonnumquam clamorem ac fremitum aliquem instigantis. quo sensu Appuleius, vetustatis obseruator religiosissimus, Lib. VIII. Metam. *Canes rabidos, & immanes, & quibusuis lupis, & vrsis seniores, quos ad tutelæ præsidia fuerant alumni, iubilationibus solitis, & huiusmodi vocibus, nobis inhortantur.* Vtus tamen postea obtinuit vt eximix lætitiæ exprimendæ Iubilationes constanter deseruirent. Fuere qui Berosum illum supposititium secuti à IUBALDA, fabuloso Hispaniæ Rege, voce Aramæâ (vt nugantur) à

Latro, Beca-
no, Fr. Tara-
gna.

latitiâ sic dicto, *Iubili* derivationem peterent. Nominis ac lætitiæ causam fuisse, quod is sacris primùm inuentis, vti Numa alter Pompilius, populos delectâset. Atque hoc nugatorium commentum viris etiam doctis persuaderi potuit. Ingeniosius Oliuerius Vredius, Brugenfis Iureconsultus, qui in litteris ad me datis *Iubilam* à *Iubeo* eo modo dici existimauit, quomodò apud Græcos κέλευσμα ἀπὸ τοῦ κέλευω, quod etiam est, *Hortor*, & *Iubeo*. nam sicut *Iubilare* restrictum ad rusticos, ita κέλευσμα ad remiges. Solebat autem cani remigibus κέλευσμα per symphonicos pueros, & per assam vocem, aut citharam: vt è Pædiano Budæus notat. κέλευσθς quoque ad eum restringitur qui celeusma canit, cum alioqui esset iussor, seu qui iubet & hortatur. Hæc fere Vredius. Sanè iubilâsse etiam Christianos olim CHRISTO in celeusmate testatur Sidonius Aruernorum Episcopus lib. I I. Epist. x.

Curuorum hinc chorus helciariorum,

Responsantibus Alleluia ripis,

Ad CHRISTVM leuat amnicum celeusma.

quod opifices, agricolas, viatores leuandi tædij aut laboris fallendi causâ fecisse vt iuxta *Alleluia* pium ac diuinum aliquid canerent iam alij monuerunt. Et hæc de *IUBILI* originatione, aut interpretatione, paullò diffusius, ac libentiùs, quod Ecclesiam Romanam videam neglectâ Orthographiæ Hebraicæ ratione, quæ à *IOBELO* *IOBELEVM* dici postulat, *Iubili* παρανομασίας delectatam *IUBILEVM* prætulisse. Non è vulgari imperitiâ (nam & hanc scribendi rationem

DEM

nem D. Hieronymus & alij multi probant) sed quod rei lætissimæ significandæ vocem ipso etiam sono lætam adhibendam putauerit: eamque Latinè potiùs quàm Hebraicè sonantem, vt ab omnibus Latini orbis populis eò commodiùs intelligeretur. Præter adductas vocis IOBEL significationes, illæ item sunt apud D. Hieronymum, *Annus dimittens, mutans, defluens*, in Bibliis verò Regiis etiam *Inueterascens* exponitur. Fuere nonnulli qui *principium*, *aditum*, vel *accessum* exponerent, à radice לָבַל LABAL, quod *ducere* & *adducere* esse volunt; denique qui *gratiam*, *remissionem*, *gaudium*: sed hi magis analogicè credo & περιφρασεως, quàm ex vocis ipsius vel significatione vel naturâ. Mirandum tamen quicquid interpretationis in sacra hanc vocem cadit μουσικότητα esse, & quod Anno illi Sancto per omnia conueniat. Nam & *Dimittens* erat, debita scilicet æris alieni, & seruitutes: *Mutans* etiam, conditiones nimirum ac status hominum, ex seruis liberos, ex obæratu diuites, ex egenis Dominos reddens: *Defluens* item, perpetuâ scilicet quinquaginta annorum serie è seculo in seculum dimanans: *Inueterascens*, ob instituti Antiquitatem, ab ipso ingressu in terram Chanaan perpetuò seruari iussi: Adhæc *Initium* seu *Principium* erat Nouæ Lætitiæ ac Libertatis, & Seculi Iubilei. *Aditum* verò & *accessum* præbebat exulibus in patriam, seruis ad manumissionem, pauperibus ad opulentiam, antiquis Dominis ad recuperandas possessiones. Et hæc quidem omnia in Typico Hebræorum; quæ quàm diuinè vero

Lib. de Nom.
Heb.

CHRISTIANORVM IVBILEO conueniant in ipso operis processu dicemus.

C A P V T I V.

*Diuisio IVBILEI, eiusq; partes propositæ.
De HEBRAICO agi cæptum: eius indi-
cendi Ritus. Tubis indicebatur, seu potius
Buccinis. Quid propriè Buccina, quid
ἀνάστασις. Annus Iubileus quo anni tempore
inceptus.*

Mensi turbidum Grāmaticæ con-
tentionis fretum in ipso IVBILEI
portu cymbam statuemus, vbi ad-
spirante blandâ Gratia ac Remis-
sionis aurâ, fixisq; Libertatis an-
choris, gratâ vicissitudinis temperie, ac solidâ
voluptate, animi recreabuntur. Etenim si IVBILEI
totius naturam ac proprietates considerare
voluerimus, partes primùm colligamus oportet;
quibus cognitis, atque perspectis, faciliore me-
thodo ea quæ postmodum tradenda erunt ex-
sequemur. IVBILEVM igitur (dabis veniam,
Lector, communi ac receptâ Christianorum vo-
ce utenti) partientes, in HEBRAICVM, CHRI-
STIANVM, ac MYSTICVM trifariam diuide-
mus. Itud nouâ distinctione in RITVALE &
CHRONICVM; hoc item subdividendo in OR-
DINARIVM siue STATVM, & EXTRAORDI-
NARIVM siue INDICTIVVM; & hoc denique
vlteriùs

ulterius in PUBLICVM & PRIVATVM partemur. De HEBRAICO RITUALI, sicut institutione primum est, cæterorumque fons & origo; ita primò nobis agendum erit: breuiter quidem & succinctè, ne in re iam toties vulgatâ putidi & inepti fuisse videamur.

Ritum indicendi Anni Iubilei Dominus ipse præscribit Leuit. xxv. cap. his verbis: *Numerabis quoque Tibi septem Hebdomadas annorum, &c. & clanges buccinâ mense septimo, decimâ die mensis, propitiationis tempore, in vniuersâ terrâ vestrâ. Sanctificabisq; Annum Quinquagesimum.* Mensem ibi Septimum *תשס טו* intellige, ab eodem numero (si modò calculi conueniant) Romanis SEPTEMBREM, Hebræis recentioribus TISRRI dictum. Alium namque Sacrum Hebræi à NISAN, vel mense MARTIO, incipiebant, quòd is Mensis, Mundi natali, & Exodo ab Ægyptiâ seruitute sacratus, mensium principatum iure reposceret. Accedebat Diuinum Imperium quo *Mensem hunc primum in mensibus anni*, ob causas puta supradictas, habere iuebantur. Exod. 13. Dies porrò mensis TISRRI decimus in Festum Propitiationis incidebat, quo Iubileum Annum indici consueuisse ex Calendario Hebræorum à Sigonio edito manifestò apparet. Lib. 3. de Rep. Hebr. Faciebat autem clangor Buccinæ à Domino imperatus ad populum exhilarandum dulci spe Nouitatis ac Libertatis: oppressos maximè, & in aliqua afflictione positos recreandos & eleuandos. Porrò Buccinas istas alias fuisse ab Argenteis Tubis, quibus Sacerdotes aliis in Sacris vterentur, ex eo patere videtur, quòd in Libro

Iesu Naue c. vi. ad discrimen dicatur, *Buccinas*, quarum vsus est in Iubileo. apud LXX. ἐπτὰ κερατίνες τῆ ἰωβήλ. Vnde multis suspicio nata Buccinas illas, quòd Hebraicè, vti putant, IOBEL, Græcè κερατίναι dicantur, è cornu arietino confectas fuisse, blandiente mysteriorum lenocinio, & vocabuli ipsius apud Chaldæos alludente significatu: quam tamen opinionem cum Bellarmino & Riberâ suprâ reiecimus. Ego quidem corneas fuisse cum eodem Riberâ concesserim, sed è bubulo cornu, vel certè animalis cuiusquam grandioris. Bubula sanè cornua olim celebri in vsu fuisse, etiam Romæ, Dionysius ostendit Lib. ii. Antiq. τῆς, inquit, δημοτικῆς ὑπηρεταί τινες, κέρου βοείου ἐμβουάνοντες, ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας συνήγον. Hoc est: *Plebem ministri quidam cornibus Bubulis insonantes ad concionem cogebant.* Vocabatur huiusmodi cornua propriè *Buccina*, atque ideò nouo vocabulo ἐμβουάνειν, *Buccinâ canere* dixit, quod βουανίζειν posterioris æui Scriptores Græci dixerunt. Propertius de primigeniâ Romanorum simplicitate, & eodem Ritu.

Buccina cogebat priscos ad verba Quirites.

Buccinam esse pastorem tubam testatur D. Hieronymus, atque ideò priscis Quiritibus pastoritiam adhuc vitam agentibus aptè conueniebat. Columella Lib. iv. Agric. *Ad sonum Buccine pecus septa repetere consuescat.* Propertius iterum:

*Nunc intra muros pastoris buccina lenti
Cantat.*

Fuisse etiam Militarem multis Veterum testimoniis affirmat Vir omnis Antiquitatis peritissimus,

mus,

mus, Belgicæ nostræ lumen, Iustus Lipsius in Li-
 bris de Militiâ Romanâ. Rectè ergo Vulgatus
 Interpres *Buccinam* potiùs quàm *Tubam* posuit,
 quòd eo vocabulo rei veritas magis exprima-
 tur: etsi aliis in locis minùs huius rei obseruans
 fuit; vti & LXX. qui interdum τὰς ἱερὰς σάλπιγγας,
 interdum, κεραινας reddiderunt. quamuis
 Suidas τὴν σάλπιγγα, ἱεροτικὸν ὄργανον: *solis sacris*
deputatam Tubam esse velit, qua ratione adiun-
 ctum illud τὰς ἱερὰς frustra addidissent. Arte-
 midorus etiam Daldianus, qui de Sacrà Tubâ
 aliquid nugatus est, à proposito tamen nostro
 non planè alienum: Σαλπίζειν, αἶτ, δοκεῖν σάλπιγγι
 τῆ ἱερᾶ, δάλας καὶ πάντας ἐν ὑπηρεσίᾳ ὄντας τῆς δαλείας
 ἐλευθεροῖ. Id est: *Videri* [per somnium] *Sacrâ*
Tubâ canere seruos & omnes in ministerio aliquo
constitutos libertate donat. Rationem addit: ἰδίου
 γὰρ ἐλευθερῶν τὸ ὄργανον. *Proprium enim Liberorum hoc*
instrumentum. Vbi respexisse illum credo ad Sa-
 ctos Græciæ Agones, in quibus Tubâ signum
 dabatur, & soli ingenui certabant. Quod po-
 tiori ratione de Buccinâ Iubileâ, verò τῆστε ἐλευ-
 θερίας καὶ ἀνάσσεως σημεῖον, dicere potuisset, si He-
 bræorum mysteria non ignorasset. Septem au-
 tem fuisse Iubilei Buccinas, siue Tubas, ex eo-
 dem Libro Iesu Naue intelligimus, quas, ma-
 gnâ Septenarij celebratione, Septem Sacerdo-
 tes, die decimo mensis Septimi, Anno Septies
 septimo inflabant, ad Noui Solemnis denun-
 ciationem. Illud quoque cum maximis viris
 asserimus ab Anni Naturalis, seu Communis,
 apud Hebræos initio, quod in Æquinoctium
 Autumni incidebat, Solemne Iubilei ordiri
 B 5 consue-

Lib. 4. Dic.
10.

Lib. 1. c. 58.

Libertatis &
Remissionis
signo.Caietan. sup.
Eua.
Perev. lib. 1.
in Gen.
Scalig. li. 5. de
em. Temp.
Torniello in
4. Mundi etc.

consueuiffe; quemadmodum Sacer eorum siue
 Ecclesiasticus ab Æquinoctio Verno, vti dixi-
 mus, incipere consueuerat. Iubilei verò Secu-
 li, siue Magnæ Hebdomadis, mensurâ vniuersi
 temporis canonem complexos alibi ostende-
 mus. Vnde quemadmodum mensem NISAN,
 Mundo natalem, caput & principium Men-
 sium appellabant; ita etiam Iubileum Annum,
 quem vnâ cum Mundo ortum fuisse crede-
 bant; ab Adamo eum supputantes, qui veram
 in Statu Innocentiæ *id est originem* egerat; Annorum
 omnium Fontem ac Radicem non immeritò
 appellâssent. Quam supputandi consuetudinem
 secutus Nicolaus de Cusa Cardinalis ECCLE-
 SIAE CHRISTI mensuram, siue durationem,
 XXXIV. Iubileis inclusit: vt de ipso Petrus Bun-
 gus libro de abditis Numerorum Mysteriis te-
 statur. Verùm hisce aliquantisper dilatis ad Pri-
 uilegia Annorum Quiescentium describenda
 stilum accingemus.

*Esseb. in
 Chron.*

CA-

CAPVT V.

*Eius Anni privilegia ampliùs exposita. Locus
Leuitici difficilis explicatus. Oberati apud
Persas, Græcos, Romanos malè habiti.
Solonis. Quenam apud Hebræos
seruitus. Anni Septimi & Quinquagesi-
mi comparatio.*

Privilegia populo Dei electo Anno
Quinquagesimo concessa, ea par-
tim Terram ipsam, eiusque fructus;
partim Homines, eosque variè mi-
seros aut oppressos respiciebant.

Terræ ^{Lev. 25.} eadem data quæ Anno Septimo ^{Lev. 25.}

Sabbatariorum: ab omni agriculturâ cessatum: quic-
quid sponte Terra protulisset delibatum leuiter
aut carptum à seruo, ancillâ, aduenâ, mercena-
rio; bestiis etiam ac iumentis in cibum data.

Prouidente benignissimo Numine, sicut dixi-
mus, vt in Mysticâ cessatione Triennalis abun-
dantiæ fructum tellus inarata proferret. Vineæ

iis annis non putabantur, fruges non meteban-
tur, oliuæ ad pressuram non legebantur: om-
nia promiscui ac liberi vsus erant: nihil diuiti-
bus, nihil auaris Euclionibus, in penum aut

horreum recondebatur. Aureum planè sæ-
culum renatum diceres, quando, vt fingunt

Poëtæ,

Mollia

¶ *ad. 1. Met.*

*Mollia secura peragebant otia gentes,
Ipsa quoque immunis, rastroq₃ intacta, nec vllis
Saucia vomeribus per se dabat omnia tellus:
Contentiq₃ cibis nullo cogente creatis
Arbuteos factus, montanaq₃ fraga legebant.*

In hac tamen rerum omnium facultate, diuite-
que abundantia, difficultatem aliquam mouent
Diuinæ Scripturæ interpretes, de *Vuis primitia-
rum*, quas Leuit. xxv. Dominus colligi vetat quasi
vindemiam. Nata ea difficultas ex ambiguitate
vocis נְזִירְכָה NEZIRECHA, quæ & Nazaraos
attonfos Domino, & *Separationem* significat:
Vnde aliis alia huius loci interpretatio placuit.
Mihi si sententiã proferre cõcessum inter sum-
mos primi subsellij Senatores, dicerem ἐνσόχως
interpretatos fuisse illos qui *Vuas separationis*
reddiderunt. *Separare* enim hîc est priuato vsui
aliquid in cellam aut penuarium abdere, vel vi-
no colando referuare: quod Deus tempore ἀνί-
σεως seuerissimè fieri vetat. LXX. non multum
abeunt, qui εαφυλήν τῆ ἀγιόσματος exponunt, quod
nimirum fruges tunc Deo sacræ essent, & ton-
deri falce vetarentur, sicut Nazaraeorum comæ,
propter religionem. Vulgatam lectionem ita
tuetur D. Hieronymus vt *Vua Primitiarum* sint
quæ instar Primitiuorum Anno Sanctificatio-
nis Deo relinquerentur. Iudicet Lector erudi-
tus; ego meam, citra præiudicium cuiusque, ve-
recundè sententiã protuli. Erant & hominum
eo Anno Priuilegia, inprimis Liberorum; sed
tenuium, & paupertatis ac indigentia, cuius gra-
uissimum onus vulgò putatur, fasce oppresso-
rum. His alienum æs remittebatur, mutuum non
reddi-

redditum dimittebatur, rerumque immobilium alienatæ possessiones gratis restituiebantur. Quæ restitutio quomodo fieret, præter Diuinos Libros, perspicuè ac summatim Iosephus tradidit Lib. III. Antiq. c. x. Verba ponemus ex interpretatione Geleuiana: *Instante IOBELO, quæ vox LIBERTATEM significat, conueniunt venditor agri & emptor, computatisque fructibus, ac expensis in agrum factis, si fructus maiores fuisse compariantur recipit agrum venditor: quòd si expensæ maiores fuerint, hoc quod deest recipiēs emptor possessionem alteri cedit: sin utraque paria fuerint, possessio ad veteres Dominos reuertitur. Idem ius est & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum verò de illis quæ intra opidorum mœnia venduntur. Quod autem hæ non pari iure venirent ea ratio fuit, vt est apud Abulensem, quia per possessiones intra Urbem non fiebat distinctio Tribuum ac familiarum, cum opida Leuitis assignata essent ad inhabitandum; sed per villaticas mansiones, in quibus agri ac domus suum cuique Tribui discrimen faciebant. Equidem Leuitarum domus, vbicumque sitæ essent, etiam si in Iubileo redemptæ non fuissent, omni tempore redimi ac recuperari poterant: cuius rei rationem Origenes in Homiliâ singulari hac de re scriptâ, & alij multi in caput Leuitici prædictum, reddiderunt. Hinc apparet quanta indulgentiâ ac lenitate populus Iudaicus inuicem vsus sit, è Diuino præcepto, præ cæteris nationibus, apud quas *αἰχμαφιλῆται* durissimè semper habiti leguntur. Apud Persas enim infamiâ, quæ poterat esse maxima, notati: apud Athenienses,*

Perperam
Cyrillo Ale-
xand. ascri-
bitur.

obserati. 1

Plutarch. lib.
de Fon.
Demosthen.
passim.

nienses, columnis ad ignominiam perpetuam
Agell. lib. 20 ἐν τῇ ἀκροπόλει, hoc est, in *Arce ciuitatis*, inscri-
 pti: apud Romanos veteres, in nexum aut com-
 pedes dati, aut (quod horrendum etiam dictu,
 & cogitatu) legibus *XII*. Tabularum findi à
 creditoribus, & in partes secari iussi. Et quidem
 verba ipsa Legis dicam, nequis putet me com-
 mentitiam fabulam adferre. ea talia sunt apud
1614. Cæcilium I. C. TERTIIS. NUNDINIS. PAR-
 TEIS: SECANTO. SI. PLVS. MINVSVE. SE-
 CVERINT. SINE. FRAVDE. ESTO. Illud ergo
 periculum incurrebatur *Tertiis Nundinis*: *Vinctis*
enim debitoribus (vtidem Cæcilius hanc legem
 explicat) *ius erat paciscendi: ac nisi pacti forent ha-*
bebantur in vinculis dies LX. inter eos dies trinis
nundinis continuis ad Prætozem in Comitium pro-
ducebantur: quantaq; pecunia indicati essent præ-
dicabatur. Tertiis autem Nundinis capite pœnas da-
bant, aut trans Tiberim peregrè venum ibant. Capitis
pœnam intellige; quam dixi, verè horribilem,
metuendam, barbaram, atrocem. Quam legem
etsi mos publicus constanter, teste Quinctiliano,
repudiauit; mirum tamen, immò indignum, in
tam cordatâ R. P. vniquam fuisse promulga-
tam. Eâ verò pœnâ cessante, aut propter eius di-
ritatem in vsum numquam receptâ, vincula ta-
men, nerui, compedes, ergastula in libera etiam
corpora numquam sæuire desierunt. Quod ex
istis M. Manlij apud Liuium verbis apparet:
Acriõris quippe æris alieni stimulos esse, qui non ege-
statem modò, atque ignominiam minentur, sed neruo,
ac vinculo corpus liberum territent. Item è querelâ
istâ coniuratorum apud Sallustium: Deos homi-
nesq;

Ab. 6. 1

an bello Ca-
nil

nesq; testamur nos arma cepisse vti corpora nostra
 ab iniuriâ tuta forent, qui miseri, egentes, violen-
 tiâ atque crudelitate fœneratorum pleriq; patria, sed
 omnes famâ atque fortunis expertes sumus. Et quæ
 ibi alia sequuntur. Rara ergo Nouarum Tabu-
 larum Romæ priuilegia, raræ æris alieni, raræ
 fœnebrium vsurarum, in solatium miserorum aut
 egentium, remissiones. Et si quando, vel Tribu-
 norum rogatu, vel Principum virorum commi-
 seratione, tale aliquid parabatur, in ambitus sus-
 picionem plerumque venerunt; atque ideò ab
 optimatum & ditiorum factione summis cona-
 tibus impediti. Non minorem iniuriam ære alic-
 no implicati apud Athenienses, ante Solonis
σεισάχθειω, patiebantur, teste Laërtio: quorum
 ipse misertus Septem talenta, ex patrimonij iure
 sibi debita, primus remisit, cæterosque ad par-
 faciendum exemplo suo prouocauit. At in He-
 braico populo præter illam, quam dixi, *κληροχρῶν*
ἀποκατάστασις, corporum quoque libertas, & serui-
 tutis abolitio anno Iubileo concessa. qui enim
 vel penuriâ adacti sponte se ad mercedes oppi-
 gnerauerant, vel qui, contribules cùm essent,
 ob delictum seruire *in seculum* iussi erant, Liber-
 tatem eo anno plenissimam consequabantur. In
seculum, inquam, id est in proximum Iubileum,
 nam vltra id spatium Hebræorum seruitutes ex-
 tendi non licebat. Erat tamen aliquod Seruo-
 rum genus qui etiam Anno Sabbatico liberta-
 tem nanciscebantur: at si quis apud Iudices sese
 aure perforatâ in seruitutem tradidisset, in se-
 culum seruebat: quo expleto, ad tribum quis-
 que suam, & familiam, ac cognationem redibat.

legem quam
 debita, aho
 olebat.

rei familiaris
 restitutione.

vide iof. 2. 7.

Exod. 21.
 Lev. 25.
 Deut. 15.

Mirum

Mirum verò quâ sancienti sœueritate supremus
 Legislator hoc Mandatum publicârit, additis
 formulis: METVITO. DEVM. TVVM. &, TI-
 MEAT. VNVSQVISQVE. DEVM. SVVM. nè sci-
 licet profanæ crudelitatis exempla secuti fero-
 ciùs in libera corpora sibi addicta sœuirent. In-
 signis etiam illa Diuinæ Benignitatis promissio,
 si quis Mandato huic obediret: *Facite (inquit)
 precepta mea, & iudicia custodite, & implete ea, vt
 habitare possitis in terra absque vilo pauore, & gi-
 gnat vobis humus fructus suos, quibus vescamini vs-
 que ad saturitatem, nullius impetum reformidantes.*
 Quæ iudicia Domini quamdiu custodierunt
 Hebræi, & impleuerunt, *δικαιοπραγῆντες ὡς ἀληθῶς*
 (vt ait de ipsis Strabo) domi felices, hostibus fo-
 ris terrori ac venerationi fuere. Vbi verò *in viam
 Gentium abeuntes* ea contempserunt, ac nauci
 habuerunt; fame & pestilentia afflicti, dome-
 sticisq̃ dissidiis attriti, mutuis vulneribus con-
 ciderunt; aut durissimam apud Allophylos ser-
 uitutem seruire coacti. Quæ omnia Præceptum
 istud *δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας μετὸν* violantibus
 verbo Domini Propheta prænunciârat. Et hæc
 hæctenus de Priuilegiis Anni Quinquagesimi,
 qui cùm perfectæ Remissionis esset duplici hac
 re annum Hebdomadicum superabat: Quòd
 Seruos omnes Hebræos manumitteret, nemine
 excepto; & possessiones rei amissæ gratis resti-
 tueret; quod, inter cætera, eruditè à Francisco
 Riberâ vidimus obseruatum.

verè iustitiâ
 solentes.

iustitiæ &
 charitatis
 plenum.
 Philo.
 hebræi. c. 34.

lib. 5. de
 Templo.

CAPVT VI.

*Causse instituti Anni IUBILEI. Quare requies agris Annis Sabbaticis concessa. ἡνεοις,
sive, Intermissio Telluri necessaria.*

Vid verò Sapiientissimum Numen permouerit vt Annos Sabbaticos, & IUBILEOS populo Iudaico præscriberet, hæ fere causæ à Diuinarum rerum Interpretibus afferri solent. Primaria hæc, vitandæ scilicet confusio Tribuum ac Familiarum, quæ ex alienatione bonorum perpetuâ, aut assiduâ contribulium seruitute, oriri potuisset. Cùm enim, ad confutandam olim eius populi perfidiam, liquidò demonstrari oporteret CHRISTVM, DOMINVM AC DEVM NOSTRVM, verum MESSIAM in lege promissum, de tribu IUDA, è stirpe DAVID, originem habuisse; tam prouidè ac sapienter, Diuino nutu per Mosem cautum videmus, vt vnique matrimonia intra suam tribum essent: portio hereditaria in terrâ Chanaan, diuisione primâ assignata, non nisi temporaneâ venditione abalienaretur: serui non nisi in proximum Iubileum seruire iuberentur, & tunc ad suam Tribum ac cognationem absoluti redirent. Quòd si confusis Familiarum ordinibus, vt alibi fieri videmus, ἀγενεαλόγητος Hebræi remansissent; difficillimum, immò ἀδυνατον negotium fuisset eam Saluatoris nostri γενεαλόγητος

Num. 36.

Genealogiarum ignari.

C

contor

Matth. c. 1.
Luc. 6. 4.

Matth. 19.
Marc. 10.

Psalm. 110.
Prov. 3.

contexere, quam obseruato Temporum ac Successionum ordine in Sacro Euangelio expressam videmus. Altera institutionis huius causa ea esse videtur, quam ipse Dominus Leuit. xxv. capite, & sæpè aliàs, hisce verbis subindicat: *Nolite affligere contribules vestros, sed timeat vnusquisque Deum suum: quia ego Dominus.* Duritia cordis scilicet in Hebraicâ gente, quam & Prophetæ persæpè, & ipse Prophetarum summus apud Euangelistam meritò eis exprobrat. Nisi enim Diuina Clementia hac ratione oppressis, egenis, seruis, exulibus, captiuis subuenisset; in suâ quisque Tribu ac Familiâ, immò in mediâ promissionis terrâ, & Pharaones & Ægyptiam carnificinam miseri inuenissent. Ad eò gens illa parum conditionis suæ memor, quâ miserissimam vniuersa, apud Ægyptios, seruitutem seruierat, durè nimis ac crudeliter aduenas & contribules suos habuisset. Porrò sicut genti vniuersæ, pulcherrimo instituto, leges Modestix ac Clementix imperabantur; ita Diuitum ac Potentioris cuiusque fastus istâ ratione mitigabatur, cum sic intra Iustitix ac Lenitatis terminos cohiberi salubriter possent. Quando enim temporaneæ tantum essent emptiones, quorsum in eo superbirent quod mox dimittendum foret? cum Septimo, & Septies septimo, Anno serere ac metere prohiberentur, à quo alimentum sperarent nisi ab eo qui *dat escam timentibus se, & facit in domo impij egestatem?* cum seruos haberent mox vindicandos, quare in eos sæuirent quos pares sibi & æquales dein essent experturi? Hac igitur Lege latâ fiebat, vt moderata inter
 supe-

superiores ac tenuiores officia essent : vt opes ac
 nimix diuitiæ πάντων κακῶν ρίζα, iuxta Apostolum,
 præciderentur: vt luxus ac fastus, veræ ciuita-
 tium ac Rerumpublicarum corruptelæ, subtra-
 ctis fomentis citiùs elanguescerent : denique, vt
 incōparabilis accepti à Deo beneficij, per quem
 ab Aegyptiis latomus erepti fuerant, continua
 ante oculos memoria versaretur. Quòd autem
 fementem fieri Annis Sabbatariis Leges prohi-
 berent, id ad conseruandam Telluris fecundita-
 tem salubriter imperatum, ne importunis agri-
 colarum laboribus vexata, & assiduis frugum
 parturitionibus exhausta, generi humano alendo
 non sufficeret. *Deus enim* (inquit Henricus, Epi-
 scopus Ruræmondensis) *qui vniuersa hæc condi-*
dit, quiq; omnia vti propria diligit, non patitur ea
indefessis atque improbis laboribus perpetuò exerce-
ri. A cuius benignitate ac Indulgentiâ quàm
longè dissideant humani mores idem eleganter
expressit: Improbis sanè ministeriorum exactor est
homo: vellet enim ministros habere ferreos aut
aneos: vellet iumenta sine vllâ requie fatigare: vellet
terram omni anno proscindere aratro, & colere:
vellet sidera & solem sibi perpetuò lucere: & quam-
uis ipse tum animi, tum corporis quietem impensè
quærat, optaret tamen res vniuersas sine vllâ quiete
suo ministerio addictissimas habere. Ergo sicut ho-
mines fatigati Sabbato respirabant, ita Terra
ipsa Annis Sabbatariis. Iosephus pulchrè id
ostendit in Legibus Mosaicis: Δι' ἑβδόμης ἔτους ἀπέσπιν
δίδασι τῆ γῆ ἀπό τε ἀρότης καὶ φυτείας: ὡσπερ καὶ ἀνθρώποις δι
ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων πρῶτον ἀνάπαυσιν.
 id est: *Septimo quoquo anno remissionem agris de-*

omnium ma-
lorum radix.

In Quæst. r.
de Iubil.

lib. 3. An.

dit, intactoſq; aratro & plantatione eſſe iuſit, quemadmodum iam ante populo ſeptimâ quaque die remiſſionem à laboribus dederat. Quàm verò ea Remiſſio, ſiue ἀνεοις, Telluri ſubinde neceſſaria ſit, omnium ſeculorum experientia docuit. Sicut enim aſſiduis laboribus exhausti homines interpoſitâ ceſſatione vigorem accipiunt, viresq; amiſſas recuperant; ita etiam communis hominum parens, modicâ quiete respirans, τὴν οἰκίαν δύναμιν ἀνακλῶται (ait Philo) μετρί πειντελῆς εὐμενῆς, εἰ ἀρχῆται πάλιν τῆς τῶν ὁμοίων γενέσεως τροφῆς ἀφθόνως ἀπάσαις ζῶων ἰδέαις ἀναδίδεσθαι. id eſt: ad antiquum robur virtutemq; reuertitur, ac, veluti priùs, larga ſimilium frugum incrementa omni animantium generi benigniſſimè ſuppeditat. Idem alibi ſcriptor Moſem laudat, quaſi illud premium Telluri conceſſerit vt, pro multiplici foetu ac ſexennali abundantia, quietem ſibi Anni Septimi attributam haberet. Terra quietem etiam Poëtæ agnoſcunt. vt Virgilius I. Georgicâ:

*Alternis idem tonſas ceſſare nouales,
Et ſegnem patiere ſitu dureſcere campum.*

Et iterum ibidem:

*Sic quoque mutatis requieſcunt foetibus arua,
Nec nulla interea eſt inarata gratia terra.*

Vbi Seruius Honoratus: Cùm multa dicat [Virgilius] remedia agrorum recreandorum, ante omnia poſuit Intermiſſionem. Tibullus eadem phraſi, ſed planè ad Hebraicum Ritum:

*Luce ſacrâ requieſcat humus, requieſcat arator,
Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet opus.*

Ceſſaſſe verò etiam ab opere Romanos Sacrorum Feriis eruditè, præ cæteris, oſtendit Macrobius

*Lib. quidd
Manans ſit
u. corrupt.*

Lib. 1. l. 1.

buis Libro I. Saturnal. c. XVI. quem, si opus, studiosus Antiquitatis consulat. Corollarij vice subnectam Hesiodi, antiquissimi Poëtæ, de fortunatâ Heroum sede sententiam, quibus Terram suâ sponte, ter in anno, fructum proferre sic tradidit:

Ολβιοι ἥρωες, τοῖσι μελιδικὰ κερῶν
Τεῖς τῷ ἔτος θάσσοντα φέρει ζείδωρον ἄρῶνα.

Lib. I.
ἔργων 13
ἡμ.

Hoc est:

O fausti Heroes, queis dulcis germina fructus
Ter, quocumque anno, Tellus fecunda reportat.
Idemque Vates ferreâ demum ætate ferreos
homines enatos fingit, qui neque sibi neque
Telluri parcerent, improbo labori, die ac nocte,
continuò instantes.

C A P V T V I I.

IUBILEVM CHRONICVM: eo Anni supputati. Dionysia & Agones Sacri Græcorum; Lustra & Agones Capitolini Romanorum: Anni Semitâ, & Sabbatici Hebræorum. Seculum Iubileum. γυναῑ Herodici XXV. Annorum.

Vperest altera Hebraici IUBILEI pars, quod CHRONICVM appellauimus ἀπὸ τῆς χρόνου, siue à Temporum in Fastis ac Monumentis Publicis distinctione.

Quem Ritum apud Hebræos olim obseruatum
C 3 docuit

docuit me Eusebius Cæsariensis in Chronico, cum ad Annum Orbis conditi ∞. ∞. ita annotavit: *Principium XLI. IVBILEI secundum Hebraeos. IOBEL autem apud eos Quinquagenarius annus vocatur. Itaque iuxta supputationem eorum ab Adam, vsque ad annum presentem, sunt anni ∞. ∞.* Et iterum anno Septimo post mortem Mosis: *Principium LI. IVBILEI secundum Hebraeos.* Vnde perspicuum fit distinguendis Seculis atque Ætatibus IVBILEOS annos, tamquam Solemne maximum, à Iudæis Chronologis adhibitos. Augustinus tamen Torniellus, Annalium Scriptor, parcius, immò vix, huiusmodi IVBILEORVM ætâ vsos putat, siue ex merâ cærimoniarum suarum negligentia, siue aliis de causis quas ad primum annum ingressionis in Terram Chanaan, quartâ Mundi ætate, diffusius explicavit. Rem tamen utilem, ac magno Veteris Historiæ bono & commodo futuram, si eam Tempora supputandi consuetudinem constanter tenuissent. Eorum vicem recentiores Hebræos uti putat Iosephus Scaliger Annis *Semitâ*, qui hodiè in locum Annorum Hebdomadiorum ipsis successerunt. Sicut enim magnâ Hebdomade Anni Iubilei, ita & minutâ Anni Sabbatici in Annis distinguendis vsos vetustiores è Iosepho Historico potissimum colligitur, bella quædam & obsidiones iis annis gesta subinde obseruante. Vtriusque autem Anni Iubilei ac Sabbatici Æram, ab anno primo ingressionis in terram promissam rectius computari, paullo infrâ probabimus: etsi varij variè dissenserint. Equidem ut Hebræorum Chronologi,

*Lib. 5. de om.
Temp.*

logi, de Eusebij sententiâ, tempora per IUBI-
LEOS & SABBATICOS, ita Græcorum per
DIONYSIA primùm, deinde per OLYMPIA-
DES ac PYTHIADES, Sacros Agones, distinxere.
De Dionysiis Suidæ testimoniū est in hac voce:

ἔθος ἦν Ἀθηναίων λέγειν τὰ ἔτη καὶ τὸν ὑπερπεπρωτοῦ ἀριθμὸν
ἀπὸ τῶν Διονυσίων. Id est: *Moris fuit Atheniensibus,*

annos & eorum numerum ducere à sacris Dionysia-

cis. De sacris Agombus notius est quàm vt testi-

moniis firmari egeat. Hanc consuetudinem, vti

multa alia Græcorum, æmulati Romani Vete-

res Lustris primùm Censoriis, deinde Agonibus

siue Certaminibus Capuolinis seriem Tempo-

rum annotârunt. Porro IUBILEI voce Annum

etiam Quinquagesimum intelligi, è laudatis Eu-

sebij verbis, & qui eum secuti sunt Ioanne Fun-

gero, Georgio Crucigero, aliisq̃ue eruditis viris

affirmari posse videtur: neque apud Hebræos

modò, sed etiam Chaldæos, apud quos, voce

paululum mutatâ IOBILHA nominatur. Ne-

que Annus modò ipse, sed spatium illud quod

Quinquaginta Anni defluentes conficerent, ea-

dem voce Hebræis appellatur. Quâ ratione

שַׁבָּת SABATH in Diuinis litteris pro Heb-

domadæ cuiusque sine, & ipsâ Hebdomadâ

sumi peritiores obseruarunt. Inde quod ait Pha-

*risæus, apud Lucam, iactabundus: *κυσέω δις τὴν**

Σαββάτου; sic accipiendum, vt bis in Hebdo-

made se ieiunare gloriatur. Quod etiam est

*apud Euangelistas, *μία σαββάτων*: sic exponunt,*

vt primam Hebdomadæ diem intelligant: eam

scilicet, quæ festum SABBATI diem consequi-

tur. Annus quoque Semitâ, iuxta Scaligerum,

non

in Etymolog.
in Harm. &
Linguarum.

ieiuno bis in
Sabbate.

vna Sabbe-
ti.

non solum annum quemque Septimum recen-
 tioribus Hebræis, sed & ἑβδόμενον ἑβδομάδα,
 siue spatium Septem Annorum integrum ro-
 tundumque complectitur: quale spatium etiam
 SABBATVM ANNALE dictum vetustioribus
 Franciscus Ribera, in Rebus Sacris Hebræo-
 rum, nuper annotauit. Annus autem IUBI-
 LEVS, qui quadam ratione σαββατων σαββάτων
 erat; ἢ ἑβδόμου ἑβδομάδων, tanquam vniuersi
 temporis plenitudinem in se continens, optimâ
 ratione SECVLVM in Diuinis Libris vocatur:
 nominatum Exodi XXI. cap. his verbis. *Quod si
 dixerit seruus Diligo Dominum meum, & uxorem
 ac liberos, non exrediar liber: offerat eum Dominus
 Dnis, & applicabitur ad ostium, & postes, perfora-
 bitq; aures eius subula, ET ERIT EI SERVVS
 IN SECVLVM.* De quo eius loci sensu ita Hi-
 dorus Lib. v. Originum: *SECVLA generationi-
 bus consistunt, & inde Secula quod sequantur. Ab-
 euntibus enim aliis alij succedunt. Hunc quidam
 Quinquagesimum Annum dicunt, quem Hebræi
 IVBILEVM vocant. Ob hanc causam & ille He-
 braus qui propter uxorem & liberos amans Domi-
 num suum aure pertusâ seruitio subiagatus seruire in
 seculum iubetur, hoc est, vsque ad Annum Quinqua-
 gesimum. Vbi quid sit generationibus consistunt non
 adeo capio, nisi forte quatuor *genera* intelligen-
 tur, siue minora Secula xxv. Annorum, Cen-
 tenario Seculo Magno comprehensa, iuxta opi-
 nionem Herodici Philosophi apud Censori-
 num; etsi, ex opinione aliorum, (quam & hîc
 forte Isidorus tangit.) *Generatio* vnaquæque
 centum annorum spatium, quod humanæ vitæ
 lon-*

Lib. 5. c. 1.

longissimum putant, atque certissimum, comprehendat. Vnde & M. Varro doctissimus omnium Togatorum: *Seculum* (inquit) *spatium annorum centum vocarunt, dictum à Sene, quod longissimum spatium senescendorum hominum id putarunt.* Lib. 5. de L. 3. Censorinus ita distinguit vt *Seculum Naturale* sit spatium humanæ vitæ longissimum partu & morte definitum; *Ciuile*, quod Centenario annorum orbe transigitur. Porro vt in *Seculo* definiendo non vna omnibus sententia est, ita neque *Aetatis* aut *Aeui* eadem vbique significatio. Ait enim Iidorus: *Aetas pleraq; dicitur &* ibidem. *pro vno anno, vt in Annalibus; & pro septem, vt hominis; & pro centum, & pro quouis tempore, quod de multis seculis instruitur. Aeuum* etiam pro humanâ vitâ, & longissimo quouis tempore, pro ipsa denique Aeternitate apud omne scriptorum genus indifferenter accipitur, & vsurpatur. Cùm ergo in Mosaica lege Bina IVBILEI secula centenario quoque Annorum gyro clauderentur, duas Legum Tabulas mysticè referentia; meritò CHRISTIANAE FELICITATIS tempore, cùm SACRUM DEI EVANGELIUM quaternis scriptum voluminibus in quatuor orbis partes propagatum est, Quaterna Gratiae ac Remissionis SECVLA singulis redeunt Centenariis, xxv. Annorum spatii definita: quo spatium, ex Herodici sententia, Orbem vnus Aetatis explemus, ac *Natura humana à sementi ad sementem reuertitur.* Verè corrupta nostra Natura Anno Seculari à sementi ad sementem reuertitur cùm relictis veteris nequitiae & impietatis operibus sementem Pœnitentiae concipit: de

Psalm. 125.

Psalm. 50.

Matth. 13.

quâ seminatione Regius Propheta: *Qui seminant in lacrymis, in exultatione metent.* cum pariter Verbi Diuini semen corde contrito & humiliato recipit, vt fructum afferat *sexagesimum ac centesimum*, Deo gratum & acceptum, in labore ac patientiâ: cum denique à sementi odij, iracundiæ, peruicaciæ, vindictæ, ad sementem Pacis, Concordiæ, Benignitatis ac Clementiæ, pessimum etiam quemque, Diuinæ Gratiæ aspirante Fauonio, perduci videmus. Quam verè admirabilem Metamorphôsîm olim prædixerunt, *Isaias cap. xxxv. Latabitur deserta, & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium.* Et iterum: *In cubilibus in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & iunci.* Et Regius Propheta Psalm. LXIV. *Benedices corona ANNI BENIGNITATIS TVAE, & campi tui replebuntur vbertate. Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ouium, & valles abundabunt frumento.* Valles scilicet per insignem Pœnitentiam & sinceram peccatorum expiationem in conspectu Domini, & Ecclesiæ eius Sanctæ, humiliatæ: ac proinde, Diuinâ superabundante Gratiâ & Indulgentiâ, repletæ. Faxit summus ille Agricola ne in nouitiis agellis veniens inimicus homo superseminet zizania, & sementem Patrisfamilias odiosâ molitione perturbet.

Matth. 13.

CAPVT VIII.

IUBILEVM apud Hebraeos quando primò celebratum: item Annus Septimus Remissionis. Vtriusque Epocha inuestigata, & ratio supputandi.

Hic verò nobis disputandum occurrit (quod magna etiam Ingenia exercuit) de Annis Sabbatico ac Iubileo quando primùm celebrati sint, de què legitimis ac veris eisdem supputandi modis. In quâ re tantus hactenus opinionum *divisio*, tanta sententiarum diuersitas fuit, vt Plautinæ illud Pœnoli iure hîc vsurpare quis possit:

*Hac quidem pol, credo, nisi Sibylla legerit
Extricare alium arbitror posse neminem.*

Dum enim alij LXX. Interpretum sententiam secuti, alij Hebræam Chronologiam præferre maluerunt; non vnus modò aut alterius Anni, sed multorum sæpè seculorum discrimine à se inuicem dissentiunt. Itaque minutâ & exactâ de Orbis conditi Epochâ disputatione prætermisâ, à quâ incertitudo omnis nascitur; & de quâ nihil certi pronunciarî posse viri eruditissimi credunt; illud tantum inquiremus quoto ingressus in Terram Promissionis anno primus Sabbaticus, quoto Iubileus, è Diuina Auctoritate, obseruatus sit. De Mundi ergo Annis in desperato,

diuisio.

to,

to, vti multi putant, negotio nihil affirmo; illud tamen pro certo affirmari potest populum Israëliticum, quadraginta annorum curriculo, incertis sedibus vagatum, proluxa terræ Chanaan desideria in deserto, sustinuisse. Quod cum ex variis veracissimæ Scripturæ locis, tum isto sigillatim Num. c. xiv. insigniter comprobatur: *Filij vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta, & portabunt fornicationem vestram, donec consumantur cadauera patrum in deserto; iuxta numerum XL. dierum quibus considerastis terram. annus pro die imputabitur.* Huius etiam rei in Diuinâ Scripturâ veritatem, quæ aliis tamen ^{etiam} testimoniis non eget, ex Annorum vitæ Mosis & Aaron, eius populi Ducum, ratione Augustinus Torniellus in Annalibus Sacris argutè collegit: quem, si libuerit, videbis. Causa tantæ illhæc moræ ea est quam Diuinæ Litteræ passim, & locus è Libro Num. laudatus produnt, inobedientia eius populi ac ingratitude in DEVM commissa: parua etiam fides promissis eius sanctissimis sæpè habita, etsi à summâ Veritate nusquam fallerentur, & à manifesto rerum suarum discrimine, ærumnisque omnibus ac periculis, per continua fere Miracula, liberarentur. Excepto ergo Iosue & Chaleb nemo vltra xx. annos natus, Aegypto profectus, Iordanem transiit: Diuino Numine meritas à contumaci populo exigente pœnas, & horum pietati iusta præmia tribuente. Anno verò vltimo eius Peregrinationis, siue Erroris, in fine mensis vndecimi, quem Hebræi postmodum SEBETH appellârunt; siue, vt aliis traditum, principio insequentis ADAR, MOSES,

DEI

Foris.

ad an. Num.
di 2583.

Num. 14.
Ios. 14.

Ios. lib. 4.
Aniq.
Deut. 31. 6.
34.

DEI iussu, in monte Abari è vitâ concessit; ætatis suæ anno CXX. qui fuit Annus Mundi, iuxta Torნიellum, ∞. ∞. ICLXXXIII. iuxta Eulebij & LXX. Interpretum sententiam, ∞. ∞. ∞. ICCCXXX. iuxta alios alius. Insequentis verò anni principio, mensis NISAN die decimâ, (cuius mensis die decimâ & quintâ ab Aegypto olim exierant) populus in terram diu desideratam, transmissis Iordane flumine, primùm intrauit. Quo ipso anno cùm IOSVE F. NVN diuinis arbitriis indicandi ISRAELIS potestatem suscepisset, annisque post aliquot prælia Domini, contra rebelles terræ incolas, feliciter præliatus esset; demum præclaris obtentis victoriis, terraque in ditionem redactâ, ad diuidendam suam cuique Tribui hæreditariam portionem animum adiecit. Itaque quidquid cis Iordanem agrorum fuit Nouem Tribubus & dimidiæ Manasse sorte diuisit: duabus aliis cum reliquo Manasse præteritis, quod ij iam antè à Mose, trans fluuium, assignatas sibi sedes haberent. Porro annus ille κληρονομία, siue, Assignationis, quem ab Exodo XLVI. Scaliger, XLVII. Torნიellus fuisse putant (nam aliorum exerrationes de industriâ præterimus) non is fuit à quo Sabbaticus ac Iubileus Anni computari coepti; sed Annus ab illo proximus, qui primus in Terrâ promissâ ad γεωργίαν, siue, agros excolendos, Israëlitæ vocauit. Annus igitur SABBATICVS PRIMVS VII. à primo γεωργίας, VIII. à primo κληρονομίας, LIII. ab Exodo, XIII. ab ingressu in Terram Chananæi fuit. Eadem verò de Anno IUBILEO, (nam eandem Epocham

Iosue c. 4.

Num. 33.

agriculturas,
diuisionis
agrorum.

siue

sue Æram habuerunt) est ratio. Inueniendi autem illorum Æram non minima etiam difficultas est: quam alij ab Exodo, vt Lælius Zecchius; quidam à *γιοργία*, vt Scaliger; nonnulli à principatu Iosue, & ascensu in Terram Chanaan, vt Torriellus, Fungerus, & Ribera, deducunt. Mihi, si quid inter tot Lynceos, Cimmeriis veluti in tenebris, palpare permiffum: posterior sententia maximè arridear: cui etiam Diuinæ Scripturæ testimonium, velut Ariadnæum filum, accedere videtur. Capite enim illo, toties laudato, Leuitici, Dominus præcipit: *Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, Sabbatizet terra Sabbatum Domini.* Clariùs Deuter. c. XXXI. *Post septem annos, anno Remissionis, in Solemnitate Tabernaculorum conuenientibus cunctis ex Israel, vt appareant in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit Dominus.* quibus, & sequentibus verbis, Lektionem illam Solemnem Diuinæ Legis instituit, anno Septimo repetendam: de quâ initio agebamus. quæ verba paucis antè Hebdomadis quàm ingressuri erant in terram Chananæam à Prophetâ sunt dicta. Vt dubitandum non sit quin Anno ipso *τῆς κληρονομίας*, vel, qui ab illo proximus fuit, Primus SABBATICVS sit actus. Atque ita noua terra nouis habitatoribus assignata nouas ferias in ipsâ sui assignatione celebrauit. Insigniter certè in Primo IVBILEO supputando lapsus Fungerus, Etymologici scriptor, qui eundem fuisse putat cum primo Ingressione in regna Chanaan, & quinto principatus Iosue Ducis. Nam vt alterum transeamus, in quo nullum, credo, ad stipulatore

in voce,
Iubilum.

latorem habet; alterum sanè concedere ei non possumus, cum diurnâ luce sit clarius statim à morte Mosi Iosue præesse cœpisse, exequisque illius peractis induxisse copias in Promissionis Terram, & ad obsidendam Hiericunta, transmissio flumine contendere cœpisse. Quâ ratione Annus ille qui mortem Mosi consecutus (Quadragesimus primus, vti Torნიellus putat, ab Exodo) & nouæ Hæreditatis gaudia Israelicis, & eorum Duci auspicia dignitatis attulit. Quarum rerum certitudo præter ea quæ apud Torნიellum adferuntur partim ex Diuinarum Litterarum monumentis, partim è Fl. Iosepho sub initium Libri V. Antiquitatum peti potest. Quâ verò ratione Anni Sabbatici ac Iubilei olim putarentur, eruditè ac perspicuè Abulensis docuit; cuius doctrinam Torნიellus & Ribera, reiectis aliorum opinionibus, sequuntur. Sic namque numeratos fuisse putat vt alter alterum non contingeret, sed separatim vterque & integrè numeraretur. Sicuti enim Hebdomade vnâ Annali elapsâ incipiebat altera Hebdomas computari; ita absoluto Quinquagesimo quoque anno incipiebant alij Quinquaginta numerari. Atque ita tota temporum ratio apud Hebræos per Septenarios & Quinquagenarios commodè distingui poterat: ita tamen vt semper vterque numerus incorruptus remaneret. Alios supputandi modos diligens Lector apud nominatos Auctores, & de vtroque Anno curiosiora apud Scaligerum F. inueniet. Nos institutæ breuitatis memores, ommissis Temporum scrupulis, rem ipsam prosequemur.

ad Ann. Mo.
2584.

quæst. 7. in
25. l. 11.

Lib. 5. de em
Temp.

CA.

CAPVT IX.

De origine CHRISTIANI IVBILEI quaesitum. antiquissimum illud videri, & ab initio nascentis Ecclesiae. Nomen IVBILEI quando assumi coeptum. Vtriusque Iubilei comparatio: Nostri Symbolum in Arcâ Diluuij.

VENIMUS ad CHRISTIANVM IVBILEVM, de cuius initiis non eadem omnibus sententia est. Quidam enim altius ea repetentes ab ipsis Ecclesiae primordiis ducere non dubitant; alij verò, mediâ quasi viâ incedentes, à LVDORVM SECVLARIVM apud Romanos intermissione, aut CONSTANTINI MAGNI, qui primus eos celebrare contempsit, Imperij temporibus; multi denique, quasi minus antiquum, ultra BONIFACII VIII. tempora non extendunt. Mihi semper ea sententia verior visa, quam nostri temporis Scriptores maximè amplexi sunt, videlicet ab ipso ECCLESIAE CHRISTIANAE principio, in Vrbe Româ, Remissiones aliquas Plenarias indictas & obseruatas fuisse, quales deinde in ius redactas BONIFACIUS VIII. promulgauit, & CLEMENS VI. IVBILEI nomine affecit. Cui sententiae stabiliendae atque firmandae illud adduci potest: olim vti solemnis ad *Apostolorum Limina*,
singul-

singulis annis, Christianorum peregrinatio fuit,
 immò Præsulibus Ecclesiæ per Constitutiones
 Pontificias antiquissimas iniuncta; ita singulis vide Inf. c. 12. regenerationem.
 Annis Centesimis, ob Seculi *παλιγγενεσιαν*, So-
 lemne aliquod fuisse quod cæteris & peregrinã-
 tium multitudine ac numero, & cærimoniarum
 sanctitate, ac Gratiarum Spiritualium elargitione,
 celebrius esset atque præstantius. Quemadmo-
 dum Romani veteres, præter Statas cuiusque
 Anni Férias ac Sacrorũ cærimonias, **SECVLARE**
SACRVM habuerunt quod Centesimo quoque
 Anno, aut Centesimodecimo (vt aliis placuit) Censorim. Pal lib. 2. Herodian. Zosimus l. 2. aliq.
 solemniter rediret: in quo omnibus Theatris
 Ludi exhiberentur, omnibus Templis sacrificar-
 retur, & ad omnia Puluinaria dona ferrentur,
 ac supplicationes fierent. Quem fortè morem
 ab impio Deorum cultu ad Veri Numinis, ac
 sanctissimorum Ecclesiæ Principum veneratio-
 nem, transferentes Romani Pontifices, vt mul-
 ta alia auertendæ Idololatriæ, salubriter in Vr-
 be Româ, stas Centenariis, obseruari præce-
 perunt. Quam opinionem nostram ipsi adeò
 Romani Pontifices approbârunt, vt IOANNES
 PICARDVS, cognomento MONACHI, qui do- in Gloss. ad c. antiq.
 ctissimè BONIFACII VIII. de IVBILEO con-
 stitutionem interpretatus est, ex ipso BONIFA-
 CII ore se audiuisse testetur vnã hanc IN-
 DVLGENTIÆ MAXIMÆ, more maiorum,
 Centesimo quoque anno promulgandæ ratio-
 nem animum eius permouisse. Quin ipsemet
 BONIFACIUS in suæ Constitutionis initio satis
 vetustatem huius rei innuit, cùm *Antiquorum*
habere fidam relationem, inquit, quòd accedentibus

D AD

AD HONORABLEM BASILICAM PRINCIPIS APOSTOLORVM DE VRBE concessæ sint magnæ Indulgentiæ & Remissiones peccatorum. ALBERICVS etiam ROSATENSIS, & ANANTIAS, antiqui iuris Pontificij Interpretes, INDVLTIAS, quales BONIFACIVS VIII. publicauerat, antiquissimis temporibus in Ecclesiâ receptas fuisse testantur: earumque rerum vetustissima Diplomata vidisse se Romæ cum illam Anno seculari ∞. CCC. L. inuiseret, ROSATENSIS scriptum reliquit. BAPTISTES insuper PLATINA, in vitâ eiusdem Pontificis, sic loquitur: *IVBILEVM quoque idem retulit Anno Millesimo trecentesimo, quo plenam delictorum omnium remissionem his præstabat qui Limina Apostolorum visitassent.* quo genere loquendi satis ostendit instituisse eum tantum Indulgentiam illam, non verò instituisse aut primùm in vsum Ecclesiæ induxisse. *Referimus enim quæ iam ante nos in vfu fuerunt. Quâ loquendi ratione vsus etiam Censorinus de LVDIS SECVLARIBVS, longè ante sua tempora seruatis: Temporum, inquit, interualla quibus Ludi isti debeant referri non modò quanta fuerint retrò ignoratur; sed ne quanta quidem esse debeant scitur.* Iuxta BONIFACII testimonium (quod sanè *ἀξιόπιστον* est; primus enim IVBILEI Formulam Decretis addidit, eumque *eruditissimum* fuisse temporum ipsius Annales testantur) aliud quoque fide dignissimum est CLEMENTIS VIII. Pontif. verè OPT. MAX. qui in suo Diplomate SECVLARIS IVBILEI, ritum hunc ab initio nascentis Ecclesiæ originem duxisse asseuerat, quo accedentibus ad Basilicam Principis

in Diction.
verbo,
Iubileus.

fide dignum.

pis Apostolorum Priuilegia, ac Remissiones criminum vberiores, concederentur. De quo Ritu nos ipsi in processu huius Commentarij paullo diffusius quædam exsequemur. Ad fertæ à nobis sententiæ veritatem luculento exemplo etiam firmat MARTINVS NAVARRVS I. C. nobilissimus è IACOBO CARDINALE, vetusto item scriptore. Narrat enim Anno Seculari 800. CCC. ingentem multitudinem ex longinquis & diuersis regionibus confluisse in Vrbem Romanam, ad sacram B. PETRI Basilicam visitandam: cuius rei causam afferebant Centesimi Anno tempus, quo omnium culparum sordes abluerentur. & tunc prouectæ ætatis hominem fuisse qui recordaretur Patrem suum superiore Seculo in Vrbem ad hoc solemne venisse: à quo etiam admonitus fuerat vt, si ad futuri Centesimi tempus perueniret, paterno exemplo commotus peregrinationem eam susciperet, tantique beneficij particeps fieri satageret. Addit ex eodem Nauarrus, *multos tum ex Gallis, tum ex Italis, superstites fuisse qui eandem rem meminissent.* Laudabilem senex ille pietatem, si Gallus fuit, haurire potuit à sanctissimo Francorum Rege D. LVDOVICO, qui pariter ex hac vi. à celsurus, inter alia præcepta quæ Filio Heredi reliquit, hoc quoque adiunxit, auctore Gaufrido, vt Indulgentias, à Sede Apostolicâ concessas, semper expeteret studiosè. Quare non iniuriâ *ἡρεσιολόγων* quorundam commenta, & ipsius POLYDORI VERGILII (si modò ipsius est; nam Germanus quidam Polymnestor eius famam trucidauit.) *ἀπιστίας* reuicimus, qui non modò

Notab. i. de
Iub. m. 10.

Hæreticos
designo.

inconfide-
rantiam.

IVBILEI STATI BONIFACIVM auctorem, sed INDVLGENTIARI Ritus inuentorem, asserere non erubescunt. Enimuerò etsi res ipsa apud Orthodoxos antiquissima est, IVBILEI tamen nomen seriùs receptum, neque ante tempora CLEMENTIS VI. Pont. qui Annum Quinquagesimum sacrauit, vsurpatum legimus. Exemplum scilicet imitato Pontifice Anni Remissionis & Gratiae apud Hebraeos, qui Christiani IVBILEI *typum* aliquem gessisse videtur. nisi rectius *similitudinem* dicere conueniat; cum Typus Veteris IVBILEI in die Quinquagesimo PENTECOSTES à sacrâ DOMINI Resurrectione expletus sit: vt à doctissimo NAVARRO eruditè obseruatum in Commentario de Anno Iubileo. Fatendum tamen, cum eodem Nauarro atque aliis, non parum similitudinis inter vtrumque IVBILEVM reperiri. Quemadmodum enim in HEBRAEO terra à culturâ cessabat, & gratâ laboris intermissione fruebatur; ita ab omnibus orbis Terræ partibus in Urbem concurritur, vt ibi Christiani veram animorum quietem, à lassitudine viæ iniquitatis inueniant. Et quemadmodum in illo Æs alienum remittebatur, nexi & compediti soluebantur; ita nunc vincula criminum dirumpuntur, & chirographum decreti, contrarium nobis, per merita crucis CHRISTI, ac Sanctorum, in Asylo Romano deletur. Et sicuti exules Anno Sacro ad natalem terram ac familiam redibant, agrique veteribus possessoribus reddebantur; ita quisquis, filij prodigi instar, longè à paternâ domo profectus substantiam omnem absumpserit, in gratiam recipitur; stolâ

e. Vnigenitus
de Pan. &
Rem.

Nov. 4. 10. 1.
et 2.

Sap. 7.

Psalm. 119.
Col. 2.

Luc. 15.

stolâ nouâ Innocentiæ induitur; Vitulo saginato
 S. SYNAXEOS reficitur; & in adoptionem Fi- Rom. 8.
 liorum Dei, vnde exciderat; cælestisq̄ue Paradi-
 si portionem Hereditariam restituitur. Meritò
 ergo ANNUS IUBILEVS noster PLACABILIS DOMINO
 vocabitur, in quo *Vnctus ille Domini, & San-*
ctus Sanctorum, per Vicarium suum Romanum
 Pontificem, toto orbe terrarum prædicat *Medi-* Isaie 61.
cinam contritis corde, captiuis indulgentiam, & clau-
sis apertionem: Meritò ob easdem causas Annus
 LIBERTATIS, & REMISSIONIS: Meritò Annus
 GERMINANS, ac FRUCTIVOSVS, in tam vbere Priui-
 legiorū ac Gratiaē prouectu: Meritò deniq; Annus
 SANCTIFICATIONIS dicitur, in quo per saluta-
 rem Metanoëam, ac eximiaē Pietatis & charitatis
 opera, mundati à sceleribus Christiani sancti
 Deo suo, & accepti Sanctorum communioni
 redduntur. Fortunati huius Anni Symbolum
 præclarissimum inuenio in Noëi Arcâ, quæ
 CCC. cubitos Longitudinis, L. latitudinis, xxx.
 altitudinis habuisse memoratur. in quâ nume-
 rus Quinquagenarius Sacræ Libertatis myste-
 rium; Latitudo verò, cui dicatus est, *dilatatio-* Psal. 118.
nem cordis apud gaudentes Christianos, siue
dilatanda charitatis spatia Anno Iubileo, arcanâ D. August.
 quadam ratione, significat. Porrò Noëi Ar-
 cam Ecclesiæ Catholicæ Typum gessisse, extra
 quam regnante Diluuiò nulla reperitur salus,
 certissima Patrum auctoritas est. Nauarchus
 illius Noëus, siue Noë, qui & fabricator, Diui- Gen. 7.
 nis imperiis fuit, OCTAVVS, & PRÆCO IUSTITIÆ,
 & QUIES dictus, septem sibi animabus electæ 2. Petr. 3.
 familiæ adiunctis. An non hodie alium N O E Philolib. de
Abrahama.

inuenisse videntur Christiani OCTAVVM VRBA-
 NVM, PRÆCONEM IUSTITIÆ, PRÆCONEM & GRA-
 TIÆ, Naui Ecclesiæ feliciter præfidentem: hoc
 est, Arcæ illi Sanctissimæ præfectum, in quâ
 septem animæ, siue vniuersus credentium Nu-
 merus, Septenario τὸ ὀκτώηχος indice compre-
 hensus, QUIETEM inueniunt, & in medijs tur-
 bulenti maris fluctibus ad Portum Salutis tutò
 diriguntur? Inuenerunt certè, eamque FELICI-
 TATEM temporibus suis imputent, Diuinæ
 Clementiæ gratulari quæ talem in communi
 necessitate Orbi Patronum, Ecclesiæ suæ Præ-
 fidem prouidit, qui non modò in fluctibus re-
 gere, sed & ipsos componere, pacalemque oli-
 uæ ramum extincto bellorum cataclysmo (quod
 vouemus, & speramus) portendere possit. Cu-
 ius Voti ἐὺφύκητος versiculis nostris, veluti spon-
 soribus, absoluam:

Vniuersitatis
 Felix præsa-
 gium.

Hoc Duce, qua nostri superabant crimina facti,
 Dissugient terris: positis iam mitior armis
 Agnoscet Latios felix Germania fascis,
 Casareaq; aquilas: iam duri bella Batani
 Odisse incipient: toto Furor impius orbe
 Cedet, & ætheris viset Pax aurea regnis.

CA-

CAPVT X.

*INDVLGENTIAE nomen Latio familia-
re . quo hodie sensu Christianis vsurpa-
tum . De Satisfactione, Igne Purgatorio,
Thesauro Ecclesie , Clauium Potestate
quedam è doctrinâ Orthodoxorum pro-
lata.*

VM IUBILEI & INDVLGENTIARVM eadem origo sit, neque alio quàm istarum nomine olim censeren- tur, vulgoque à Scriptoribus com- munitè explicari soleant; ope- rapretium fortasse erit si, de INDVL- GENTIARVM ac REMISSIONVM apud Orthodo- xos Auctoritate, & Antiquitate, pauca in me- dium attulero. Pauca, inquam, vt in re iam sæ- piùs actâ, & à viris Magnis, Sectariorum an- tagonistis, minutissimè solidissimeque disputa- tâ. INDVLGENTIÆ nomen (nequis sciolus aut morosus, vt barbarum & ineptum, hoc sensu, aspernetur) ab Imperatoribus ac veteribus I. C. ita vsurpatum est, vt Remissionem quamdam *κρηθολικὴν* criminum, publicæ ferè lætitiæ causâ concessam, propriè ac solemniter significaret. Vnde Titulus est in Codice Theodosiano *de Indulgentiis criminum*, in quo nominatim Lege tertiâ, vt obseruat Bellarminus, Remissio quoad pœnam Legibus debitam INDVLGENTIA voca-

*l. Luc. ff. ad
S. C. Turpil.
C. l. Indulg.
C. de gen.
abol.
generalis.*

*l. de Indulg.)
c. 1.*

Sub Golt. in
Thef. Ant.

ibid. c. 8.

tur. Eas condonationes **INDVLGENTIAS** etiam-
 vocat Ammianus Marcellinus Lib. xvi. & Opta-
 tus Mileuitanus Lib. ii. aduersus Parmen. his
 verbis: *Tempeſtas perſecutionis peracta eſt, & deſi-
 nita eſt, iubente Deo, Indulgentiam mittente Ma-
 xentio.* Quare Imperatores qui huiusmodi re-
 rum liberales eſſent, ſcribentium adulatione,
INDVLGENTISSIMI PRINCIPES, in Veteribus Mo-
 nimentis quandoque nominantur. Hanc igitur
 vocem mutuati inde Theologi, & I. C^ſ. noſtri,
INDVLGENTIAM vocauerunt, *Pœna temporanea Deo
 ob peccata noſtra debita, extra Sacramentum Pœni-
 tentiæ, factam relaxationem: ſic tamen vt Diuina
 Juſtitia per applicationem Meritorum, quæ The-
 ſauro Eccleſiæ continentur, ſatiſſiat.* Quæ deſi-
 nitiõ eſt per ſe ſatis clara ſit, vt pote à magno illo
 Eccleſiæ lumine Cardinale Bellarmino ferè
 mutuata; clarior tamen fiet ſi naturam ipſius
SATISFACTIONIS, vnde rei Indulgentiariæ maxi-
 mè pendet explicatio, breuiter expoſuerimus.
 Duo omninò Mala eſſe fatentur Theologi quæ
 è peccato originem ſuam ducant: hoc Maculæ,
 ſiue *Culpæ*, illud Supplicij, vel *Pœnæ*, ipſorum
 Scholæ appellant. In confeſſione quidem deli-
 ctorum coram Sacerdote, Chriſti Vicario, le-
 gitimè factâ à Maculâ, vel Culpâ, Chriſtiani
 expurgantur; eademque operâ à pœnâ æternâ,
 cui fortè erant obnoxij, liberantur; euenit tamen
 ſæpiſſimè vt remiſſâ culpâ, & æterni ignis puni-
 tione ſublata, Pœna quædam temporanea Deo
 ſoluenda permaneat, ad quam opus ſit Satiſfa-
 ctionis adiumento. Quæ niſi fiat in mortali hac
 vitâ ſiue per nos, ſiue per Eccleſiam noſtro no-
 mine;

mine; Ignis purgatorij supplicio, in alterâ, neces-
sariò eluenda. Et in hac quidem vitâ, in quâ
Tempus acceptabile est, & dies salutis, parvâ sæpè 2. Cor. 6.
operâ Pœnitentiæ impensâ, Sacrificie Remissio-
nibus in subsidium assumptis, magnos cruciatus
evadimus; in alterâ verò, quæ *nouissimum qua-* Matth. 8.
drantem exigit, magnis cruciatibus parva lue-
mus peccata, & ab iniquitatis, etiam minimæ,
scoriâ ad purum purgabimur, & excoquemur.
Quare terribiles istos Prophetarum locos in
eum sensum adducit Magnus Augustinus, Lib. 20. de Civ.
c. 25.
Isaiæ IV. *Abluet Dominus sordes filiarum Sion, &
sanguinem Ierusalem lauabit de medio eius, in spiri-
tu iudicij, & in spiritu ardoris. Malachiæ III. Ip-
se quasi ignis constans, & emundans argentum, &
purgabit filios Levi, & colabit eos quasi aurum & ar-
gentum.* Idè fortissimus CHRISTI testis D.
Cyprianus, felices eos existimabat qui acerbis-
simi etiam Martyrij pœnis toleratis, ignem il-
lum expiatorium euaderent: ac si aliquis obo-
lo vno numerato talentorum aliquot impensam
redimeret. Verba ipsius sunt è Libr. IV. Episto-
larum: *Aliud est longo dolore pro peccatis cruciatum
emundari, & purgari diu igne; aliud peccata omnia
passione purgasse.* Ignis certè illius pœnam omni-
bus pœnis ac suppliciis, quæ in hac vitâ tolerari
possint, longè grauiorem esse, atque acerbio-
rem, ex Veteri Ecclesiæ Traditione, & SS. Cypria-
no, Augustino, Gregorio, Hilario Arelatensi,
V. Bedâ, aliisque Ecclesiasticis Scriptoribus,
Theologi nostri adfirmant. Quamobrem nihil
mirandum si tormenti huius acerbitatem leniri
sibi petat Prudentius, pius & eruditus Pœta.

At mihi Tartarei satis est si nulla ministri
 Occurrat facies, auida nec flamma gehenna
 Deuoret hanc animam,mersam fornacibus imis;
 Esto cauernoso, quia sic pro labe necesse est
 Corporeâ, tristis me sorbeat ignis Auerno:
 Saltem mitificos incendia lenta vapores
 Exhalem, astuq; calor languente tepescat.
 Lux immensa alios, & tempora vincla coronis
 Glorificent; me pœna leuis clementer adurat.

lib. 4. de
 Conf.

Seuerinus quoque Boëtius (quod nescio an ha-
 ctenus obseruatum sit) verbis Diuinæ Philoso-
 phiæ, magna animarum supplicia post defunctum
 morte corpus relinqui asserit, quarum aliæ pœnali
 acerbitate, aliæ purgatoriâ clementiâ exerceantur.
 Vbi duo notabilia àrtibetæ consideranda sunt,
 Magna supplicia, & Purgatoria clementia. Suppli-
 ciorum enim magnitudo ea est in Igne, quam
 diximus; clementia verò Dei etiam illhic, quod
 animæ illæ consumptæ non sint, absque vllâ spe, nec
 æternis ignibus, prout fortè meruerant, deputa-
 tæ. Rideant hæc & subsannent substrictâ nare
 doxnoiooqoi quidam, & argutuli (vt sibi videntur)
 Sectarij nostri æui quasi anile delirium, aut
 somnij interpretamenta, vel fabellam aliquam
 (vti ludere ipsis libet) è Platoniceis sublellis cõ-
 fictam; illi, inquam,

in speciem
 sapientes.

— qui stultitiam nauseant,

Et, vt putentur sapere, cælum vituperant.

Rideant verò miseri, subsannent, vituperent;
 ego cum vniuersâ Ecclesiâ, quæ hanc doctri-
 nam constanter semper tenuit, & cum talibus vi-
 ris, bonisque omnibus, anilitatis, vel, si quid de-
 terius est, accusari ab ipsis malo, quàm inter

Thale-

Thaletes eorum aut Solones fatuæ Sapientiæ nomine cenſeri. At ſi quis fortè ex iſto numero, Dei miſeratione, reſipiscens, & ad ſe rediens, pharmaca quæreret peſtiferæ opinioni amouendæ; is ea videat quæ è S. Scripturæ libris, Veterum Conciliorum ac Patrum auctoritate, de *Purgatorij Ignis* ſupplicio, Franciſcus Turrianus Libr. pro Canonib. Apoſtolor. iv. Boëtius Epo in Appendice Syntagmatis de Indulgentiis, Ioannes Garetius in Aſſertione ſuâ, Cardinalis Bellarminus in Controuerſiis, Gregorius Valentinia in locis Theologicis, & alij quamplurimi ſcriptores Orthodoxi tradiderunt. Huic ſupplicio euitando, vel emolliendo, *τὴν ἀνομιαν* re-
 medium ab Eccleſiâ Sanctâ proponitur: cuius præcipua opera illud Raphaelis Archangeli dictum in Hiſtoriâ Tobię complectitur: *Bona eſt Oratio, cum Ieiunio, & Eleemoſynâ*. Sicut enim auium corpora duarum remigio alarum librantur, ac ſuſum tendunt; ita Oratio, quæ inſtar Aquilæ, volucrum Regina, altiſſima petit, ac *eleuatio mentis in Deum eſt*, felicius ſubuolat ſi
 duabus illis aliis appoſitis ſuſtentetur, & à terrâ eleuetur. At verò cum, è vulgato Iuriſconſultorum pronunciato, *Pœna debeat reſpondere delicto*; ſit ſæpenumerò vt grauiſſimis peccatis admiſſis vix leuiter Deo offenſo ſatiſſiat: ſiue id animi ſocordia impediatur, ſeu corporis imbecillitas, aut vitæ huiuſcè breuitas animi promptitudinem interrumpant. Manet ergo obærata Deo anima, & quamuis ob Sacramenti Pœnitentiæ virtutem æternas pœnas euadat; cæleſti tamen Gloriæ, propter adhærentem ſibi labem, adhuc
 tranſcribi

Satisfactio-
nis.

Bona cap. 12.

Damasc. lib. 2.
Orth. fid. c. 14

transscribi non potest. Quorsum igitur fugiendum in tanto periculo, cuiusue tunc auxilium, aut subsidium, implorandum? MATRIS scilicet BENIGNISSIMÆ, ECCLESIAE ROMANÆ CATHOLICÆ, quæ, Filiorum inopiam aut imbecillitatem miserata, ipsa pro Filiis satisfacit, impensis incomparabilis illius Thesauri diuitiis, quem ex Sanguine Redemptoris, Deiparæ Virginis, Iustorumque omnium Meritis collectum, velut *Sanctius* quoddam *Aerarium*, aut *κλήμα κληρονομίας* possidet, in publicâ necessitate per Supremum Sacerdotem liberaliter dispensandum. De quo verè pretioso Thesaurò GREGORII XIII. PONT.

In Diplom.
Anni 1575.
Subil.

MAX. *ἢ παραγίτη* verba pretiosa proponam: Dominus (inquit) ac Redemptor noster IESVS CHRISTVS, qui pro ineffabili charitate suâ serui formam accipiens, acerbissimam Crucis mortem subire dignatus est, vt Deo Patri genus humanum reconciliaret, atque in sortem hereditatis æternæ vocaret; volens nostrâ plenius succurrere imbecillitati, & donum hoc pretiosissimo ipsius SANGVINE copiosius communicare; ne lapsis, post Regenerationis lauacrum, opportunum eiusdem Diuinæ Misericordiæ deesset subsidium; B. PETRO Apostolorum Principi, eiusque deinceps successoribus, suis in terris Vicarijs, sanctæ CATHOLICÆ ROMANÆ præpositis ECCLESIAE (quæ CÆTERARVM OMNIVM CAPVT, MATER, ET MAGISTRA est) potestatem dimittendi peccata plenissimam reliquit: ac THESAURÒ præterea immenso Meritorum eiusdem Passionis, cui etiam Gloriosissima semper Virginis MARIE, omniumque Sanctorum Merita accedunt, idcirco ditauit Ecclesiam, Sponsam suam: eumque prædictis B. PETRO,

TRO,

TRO, & successoribus dispensandum commisit, ut ex eo ceteri Fideles pro temporalibus pœnis, ex remissis culpis sapius remanentibus, ad satisfaciendum adiuti, ad percipiendos cœlestis Gratia fructus expeditiores redderetur. Quæ ideò liberaliùs adscripsimus quòd doctrinam de Ecclesiæ Thesauro, immensis aliorum voluminibus clausam, breuiter ac eleganter aperiant: pondus etiam habeant ab illo prolata, cuius labia custodierunt scientiam, & Malach. 2. è cuius ore, tamquam Sacerdotum Sacerdotis, ac Diuinarum rerum interpretis summi, Legem meritò requirimus. Enimuerò Thesaurum illum *immensum*, ut eum GREGORIUS appellat; *inconsumptibilem* (sicuti à CLEMENTE VI. in Cō- Extra. Vni- gen. de Pap. & Rem. stitutione illâ pulcherrimâ vocatur) solus ROMANVS PONTIFEX, tamquam DEI IN TERRIS VICARIUS, AC LEGITIMVS PETRI SVCCESOR, dispensandum, fidelibusque per Ecclesiæ Sacramenta dispertiendum; solus Ligandi atque Soluendi Potestatem primariam, clauis que regni cœlestis accepit. Quam Potestatem et si nullo non tempore Põtificalis Dignitas in cœtu Fidelium exerceat, Anno tamen illo plenæ Remissionis, ac solidæ Libertatis, Anno, inquam SACRO IUBILEO conscientiarum vincula liberalissimè soluuntur, omnisque Fons gratiarum ac cœlestium charismatum largissimè aperitur. Solis tamen credentibus aperitur; dicente oraculo illo Byzantino: PETRVS à FILIO, Chryl. in Act. Apost. *super omnes qui FILII sunt, potestatem accepit, non ut Moses in gente vnâ, sed in vniuerso terrarum orbe, istis FILII verbis: PASCE OVES MEAS. Cui Magni Augustini testimonium adiungam ex Orbe nostro* Serm. de SS. Apost.

Occi-

Occidentali: Quis plebeium Piscatorem [de PETRO loquitur] facile crederet Principem Regibus obsistere, Reges sanctificare, Regnis omnibus imperare, Mundum franare legibus, Dæmones calcare sub pedibus, iubere virtutibus, calum hominibus aperire cum veller, claudere cum placeret: immortale regnum conuersis donare, negare peruersis: merita Mundi cognoscere, culpas & crimina hominibus relaxare! O inestimabilis, o immensa potestas! hominem in terrâ positum tenere calum! ecce ad nutum PETRI Diuini Verbi claustra patefcunt. accepit enim claves regni calorum à CHRISTO vt, solutis vinculis delictorum, aperiret credentibus cælum. Age igitur quisquis pius, quisquis Orthodoxus, qui cathedra Petri communionem sociaris, inestimabili hoc bono fruiere, Deo gratus esto. Tu verò quem, veteri & inextricabili nexu, vel criminum compedes obstrictum tenent, vel impietatis aut Hæreseon laquei præfocant, & strangulant; excute iniquitatis iugum, & ad *arbitrium* Romanam confugiens, Diuinâ si fortè miseratione liberatus, iubilum illud Dauidicum incine: *Anima nostra sicut passer erepta est, de laqueo venantium. Laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit calum & terram. Adiuua, o Magne Deus, cæli & terræ formator, cordium reformator; ac Votum hoc miseris istis prospera & fortuna.*

Hieronym. ad
Dam.

immunitatem.

Psalm. 115.

C A-

CAPVT XI.

Antiquitas INDVLGENTIARVM ac REMISSIONVM amplius adfertur. Discrimen inter has non rectè positum. Martyrum Libelli Lapsis dati. Quid fuerit Pacem exorare ab Ecclesiâ. INDVLTIAE olim variè appellatae. STATIONES GREGORIANAE, sed GREGORIO fortè antiquiores.

INDVLGENTIARVM vsus, quem Sectarij ferè omnes nostri æui, vt nouitium & nuper natum commentum, explodunt, iam ab ipsis Ecclesiæ incunabulis constanter in eâ viguisse ex probatis S. Scripturæ testimonijs, & Sacris Maiorum Traditionibus, constat. Nam (vt ea prætermittam, quæ ex Veteris etiam Testamenti Libris, & Historiâ Euangelicâ, isthuc spectantia afferuntur) de Corinthio incestuoso apertum D. Paulli testimonium est, cui Indulgentiam ipsius delicti, citra plenam tamen satisfactionem, meritis suis & Ecclesiæ ei applicatis, misericorditer concessisse declarat. Verba Apolloli sunt hæc: *Cui autem aliquid donastis, & ego: nam ego, quod donavi, si quid donavi, propter vos, in personâ Christi, vt non circumueniamur à satanâ.* Atque hanc esse Doctoris
gen-

1. cor. 5.

gentium in isto loco sententiam Primasius, Theodoretus, D. Thomas Aquinas, & Orthodoxi quamplurimi affirmant. quorum vestigiis ^{2. de Ind. c. 3.} insistens doctissimus Bellarminus, nihil ait eorum quæ ad Indulgentiam consequendam à Theologis desiderantur, in poenitente Corinthio, defuisse: quæ qualia sint commodè apud ipsum videbuntur. Neque isti tantum aliquid indultum ab Apostolo, sed & plurimis aliis similem Remissionem factam subindicant illa in ^{2. col. 4.} Epistolâ ad Colossenses: *Qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne meâ, pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Quem locum, etsi paulò obscuriorem, sic illustrant Theologi, vt nonnullis qui apud Colossenses, siue alibi, in corpore Christi Mystico, quod est Ecclesia, positi nondum plenè pro peccatis suis Deum per Poenitentiae opera placâssent, aliquid de poenarum suarum meritis Apostolus adiecisse se dicat, modo, quem vocant, *supererogationis*; ea quæ desunt passionum Christi, id est, corporis Christi, siue quorundam eius corporis membrorum, supplens ipse Passionum suarum vinculis, ac Martyrio pro Christi nomine & honore tolerato. Neque aliam huius loci interpretationem edidit vir doctissimus ac religiosissimus Antuerpiensium Antistes Ioannes Malderus, in libello *Orthodoxæ Institutionis*, quem Typis Plantinianis, linguâ Belgicâ, nuperrimè euulgavit: eumque vel vnicum Paullinum locum comprobando Indulgentiarum Thesauro in Ecclesiâ sufficere, olim etiam putavit V. C. Boëtius Epo Antecessor

^{Synt. de Indulg.}

tecessor Academiæ Regiæ Duacenæ. Quâ in re magis audiendum eum puto quàm in discrimine illo quod inter *Indulgentiam* ac *Remissionem* posuit, ingeniosè magis fortalsè ac subtiliter, quàm verè: cùm sacri nostri DD. ἀδιαφόγως vtraque voce vtantur, & nihil inter hæc interesse à doctissimo Nauarro etiam demonstratum sit: solâ differentiâ, quâ Genus à Specie differre solet, exceptâ. Post Apostolorum tempora Tertullianus, qui proximè ea attigit, Martyres suo æuo Lapsis Indulgentiam elargiri consueuisse, suppletes instar Paulli, quod deerat *Passionum corporis Christi*, in passione suâ, hisce verbis affirmat: *Pax vestra [Martyres] bellum est illi [Diabolo scilicet] Quam pacem quidam in Ecclesiâ non habentes à Martyribus in carcere exorare consueverunt.* quo in loco *Pacem exorare* nihil aliud est, teste Pamelio, ac Rhenano, quàm *postulare recipi in ius communionis*, vnde metu persecutionum infirmi & instabiles quidam exciderant; simulque veniam sui delicti, per Martyrum preces ac merita, impetratam vouere. Solebant autem Episcopi, Martyrum rogatu impulsî, quem Libello deprecatorio exponebant, cum istiusmodi hominibus mitiùs & indulgentiùs agere, totamque iniunctam Pœnitentiam, aut magnam eius partem, ab humeris eorum auferre: quod è D. Cypriani Martyris & Episcopi sanctissimi Epistolis passim apparet. Quâ in re cùm Martyres facilè se exorari paterentur, atque hinc disciplinæ Ecclesiasticæ seueritas collabi videretur, his verbis suauiter ab eodem Cypriano admoniti sunt, ac cautiores effecti: *Ideo peto vt eos, quos*

indifferenter.

Comm. de Iub
Nor. 2.Lib. ad Mart.
c. 1.Lib. 3. ep. 15.
c. 17. lib. 5.
ep. 4. c. alibi.

E ipsi

ipsi videtis, & nostis, quorum Pœnitentiam Satisfac-
 tioni proximam conspiciatis, designetis nominatim li-
 bello, & sic ad nos fidei ac disciplinae congruentes lit-
 teras dirigatis. Duo scilicet caueri à Martyribus
 præcipiens, ne ignotos sibi commendarent, aut
 non satis perspectos; tum ne pœnarum suarum
 merita quibusuis tribuendo eos, quò minus pro
 seipsis aliquatenus satisfacerent, securos nimium
 redderent, ac in Pœnitentiæ opere negligentes.
 Petebant autem præcipuè Martyres pro Lapsis
 (sic appellabant eos qui minus in Fidei Profes-
 sione Persecutionum tempore constantes fue-
 rant) quòd eorum erat, teste D. Cypriano, *gra-
 uissimum & extremum delictum*; atque ideò non
 nisi maximis meritis, ac iustitiæ operibus, qua-
 lia apud Martyres erant, delendum ac condo-
 nandum. Pacem ergo istam, per Libellos Mar-
 tyrum impetratam, ad vsum *Indulgentiarum*
 iam tum in Ecclesiâ receptum pertinuisse, is
 quem nominavi, Pamelius, cum Bellarmino,
 Maldero, atque aliis constanter tradunt. Hoc
 etiam amplius à Bellarmino adiungitur: *Episco-
 pos dare solitos Indulgentiam ad preces Martyrum
 non solum vt Martyres honorarent, & ad consum-
 mandum Martyrium accēderent; sed etiam quia vi-
 derent merita Martyrum posse communicari cum
 Pœnitentibus, & acceptari Passiones eorum pro Sa-
 tisfactione, qua Lapsis pœnitentibus deerat: atque
 ita veterem Ecclesiam ad Thesaurum etiam respe-
 xisse cum Indulgentias daret. Quam tamen doctri-
 nam Tertullianus, in Hæresim Montani lapsus,
 ita repudiauit, vt in libro de Pudicitia planè ne-
 gârit quod antea in Parænesi ad Martyres piè*

ac iustè affirmauerat, insolentia quædam animalia imitatus, qui lac ab vberibus propriis expressum impactâ calce proturbant, ac in cœnum effundunt. Iacobus Seuertius, qui nuperrimè contra Atheos & Hæreticos scripsit, putat ab eodem Tertulliano sub nomine *Veniæ & Secundæ Pœnitentiæ* Indulgentias nostras intelligi, quæ Apostolico Seculo *Misericordiæ* dicerentur. Dicit autem *Secundam Pœnitentiam*, quod non circa culpam peccati, eiusque Sacramentalem absolutionem; sed circa eius pœnam, post exomologesin, relictam, condonandam ac remittendam, versetur. *Veniæ* certè nomen in hac re etiam posteri vsurpârunt, & *Indulgere* idem esse quandoque quod *veniam dare*, Nonius item Marcellus obseruauit. Tertullianicum æuum subsequuta sunt antiquissima Concilia, NICAENVM I. OECUMENICVM, ANCYRANVM, NEOCAESAREENSE, CARTHAGINIENSE, LAODICE-
 NVM & AGATHENSE Prouincialia, in quibus Episcopis facultas conceditur Pœnitentiam iniunctam per Indulgentias relaxandi. Quod in Nicæni can. XI. siue, vt aliâ editione, XII. dicitur, *aliquid humanius de serîo Pœnitentibus cogitare*. Ad inferioris æui Concilia CLAROMONTANVM, LATERANENSIA duo, LVGDVNENSE, SALEGVNSTADIENSE siue MÔGVNTINVM, VIENNENSE, CONSTANTIENSE, BASILEENSE & TRIDENTINVM non descendo, quòd *ἀντιδικῶν* aduersariorum nostrorum mos sit ad expressum Dei Verbum, si quando vrgentur, aut antiquissimi cuiusque æui monumenta velle confugere. sic tamen vt dum ab his conuincuntur, vñdecumque rapien-

c. 20 de Hæres.
sect. 10. §. 20ἀντιδικῶν
aduersariorum.

tes, ea iterum damnent: quod in suum sensum,
quo iure, quaque iniuriâ, detorqueant: at,

Quo teneas vultus mutantem Protea nodos?
quâ vel arte vel astu stringas illum, qui

principio leo
fit coruice
iubatâ, inde
draco, &
panthera fe-
rox, & mox
aper ingens.
Hinc hinc in
Laticem,
hinc formam
capit arboris
alta;
Er. Putean.

in addition.
ad Tertull.
existat etiam
apud Gratiã,

πρώτιστα λέων γίνεται ἢ γίνεται,

Αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις, ἠδὲ μέγας οὐς.

Τίντε δ' ὄγρον ὕδαρ, καὶ δένδρον ὑψιπέτηλον;

Antiquissimæ autem eius consuetudinis, quâ vel
à Concilio, vel à Romano Pontifice, Episcopis
facultas indulgendi publicè Pœnitentibus con-
ceditur, præclarum est Monumentum in Episto-
la NICOLAI I. sanctissimi & religiosissimi
Pontificis, quam fide Rhenani, vt eam in vetu-
stis membranis inuenit, describimus:

NICOLAVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI
REVERENDISS. ET SANCTISS.
RATHOLDO EPISCOPO
S. ARGENTORATENSIS
ECCLESIAE.

*D*um vniuersis Mundi partibus creden-
tium agmina PRINCIPIS APO-
STOLORVM Liminibus properant,
quidam Vir nomine N. venit V.B.
Epistolam gerens, quam nostro contu-
lit Praesulatu. cuius paginam perlegentes, Matri-
cidam illum esse cognouimus. quo facto multis fle-
tibus contristati sumus, lacrymisq; profusis valdè
doluimus. Idcirco præcipimus, & Patrum Almo-
rum censuris statuimus, vt sub Pœnitentiæ iugo
permaneat, ita vt per vnum annum Ecclesiam
non

non ingrediatur; sed ante fores Basilicæ orans ac deprecans Deum perseueret, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo verò anni curriculo introeundi in Ecclesiam licentiam habeat, tamen inier audientes stet, & nondum cōmunicet. Completo autem trium annorum curriculo sacræ communionis illi gratia concedatur. Oblationes verò non offerat, nisi postquam aliorum septem annorum curricula expleantur. In his autem omnibus annis atque temporibus carnem non manducet, nec vinum bibere præsumat, exceptis festis diebus atque Dominicis, & à Pascha vsque ad Pentecosten. Et quocumque ire voluerit, nullo vehiculo deducatur, sed pedibus proficiscatur: arma non sumat, nisi contra Paganos. Ieiunet autem tres dies per Hebdomadam vsque ad vesperam. A propriâ quidem ac legitimâ suâ coniuge non separetur, nè fornicationis voragine corruat: quod nolumus, nec optamus. Si autem ante trium annorum cursum finis vitæ illius adpropinquauerit, corporis & sanguinis D. N. IESV CHRISTI particeps fiat: si autem; vt suprâ statuimus, cuncta efficiantur. Tamen si illius conuersationem, & lacrymarum fontem, in omnibus videritis floridis actionibus, & optimis operibus, pullulare, HUMANIVS CIRCA EVM SOLLICITVDO VESTRA PERVIGIL APPAREAT, mitisq; omnibus demonstretur. Optamus Vos in CHRISTO bene valere.

In quâ equidem Epistolâ, & Solemnis ad Urbem Peregrinatio, & Casuum (quos vocant) grauiorum Summo Pontifici reseruatio, & veteris in enormi delicto Pœnitentiæ rigor, & relaxandi eam, si opus Episcopo visum, per Indul-

al. nè fiat,
optamus.

al. conuersio-
nem.

gentiam Ritus tamquam in speculo summatim spectanda exhibentur. Notanda etiam illhic formula: *Humanius erga Pœnitentem apparere;* non absimilis illi quam è Concilio Nicæno citavi: *Humanius aliquid de Pœnitente cogitare.* Ut Relaxatio vel Remissio huiusmodi etiam *Humanitatis* nomen habuisse videri possit, quemadmodum olim *Venia, Misericordia, Pacis,* quo sensu *Humanitas Diritiei* opponitur, siue Rigori illi, qui à Pœnitente vsque ad extremum quadrantem satisfieri pro admisis petit: qualis olim Rigor in Canonibus Pœnitentialibus, primigenio Ecclesiæ tempore seruatis, præscribitur. Successere primigeniis illis temporibus **STATIONES**, ab institutore Pontifice, **GREGORIANÆ** dictæ, quas ille vocabulo iam olim apud Christianos recepto sic appellari decreuit, dum sacro Ieiuniorum tempore stantem populum in Basilicis Martyrum detinet, Deoque ad eorum Memorias supplicantem, largis Priuilegiis ac Remissionibus exornat. Nisi fortè, iuxta Theologorum nobilium sententiam, antiquior hic Ritus sit, à **LEONE** scilicet **I.** siue **MAGNO**, profectus, quem primùm huiusmodi supplicationes ordinasse scribunt, quas **GREGORIVS** deinde solemnius & apertius indixerit, nomine **STATIONVM** indito. Idque eò verosimilius mihi videtur, quòd nonnulla Apostolicis temporibus instituta ad Pontifices auctores relata sint, ob eam maximè causam, quòd ipsi decretis suis ea firmavissent; ne à Sectariis, qui Ecclesiasticas Traditiones contaminare solebant, vitiarentur, aut in contrarium decernerentur. **CLEMENS** etiã **VI.**
à non-

in 4. Sent.
Dist. 10.
Nauav. cōm.
de Iub.

Bevon. ad
Gen. 132.

à nonnullis Anni IUBILEI institutor est habitus, ob nomen ei Anno datum, etsi res ipsa, vti probauimus, longè antiquior est, atque vetustior. PONTIFICES deinde alij, iustis legitimisque de causis, quà in ipsà Vrbe, quà Orbe vniuerso, studia Christianorum, ac pia eorum officia, fauore benigno profecuti, sacros INDULGENTIARVM Thesauros, in hanc vsque diem, liberaliter effuderunt: quorum seriem per ætates accuratè distinctam apud Baronium, Bellarminum, Seuertium atque alios, curiosus Lector videbit. Meritò igitur Concilium Oecumenicum Tridentinum, singulari Dei Opt. Max. beneficio ætati nostræ concessum, de Indulgentiis sic loquitur: *Cum potestas conferendi Indulgentias à* sess. 25. de Ind. *CHRISTO Ecclesiæ concessa sit, atque huiusmodi potestate diuinitus sibi tradita ANTIQVISSIMIS ETIAM TEMPORIBVS illà vsa fuerit, Sacrosancta Synodus INDULGENTIARVM VSVM CHRISTIANO POPULO MAXIME SALVTAREM, & SACROR. CONCILIOR. AVCTORITATE PROBATVM in Ecclesiâ esse retinendum docet & precipit: eosq; Anathemate damnat, qui aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesiâ potestatem esse negant. Viderint illi qui negant, qui (vt D. Cypriani verbis vtar) post diuinum iudicium, post populi suffragium, post* Epist. 8. *coëpiscoporum consensum, Iudices se non iam Concilij, sed Dei, faciunt. Deum enim ipsum contemnit, qui eum in Concilio iustorum, & con-* Psal. 110. *gregatione Sacerdotū, loquentem contemnit. In Ierusalem namque, in Ecclesiâ suâ vnicâ & electâ, supremus ille Rex, quouis Rege sapientior, constituit Leuitas, & Sacerdotes, & Principes fami-* 2. Pet. 100

liarum ex Israel, vt iudicium & caussam Domini iudicent vniuersis habitatoribus eius. Tu quisquis es, ô Sectarie, time Dei iudicia, qui iudicem eius Ecclesiam audire contempstisti.

C A P V T X I I.

INDVLGENTIAE omni æuo piè peregrinantibus data. Peregrinationum apud Orthodoxos *Vetustas*: quæ Hierosolymas, & in Vrbe[m] semper celeberrima. *Hæc olim Annua fuit*; vti *Præsentatio ad Limina per Episcopos facta*: quid in eâ deinde mutatum.

Peregrinatio ad Loca Sancta ac Religiosa: quod ab omni æuo receptum sit, siue ad Sepulcrum Redemptoris nostri Hierosolymas, siue ad Principum Apostolorum Limina in Vrbe, siue ad diuersorum Martyrum aut sanctorum hominum Memorias aliis in locis proficisci. Atque eas ait Indulgentias Innocentius legitimè, non tamen planè gratuitò concedi, cùm labor itineris iis adiunctus sit, plurimaque itinerum incommoda & pericula necessariò exantlanda. Quem laborem ac religionis feruorem in populo Christiano magis excitantes Romani Pontifices, quàm transma-

In Appara-
tu, ad c. de
Pap. & Rem.

transmarinæ profectio ad Sacra Syriæ loca, quâ in cæteras Orbis partes, ad Reliquias Diuorum venerandas, peregrè proficiscentibus, larga Indulgentiarum priuilegia concesserunt: immò grauissimum fulmen in eos destrinxerunt, qui Apostolorum Limina, seu aliorum Sanctorum Oratoria, visentes peregrinos capere, seu, rebus quas ferrent spoliare, tentauissent. Hic verò Aristarchos nostros, *ἄριστος*, inquam, *ἰεροσόλυμος* insurgentes videre videor, & totum istud ad Loca Sacra peregrinandi genus petulanti splene ridentes: aut potiùs conuerso pollice, quasi in Ludo aliquo Gladiatorio, damnantes. Quapropter nonnulla, quæ de isto Orthodoxæ Ecclesiæ Ritu in aduersaria mea conieci aduersariis nostris proponam, vt his conspectis si fortè resipiscant: & nostros homines sui in peregrinando suscepti laboris minùs pigeat, aut pœniteat. Et inprimis (Peregrinationibus Hebraicæ gentis prætermittis, quas iam alij attigerunt) SALVATORIS nostri exemplum, purissimæque VIRGINIS, eius Parentis, & Sancti IOSEPH ac discipulorum, Hierosolymas ad Encæniam & diem festum profectorum, Orthodoxis omnibus adeò, valide patrocinator, vt vel hoc solo omnia Hæreticorum sibila extingui, omnes in aduersum conatus infringi videantur. Præluxerunt etiam piæ huic consuetudini Tres illi Magi Orientales, diuino sidere per longinquum iter ducti vt venirent cum muneribus adorare eum, in Bethleem, qui natus esset Rex Iudæorum. Hoc item docuisse videntur illi, quorum fides ac religio, in Euangelio & Actis, laudata, qui

c. si quis Rom.
mix. & c.
si quis peregr.
24.2.3.

Zac. 8.
Ioan. 10.

Matth. 2.

Marc. 6.
Actor. 5.

ad CHRISTVM, in vicos ac ciuitates, quas introibat, ad Apostolos Hierosolymas, cum ægrotis suis atque infirmis, profecti, mercedem sanitatis, velut Pietatis suæ ἀντίδοτον, retulerunt. Quin Pios omnes, classico velut cantato, ad hoc Religionis studium adhortatus est insignis CHRISTI Buccinator Isaias, cum multis ante seculis *Sepulcrum eius futurum gloriosum*, accurrentium scilicet multitudine, præcinuit. Rex item Prophetes, cum nomine peregrinantium Christianorum insonuit: *Adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius*. Ipse etiam Saluator non aliã ex causã, abiturus ad Patrem, impressa in monte Oliuarum pedum suorum reliquit vestigia, quã ut Fideles ad ea amplectenda, veneranda, adoranda, impensius excitarentur, & vehementius inflammarentur. Quã in re Religiosissimi Principis CONSTANTINI, & AVGVSTÆ Matris HELENÆ, pietas emicuit, dum expurgato à Gentilitiã superstitione Sepulturæ & Passionis CHRISTI loco, ædificatisque illhic Oratoriis, Christianos populos ad loca illa frequentanda magis ac magis excitârunt. Quanta autem ea frequentia fuerit, quantusque ad sanctissima loca confluxus, B. Hieronymus, eorum inquilinus, testatur, Epistolã ad Marcellam: *Longum esset, inquit, per singulas etates currere, qui Episcoporum, qui Martyrum, qui eloquentium in doctrinã Ecclesiasticã virorum venerint Hierosolymam: putantes minus habere scientia, nec summam, ut dicitur, manum accepisse virtutum, nisi in illis locis CHRISTVM adorãssent, in quibus primum Euangelium de patibulo Crucis conruscauerat*. Neque post ea tempora ardor Christianorum

610.

Psalm. 135.

Enseb. de Vic.
Const. lib. 3.
Ruffin. lib. 1.
97.

stianorum imminutus est, inuitante maximè Sa-
 crorum Priuilegiorum, à Summis Pontificibus
 illhic concessorum, magnitudine; donec, meritis
 nostris ita exigentibus, Loca illa in Turcarum,
 immanissimorum Christiani nominis hostium
 ditionem venere, ac difficillimam eam peregri-
 nationem reddidere. Mirandum tamen, & Ri-
 tum hunc calumniantibus meritò obiiciendum,
 quod de SELYMO ac SOLYMANNO, Mahumeta-
 nis Principibus memoriæ pròditur, eos scilicet
 Sepulcrum Domini honorificè habuisse, & ad
 eius ornatum ac custodiam, multa aureorum
 millia benignè contulisse. De isto hoc ampliùs
 addit Theuetus, cùm Ægyptiacâ expeditione
 susceptâ Iudæam pertransiret, non munificum
 modò sacratissimo Loco fuisse, sed in eo orâsse,
 ac vota concepisse. Quid potuit ampliùs Theo-
 dosius aliquis vel Constantinus? Audiant hæc,
 & erubescant Pseudo-Christiani quidam, sacris
 Peregrinationibus & Reliquiarum venerationi
 infensi: ac, de Menandri præcepto, *ἀπ' ἐχθρῶν*,
μαρτύρων veræ Sapientiæ fauere, eiusque Ritus
 & instituta comprobare. Post TERRAM illam
 verè SANCTAM à Christianis appellatam, &
 omni æuo, dum licuit, religiosissimè visitatam;
 non est locus, quem peregrinando magis adie-
 rint, aut studiosiùs & ardentius exquisierint,
 quàm sacra APOSTOLORVM PRINCIPVM LIMINA
 in Vrbe ROMA. illa Reges, illa Principes, illa
 Patriarchæ, illa Episcopi, omnis denique pio-
 rum sexus, ætas ac conditio, omni item æuo, re-
 ligiosissimè frequentârunt. Cuius religionis uti
 suo æuo antiquioris D. meminit Augustinus in
 Psalm.

*Leuis lib. 12.
 Histor.*

*lib. 6. Casim.
 6. 7.*

*ab hostibus
 discant.*

Psalm. LXXXVI. *Olim, inquit, Principes seculi ad Urbem Romam venerunt non ad Templum Imperatoris sed ad Memoriam Piscatoris. Neque tamen, cum ipse viueret, eam omiffam testatur his verbis: Nunc ad Memoriam Piscatoris flectuntur genua Imperatoris: ibi radiant gemmae diadematis, vbi fulgent beneficia Piscatoris. Epistolâ item XLII. Videtis & Imperij eminentissimum culmen ad sepulcrum Piscatoris PETRI, submisso diademate, supplicare. Sanè Prudentius, Christianus Poëta, qui sub Theodosij Magni liberis vixit, aduersus Symmachum, ita gloriatur:*

— curru, paucis Tarpeia in rupe relictis,
Ad sincera vultum penetrantia NAZAREORVM,
Atque ad APOSTOLICOS Euandria Curia fontes.

Vbi per Euandriam Curiam, Viros Senatorios ac Patricios in vrbe Româ intelligit, iam tum CHRISTO addictos, & Apostolicis tumulis supplices. Notissima sunt enim quæ de Arcadium *προσεληνών* antiquissimâ origine, & Euandri eorum Regis in Italiam appulsu, Veteres commentum sunt: vnde Nobilitatis suæ initia plerique Romanorum Principum repetebant. Solemnem quoque illam, omni æuo, Principum viro- rum apud APOSTOLORVM PRINCIPES orandi consuetudinem D. Ioannes Chrysostomus sæpè & facundè descripsit: cuius verba, defectu Græci codicis, ex Interprete adscribere cogor. Ait igitur. Nam & ille ipse purpurâ indutus peregrè proficiscitur Sepulcrâ illa complexurus, & fastu deposito contingit Sanctos, rogans vt sibi apud Deum patrocinentur: & tabernaculorum opificem [PAVL- LVM] & piscatorem [PETRVM] Patronos etiam *mortuos*

ante Lunam
matorum.

Hom. 1. in
ep. 2. ad Cor.

mortuos deprecatur ille diademate coronatus. Et ite-
 rum: Nam qui ducebantur, qui contempti erant & Hom. ad Gensil.
 vincti, vbi defuncti sunt, Regibus ipsis erant magis
 venerandi. Etiam ROMÆ, quæ Urbium est Rega-
 lissima, relictis omnibus ad sepulcra Piscatoris &
 Pellionis currunt & Reges, & Præsides, & Milites.
 Et his similia *ἔργον* illud *εὐχαι* persæpè alibi. aureum es.
 Quinimò quodam in loco sanctè adfirmat se,
 nisi impeditus multis curis, & Ecclesiasticis fun-
 ctionibus fuisset, & si per valetudinem imbecil-
 lem licuisset, nihil in mundo eum cohibiturum
 à suscipiendâ profectioe Romanâ, vt catenas
 illas & carceres quibus Princeps Apostolorum
PETRVS, & delictum suum **PAVLLVS**, constricti
 ac detenti fuerant, inspiciendi ac contrectandi,
 quod toties ardentissimè optauerat, facultas da-
 retur. Eam Principum virorum pietatem imitati
 cæteri, & exemplo incitati, frequentes ad Vr-
 bem Sacram venerunt, instante maximè DD.
APOSTOLORVM Natali, quo tempore cotannis
 innumera hominum multitudo Romam conflu-
 xit: atque ideò solemne illud *dies festus Orbis*
terrarum à D. Chrysofostomo, ob insignia conue- ibidem
 nientium studia, vocatum. Quem solemnem
 morem, quoad vixit, religiosè tenuit D. Paulli-
 nus Nolanus, nec viæ retardatus labore, nec gra-
 uioris per id tempus Romani cæli periculum re-
 formidans. Testatur ipse de sese in Epistolâ ad
 Episcopum Delphinum: Deinde nos ipsos Romæ, Epist. 16.
 cum solemni consuetudine ad Beatorum Apostolo-
 rum Natalem venissemus, tam blandè quàm honori-
 ficè excepit. de ANASTASIO Romano Pontifice
 loquitur, cuius benevolentiam expertus fuerat.

Et

Epist. 13.

Scribitur Vita
S. Paulini.Distinct. 9 3.
o. iuxta.

Lib. 1. ep. 70.

Baron. ad an-
num 1081.Acta Vita
hys.

Et in Epistolâ ad Sulpicium Seuerum: *Tempus ante meridiem [Romæ scilicet] in votis nostris, quorum curâ veneramus, per APOSTOLORVM & Martyrum sacras Memorias consumentes.* Interdum tamen festum illum diem præuenit circa Idus Maias Romam profectus, vt ex Epistolâ illâ, quam ad D. Augustinum inde reuersus scripsit, videri potest. Nisi fortè tunc Romam iuerit, vt Decreto Pontificio satisfaceret, quo *Episcopi omnes Apostolica Sedis ordinationi subiacentes, qui propinqui essent, annuè circa id tempus Principum Apostolorum Liminibus presentari iuebantur: qui verò de longinquo, iuxta chirographum suum id implere.* Atque ideò *vel per se, vel per certum nuncium* (vt Gregorius id statutum interpretatur) cotannis sese ad Sacra Limina præsentibus offerebant, quod etiam iureiurando, cum ad Cathedram admitterentur, sese impleturos sanctè promittebant. Quare non iniusta illa increpatio à GREGORIO VII. religiosissimo ac generosissimo Pontifice, Archiepiscopo Rothomagensi facta, quòd distulisset ipse inuisere sacra Limina, cum tamen ab ipsis Mundi finibus studerent annuè, tam mulieres quàm viri, ad ea venire. Idem Pontifex Lanfrancum, Archiepiscopum Cantuariensem, similis cessationis arguit Romam veniendi, cum (inquit) *multi longè remoti, licet corpore inualidi & infirmi, & à lectulis vix valentes surgere, ad eadem Limina vehiculis properarent.* Tepescente verò paullatim primigenio Christianorum feruore, & remittente se Præsulum pietate, longiora Visitationi illi spatia laxata. nam & ipse Gregorius Magnus, seuerus aliàs Pontifex, Siciliae Episcopis

pis qui ad Triennium conuenire solebant, quin-
 quennio semel in Urbem venire indulfit. Sixtus
 autem V. nuperâ Constitutione, quâ morem il-
 lum pænè iam oblitteratum solemniter reuoca-
 uit, eos ad antiquum Triennium cum cæteris
 Italiæ reduxit: reliquis in Orbe Christiano po-
 sitis, quarti, quinti, & decimi quinti anni redi-
 tu, pro locorum vicinitate aut longinquitate, præ-
 scripto. Nostris ergo temporibus *Præsentatio* il-
 la, antiquis dicta, *Visitatio Liminum Apostolicorum*
 dicitur: nouitiâ quidem phrasi, sed quæ ab an-
 tiquissimo Ritu profluxit Liminum in Basilicis
 Martyrum, per Christianos supplices, osculo
 adorandorum. de quo Ritu copiosè vir doctissi-
 mus Heribertus Rosvveydus S. I. ad D. PAUL-
 LINVM NOLANVM, & Baronius Cardinalis ad
 diem XIIX. Nouemb. in Martyrologio Roma-
 no: quos operæpretium erit videre. Ut in viam
 reuertamur (quamquam illa scribendo vix de-
 uiauimus) NICOLAUS I. Pont. in egregiâ illâ
 ad MICHAELEM PALAEOLOGVM Imp. Con-
 stantinopolitanum Epistolâ, tantam se Pontifice
 peregrinorum multitudinem, causâ Apostolicæ
 intercessionis, in Urbem venisse scribit, *vt Vrbs*
 ROMA (ea verba sunt) *cunctas in se dignosceretur*
continere nationes. Et in aliâ ad Episcopum Ar-
 gentoratensem, pleniùs antè descriptâ, *Ex vni-*
uersis Mundi partibus, suo tempore, *credentium*
agmina ad eandem intercessionem, pariter *pro-*
perâsse, fatetur. Quæ frequentia an ad Festum
 Apostolorum diem, de quo priùs agebam; an ad
 Solemne aliud in Urbem concurrerit, haud per-
 inde adfirmauerim. Certè nullo æuo aut tem-
 pore

in Notis ad
 Carm. XXI.

pore Christianorum studia in hac re defuisse, innumera Scriptorum testimonia declarant: sed paucula nobis, Veritati ac Pietati stabiliendæ, adduxisse suffecerit. Piis enim in hoc argumento vel tantillum fat est; Impiis, & ab omni religione alienis nec plena testimoniorum *fora* a satisfaciant. Meritò ergo ab Aurelio Cassiodoro de Sepulcris Apostolicis dictum est: *Confessiones illas, quas videre Vniuersitas appetit, in suis finibus Roma felicior habere promeruit.* Et à magno Chrysoftomo: *Seruorum CHRISTI* [sic Apostolos vocat] *splendida esse in Vrbe Regiâ Monimēta: non ædificiorum modò altitudine, & cultu, sed conuenientium vndique studio ac feruore.* Atque hic fuit Maiorum nostrorum feruor, ea sacræ Urbis frequentandæ desideria, quæ noui quidam *Eunomiani*, aut *Vigilantiani*, quo spiritu damnare audeant, ipsi viderint; mihi cum coetu Fidelium vniuerso, cum omni Vetustate, cum Ecclesiâ Romanâ Apostolicâ credere & sentire libet quod à *μελιγρότῳ* illo BERNARDO assertum est in Panegyri Principum Apostolorum: *Si in terrâ adhuc positi [iidem APOSTOLI] omnia poterant non quidem in se, sed in CHRISTO; quid non poterunt hodie viuentes in æternâ felicitate cum ipso? Mortales adhuc, & morituri, imperium Vitæ & Mortis videbantur habere. solo nimirum verbo mortificantes viuos, & mortuos suscitantes; quantò magis nunc cùm honorati sunt nimis, nimis confortatus est Principatus eorum? In quo melle nunc desino, & Tibi, quisquis es, ita sentire, ita credere *ἐκ βουέας ψυχῆς* voueo, & exopto.*

Augustin. de
Eccel. doz. m.
6.73.

melliflue.

ex intimo
animo.

CAPVT XIII.

Binis istis Peregrinationibus Tertia diuinitus adiuncta ad Ædem Lauretanam: ea hic meritò recensita. Admirandum illum locum & Gentibus cunctis, non vnâ ex causâ, venerandum esse.

Acrum illud Romanæ Purpuræ columen, & Ecclesiæ Mediolanensis sanctissimus Antistes CAROLVS, in eâ Epistolâ quâ Dicesanos suos omni ope ac studio, ad visendam Anno Seculari Urbem Sacram, cohortatus est, inter cætera quibus Peregrinationem illam suscepturos paternâ sollicitudine informat ac dirigit, hoc quoque pium ac religiosum consilium iis dedit, vt, si qua in itinere illo Loca alia sanctitate celebria se offerrent, ad ea declinare orandi causâ non grauarentur. Sed præstat alterum illum nostri seculi AMBROSIVM suismet verbis id commendantem audire: *Quòd si in ipso itinere vicini fueritis alicui Templo quadam religione celebri, quale est Templum B. MARIAE LAVRETANAE, aut aliud, etiamsi paululum à rectâ viâ vobis diuertendum foret, ac longiori etiam eundum; nolite perdere occasionem visitandi huiusmodi Tempora, vt ibi consiteamini, & denuò communicetis, ad consolandum, & corroborandum vos spiritualiter in sanctâ hac peregrinatione.* Quibus equi-

F dem

Horat. Tur-
sellin. in Hist.
Lauret.

dem in verbis iure mentionem facit celeberrimi illius, ac toto orbe nobilissimi, TEMPLI PARTHENII LAVRETANI: quod eò studiosius omnes ad Urbem, Iubilei causâ, proficiscentes inuisere debent, quò magis illud cæteris omnibus in Orbe Templis, religione ac sanctimoniâ præstantibus, vel æquandum nouerint, vel præferendum. Quid enim sanctius, aut religiosius, esse potest Cubiculo illo lateritio, marmoreis vndique sepimenis clauso, in quo ipse DEI FILIVS, de SPIRITV SANCTO conceptus in utero Virgineo, atque educatus, magnam puerilis ætatulæ partem exegit? in quo ipsa VIRGO ΘΕΟΤΟΚΟΣ natalem hausit spiritum, & veluti *Aurora consurgens*, tenebricoso Mundo *Iustitia Solem* paritura, materno primùm è thalamo prodiit? Meritò te, ô cubiculum beatissimum, meritò vos, ô Lares fortunati, cum elegantissimo Mureto alloquor:

In Cæm. ad
Virg. Lauret.

*Quanam igitur Regum sedes, quæ Tempia per orbem
Huic se ausint conferre loco? ter, & amplius, omnes
Ante alias felix Piceni litoris ora,
Cui Solymos spectare domi, cui munere Diuum
Fas calcare domi est pedibus vestigia CHRISTI!
Munere certè Numinis incomparabili id Occidenti nostro datum vt ab ipsâ vsque Palæstinâ, ab altero Solis cardine, Angelicis manibus, sacra illa deueheretur in Italiam sarcina, sanctius longè ac præsentius Salutis nostræ pignus futurum, quàm olim vel Troiana illa Palladia, vel Iouis Cretæi fabulosum antrum, aut Tarpeia Romuli*

Romuli casa, vel quicquid superstitiosi pignoris
 ad tutelam Imperij Antiquitas habuit, vel quasi
 Numinis cuiusquam ortu nobile ad veneratio-
 nem custodiuit. Hanc ego sacratissimi Loci
 maiestatem coram admiratus olim, simul etiam
 prodigiosæ illius *μετοικησιως* consideratione velut *migrationis,*
ιθροειδζω effectus, inter alia, quæ Voti reus de *numine in-*
VIRGINE LAVRETANA scribebam, *spiratus.*
 hæc cæcini:

O DIVA, gratum qua nemus Hadria

Præfens ad vndas, finibus Italis,

Regis, beato vecta cursu

Romulea super orbe gentis;

Tunc cum feroci compede barbarus

Gentes Eoas, & validus Seytha,

Præsit merentis; te per auras

Sidereï rapuere currus.

O quale monstrum! sedibus erutam

Præscis, auno sed profugam solo,

Discors Eous, & receptam

Ausonia stupuere filia.

Te, quisquis æquor nauita proximum

Velis gubernat, sollicito colit.

Per transtra voto: te Lacena

Omnibus antetulit gemellis,

Quæcunque Ponto naus in aspero

Deprænsa fleuit: te Dominam maris

Fractæ Latinorum carina

Incolumes didicere nuper.

Te Sarmatarum progenies feris

Canit sub antris: te procul agnitans

Belga, & Britannus, in remotis

Oceani coluere ripis;

*Abominati ne furis premi
Sinus Draconis, quem Tibi subditum
Per vasta colla sibilanti
Vidimus infremuisse linguâ.*

Quod si cuiquam non displicuerit hic impetus, & si tanti esse putauerit, cætera huius Poëmat-
tis in Lyricorum nostrorum carminum fronte
posita inueniet. Inuitabit ergo piè peregrinan-
tem, & ad se trahet, LAVRETANÆ AEDIS fan-
ctitas; inuitabit etiam cælestium beneficiorum
magnitudo; quæ si vllò terrarum loco, illhic
certè à Diuinâ Benignitate liberalissimè dis-
pensantur. Corpore infirmus es? medicinam
dabit VIRGO: animo anxius? solatium & iucun-
ditatem afferet: conscientiam pavidus? dulcem
suggeret in amaritudine salutari lætitiâ: in pe-
riculis constitutus? terrâ, aut mari, trepidus, ac
pænè de salute desperans? salutem dabit MA-
RIA, Libertatem, Vitam, ac quicquid petere
cum fiduciâ audes, præbebit MARIA. Et quot
illa mortalibus iam olim, ac nuper hæc præbue-
rit, ipsi sacri parietes donariis votiuis onusti, ip-
sa Templi atria Tabellis *in xapitulis* circumue-
stita, aut potius ipse Orbis vniuersus, tantorum
benefactorum conscius, inclamat & testificatur.
Sunt verò pij viri ac facundi, qui, ad DEI ac
DEIPARÆ VIRGINIS gloriam, immortalibus
scriptis ista prodiderunt; vt necessum non
sit iis commemorandis prolixius inhærere; quod
tamen in alio Carmine Votiuo, penes me, te-
stimonium est, summatim Beneficia Virginea
perstringens, veniam fortè suâ breuitate mere-
bitur, ac fauorem:

Astrifera

gratulariis.

Astriferæ REGINA domus, genitrixq; Tonantis,
Innuba concepto Numine facta Parens,
Quam super æthereas Superiorum exercitus arces
Euectam æternâ laude salutat Heram;
Mille Tibi Ausonium radiant delubra per orbem,
Mille Tibi accendunt thura Sabæa foci;
Sed LAVRETANIS Tua maxima gloria Templis,
PICAENAQUE micæ maximus Aede fauor.
Id sacris fixæ muris pictaq; Tabellæ,
Donaq; Virgineis multa docent adytis,
Quam multis, pia DIVA, adsis; facilemq; vocatu
Sentiat in trepido vir mulierq; malo:
Ille inter medios flammatarum constitit igneis,
Nec potuit iussu flamma nocere Tuo:
Deuotâsq; Tibi consecratâsq; rosarum
In morem tantum est lambere visa comas:
Iste, procellosis dum naufragus errat in vndis,
Depinxit Voti signa secunda sui:
Seu fuit in præceps furibundo raptus ab æne,
Pertentans dubio cæca profunda solo.
Est quoque qui, fato Phrygium Astyanacta secutus,
Testatur precibus se superesse Tuis:
Est quoque qui, Duce Te, cacas vitasse latronum
Insidias potuit, terrificâsq; manus:
Atque aliquis crudi fugiens Busiridis aras
Virgineam haud frustra sæpè vocavit opem.
Vixit hic horrendum transfixus corpora ferro,
Atque Tibi est Vitæ debitor ipse suæ:
Ille alacri delapsus equo sine vulnere surgit,
Fractâq; non vlllo membra dolore leuat.
Sed quid ego obtritosq; rotis, tauriq; ferocis
Cornibus excussos sidera ad alta loquar?
Quid referam muris appensas, VIRGO, catenas,
F 3
Quas

Quas posuit sauo liber ab hoste reus?
 Quid fractos laqueos, elisaq; vincula narrem,
 Armaque in innocuos noxia stricta viros?
 Quid numerem Geticis erepta Tropaea manipulis,
 Fixaq; ad augustum barbara signa tholum,
 Dum MARIAE auspicio se vincere credidit hostem
 Martia, sed Marti non bene fisa, cohors?
 Quid? quam multa tuo Mater sit munere facta,
 Cui gemere in sterili contigit ante thoro?
 Quid morbi genus omne, luemq; febresq; malignas,
 Vincere quas medica non potuere manus,
 Auxilio victas tanto, pulsasq; clientum
 Corporibus, vacuas non habuisse preces?
 Quid memorem triplicis damnatas pollice fusi,
 Ex Erebo, iussas saepe redire animas,
 Nequicquam nigrâ circumfrendente cateruâ;
 Nequicquam infernâ multa mouente Styge?
 Omnia Natura sanctas superantia leges,
 Omnia victuro digna furore cani?
 Dignissima certè æternis Ingeniis in ÆTERNA
 VIRGINE materia, & iam nobiles aliquot Mu-
 sarum *ἡρώδης* laudabiliter hanc operam præ-
 stiterunt. Optem sanè esse, & optavi diu, qui
 tot Rosas, Lilia, Violas in fertum vnum com-
 pingat, & LAVRETANAE VIRGINI consecret
 suauius longè spiraturum quàm vel odorati Ci-
 liciaë nimbi, aut fragrantès Arabū messes, Thea-
 tris effusæ; vel omnia Assyriæ mercis cinna-
 ma in Phœnicis vnus pyram constipata. Quis
 igitur ille tam ignauus erit, ac vecors, qui Sacra-
 tissimi loci vel maiestate, vel beneficentiâ, non
 commotus (si facile potest, immò si vllâ ratione
 potest) non accurret illicò ad tantum præsi-
 dium?

desigert.

dium? non sibi propitiam VIRGINEM, non fa-
uentem VIRGINIS FILIVM, in hoc terrestri
vti cælo, reddere conabitur? Quis etiam non
putet hanc sibi diuinitus velut legem impositam
vt IUBILEVM aditurus LAVRETVM declinet,
cùm eodem ferè tempore & IUBILEVM solen-
niter indictum sit à BONIFACIO IIX. & Lau-
retana cellula in Italiam delata? Euoluite An-
nales, perquirite testes, & veritatem huius rei
compertam habebitis. Parum itaque mihi fecis-
se videbitur qui, cùm liceat, LAVRETVM non
adibit. immò non omnia mihi fecisse videbitur
qui, etiam cùm non liceat, LAVRETANAM VIR-
GINEM de itinere non salutârit.

CAPVT XIV.

*Quinam Pontifices, & quando, IUBI-
LEVM celebrârunt. BONIFACII VIII.
Solemne maximum fuisse: eius de FLO-
RENTINA R. P. vaticinium. D. AN-
TONINI de Pontifice isto iudicium.
CLEMENTIS & VRBANI SECTOR.
circa tempus IUBILEI decreta. Numeri
L. & XXXIII. dignitas indicata.*

Icut Græcis ante tempora Olym-
piadis Iphitææ Temporum ratio
obscura fuit, atque inde æuum
illud fluxit quod *isopinda* appellâ-
runt, à maiore rerum gestarum

*Mc. Pavo
apud Censor-
rio.*

BONIFACIUS VIII.
Anno 1300.

certitudine; ita in re nostrâ **IVBILEA**, ante **BONIFACII VIII. PONT. MAX.** æuam, non adeò exploratum est qui Pontificum Romanorum, aut quando, Solemne istud celebrauerint, aut quibus adeò cærimoniis in eo celebrando sint vsi. Ipse **BONIFACIUS** primùm solemnem **IVBILEI** obseruationem in ius redegit, maximoque Sacrorum apparatu, & incredibili ex omnibus Orbis partibus multitudinis concursu, illud ipsum peregit Anno Christiano, iuxta calculos **Dionysij Exigui**, **CIO. CCC.** In quâ celebritate illud admirandum ab illius æui Scriptoribus memoratur, *ducenta hominum peregrinorum millia*, vnaquaque ferè sacri Anni die, Romæ numerata. Addit ampliùs **Platina**, tantam eo anno multitudinem confluisse, *vt vix incedere per Urbem, amplam quidem & vastam, liceret.* Neque tantæ pascendæ multitudini Diuina Benignitas defuit. admirabilem namque ac prodigiosam eo anno Annonæ copiam in Vrbe & Italiâ conspectam obseruauit **Iacobus Cardinalis**, qui & Solemne illud vidit, & oculatâ fide, quæ vidit, posteritati mandauit. Venit tum inter cæteros illustres Viros ad Urbem **CAROLVS VALLESIVS**, **PHILIPPI** Francorum Regis frater, **BALDWINI IMP. CONSTANTINOPOLITANI** gener, honorificè à Pontifice exceptus, & mox pietatis eius causâ **Tuscix** præfecturâ donatus. **XII.** quoque Legationes, à diuersis Principibus ac Rebuspublicis ad **BONIFACIUM** missæ, ipsum Annum cohonestârunt: in queis præclarum **FLORENTINORVM** studium enituit. Fertur subinde Pontifex, cùm in celebri Præsulorum congressu

S. Antonis.
in Chron. p. 3.
Iaco. Cardin.

in Chronico
Fr. Longi Co-
violani.

E. Platina
Paul. Amil.
Tuscani.

Matth. Palmer.
in Chron.

fessu peroraret, Legationum istarum Titulos
 recensuisse, & cum ad Florentinos ventum es-
 set, in hanc vocem prorupisse: *In gloriam FLO-*
RENTINI nominis affirmo in gubernatione orbis ter-
rarum FLORENTINOS aliud elementum fore. Quod
 Vaticinium à D. quoque ANTONINO, sanctissimo in christo, 1585
 Florentinorum Antistite, obseruatum, rei postea
 veritas comprobauit. Exinde namque vna Flo-
 rentina ciuitas tot Illustres Ingenij ac Pietatis
 laude viros, tot militari laude florentes, tot Prin-
 cipes & Heroës Orbi dedit, quot vix alibi Pro-
 uinciæ vniuersæ. Vel illud quàm magnificum est
 (vt cætera eius ornamenta taceam) quatuor, in-
 tra vnus ferè seculi spatium, PONTIFICES
 MAXIMOS Ciues suos habuisse: LEONES sci-
 licet duos X. & XI. CLEMENTEM VII. &
 quem hodie in cathedrâ PEBRI sedentem ve-
 neramur, VRBANVM VIII. Viderint alij quomo-
 dò vaticinium istud BONIFACII interpretandum
 putent; ego diuinitus inspiratum id pronuntiâs-
 se credo, quod, SVMMO GENERIS HVMANI
 BONO, in SACRATISSIMORVM PRINCIPVM TE-
 TRADE videmus impletum. Cæterùm Pontifi-
 cem BONIFACIVM etsi amarè scriptores quidam
 vellicent, idem Antoninus (quod miratus sum)
hominem prudentem, ac litteratum, magni animi,
Zelatorem magnum, & conseruatorem Iurium Ec-
clesiæ appellat. cuius testimonium, vt hominis
 sanctissimi & integerrimi, cum, vt par est, ma-
 gni apud omnes fieri debeat; miror apud quos-
 dam minus fidei inuenisse, quàm Scriptorum
 aliorum calumnias, in gratiam Principum &
 Regum, sacrosanctæ Pontificum maiestati ni-
 misquam

misquam sæpè obtreçantium. BONIFACII si qua
fuere (& fuerant certè) vitia non excuso; tantà
tamen acerbitate detecta doleo: neque vllum
ferè, sancto illo viro excepto, existisse qui, quas
ille virtutes eximias, & vitiis fortè superiores, ha-
buit in aspectum produceret; miror ac indignor:
reliquis, instar maledicti Cham, solam Parentis
sui foeditatem nudauisse contentis.

CLEMENS
VI. Anno
1350.

Plac. in fine
712.

In c. Vnigen.
105.

Centenarium BONIFACII Solemne CLEMENS
VI. excepit, qui in Annum ab exacto illo Quin-
quagesimum, IVBILEI nomine, primus Indul-
gentiam publicauit: vt ipsius Diploma etiam-
num superstes, & Decretis insertum, fidem fa-
cit. Causas contracti IVBILEI, præter Roma-
ni Populi preces quas Auenione positus accepit;
duas potissimum habuit, exemplum Legis Ve-
teris quæ Annum Quinquagesimum sacrauit;
& Humanæ Vitæ breuitatem, *per quam pauci,
multorum respectu, ad annum centesimum valeam
peruenire.* Notatu certè digna videntur illa quæ
de Numeri Quinquagenarij dignitate in suâ
Constitutione promulgauit: Nos autem attenden-
tes quòd ANNVS QVINQVAGESIMVS in Lege Mosai-
câ (quam non venit Dominus soluere, sed spiritali-
ter adimplere) IVBILEVS remissionis, & gaudij;
sacerq; dierum numerus, quo Lege fit remissio, cen-
sebatur: quodq; ipse QVINQVAGENARIVS NUMERVS
in Testamentis, Veteri quidem, ex Legis datione;
Nouo, ex visibili SPIRITVS SANCTI in Discipulos
missione, per quem datur peccatorum remissio, sin-
gulariter honoratur: quodq; huic plura & grandia
Diuinarum adaptantur mysteria Scripturarum, &c.
Mysteria autem nonnulla Quinquagenario in
Scri-

Scripturis attributa versibus decantantur apud
Aratorem, II. Histor. Apostolicæ:

Lege sacer Numerus delicta resoluit, vt olim

Diluit in toto David sua crimina Psalmo:

Contractusq; fugat, nam quinquagesimus annus

Cum IUBILEVS adest proprij distractio ruris

Antiquo donatur hero: seruire coactis

Libertas amissa redit: mala debita laxat

Creditor, & limen Patriæ vetus aspicit exul.

Quinquaginta etiam cubitis distenditur Arca

Quæ depressa vadis, atque a quore tuta, salutem

Sub numero Pietatis agit, seruataq; crescit

Per spatij parcentis opem, quia CHRISTVS vbiq;

Condidit Ecclesiam, veniã fabricante capacem,

Quæ sic cœpta fretis latissima funditur aruis.

De IUBILEI CLEMENTINI solemnitate par-
cius à Scriptoribus traditur, quòd circa ea tem-
pora pestis adeò sæua, triennio continuo, Ita-
liam deuastauerit, vt (Auctore Platinâ) *vix de-*
cimus quisque ex millesimo homine supersuerit.
Crederes illam sanctissimo eo tempore negle-
ctis diuinis Ritibus barbarè inter se confligen-
tem, ac diutino bello collisam, iustas impietatis
suæ poenas exsoluere.

Ter vno Seculo (quod mirere) in IUBILEO
indicendo variatum est. nam quem BONIFA-
CIVS VIII. Anno centesimo, more maiorum,
& CLEMENS VI. quinquagesimo quoque re-
deunte celebrandum decreuerant; cum VRBA-
NVS VI. PONT. MAX. trium & triginta anno-
rum spatio definierat, & in Annum eius seculi
x c. publicauerat. Numeri mysterium fuit,
quòd totidem annis, & paullò ampliùs, CHRI-
STVM

*in Clem. 6.
Tassellin. 10
comp.*

*Onuphy. 6
add. ad Plat.*

S. Car. Bor-
rom. in ep. ad
Mediol.
Bonini ad
Ann. sup.
D. X. 5.

STVM MESSIAM vixisse vetus Ecclesiæ tradi-
tio est. Eumque Numerum, non absque Typo
venturi de semine suo MESSIAE, Rex olim
David sacrauerat, cum pari annorum numero
super Iudam & Israël Hierosolymis regnavit.
Contraheudo Iubileo eadem, quæ in CLEMEN-
TE, causa; paternus ac Pius Pontificis in Ec-
clesiam adfectus, ne tam salubre humani gene-
ris bonum tantis temporum spatiis differretur.
Olim namque dum vitiorum minus erat &
amplius Poenitentiae impensum, minus periculi
in dilatione visum; crescentibus ætate morbis
crebrioribus remediis opportunum vti fuit. Ita-
que eum Annum indictum successor BONI-
FACIVS peregit, tantâ peregrinorum affluente
multitudine, vt numerum omnem excedere vi-
deretur. Quæ multitudo eò copiosior fuit quòd
visitantis cognatam suam DEIPARAE festiui-
tas ab VRBANO concepta, & à BONIFACIO
honorifico Diplomate confirmata, magnificæ-
que anno Sacro Romæ auspicanda, plurimos
mortales exciuisset.

Bon. ibid.

CAPVT XV.

Tria Seculi Millesimi Quadringentesimi IUBILEA sub BONIFACIO IX. NICOLAIO V. & SIXTO IV. Pont. Maxx. acta. De IUBILEI Orthographiâ iterum, & Numero XXV. nonnihil intermissum.

BONIFACIUS IX. Pont. Max. qui ex decreto VRBANI VI. decessoris sui, IUBILEVM decennio antè, uti dixi, celebrauerat; idem quoque Seculo Nouo CIO. cccc. more maiorum, solemnî cærimoniâ, peregit. In quo frequentissimum piorum ex omni gente hominum confluxum Scriptores illius æui annotârunt. Gallicæ maximè gentis studia laudata, quam etsi Regium edictum, malignorum suggestu publicatum, domi subsistere compelleret, ingenti tamen numero, & in his illustres multi, & eximij, Romam aduenerunt. Mediolanensibus & Pragensibus uti intra moenia sua id agerent, ob legitimas causas, Pontificio Priuilegio concessum.

Subinde MARTINVS V. è familiâ COLVMNENSIVM insignis Pontifex, Annum Solemnem ∞. cccc. xxxiii. iuxta præscriptum VRBANI celebrâsse fertur. Magnus mortalium numerus accurrit, tantaque rerum copia & tranquil-

BONIFACIUS IX.
iterum Anno
1400.

Onuph. ep
Chron.
Blond. in Dec.
Aco. Silu. in
comp.
Anual. Eccl.
Ant.

MARTINVS V.
Anno 1423.

Onuph. in
Chron.
Giaccon. in
eius vita.

A. Naghmalma-
keus de In-
bil. c. 5.

NICO-
LAUS V.
Anno 1450.

tranquillitas fuisse traditur, vt promissam illam diuinitus IOBELO Hebraico felicitatem adæquasse videri possit. Miror qui recens Annalium scriptor biennio post hoc Solemne factum putet, cum calculi ratio exigat, ab Anno xc. prioris seculi computando, vt in hunc annum incidat: eoque Anno in Chronico Romanorum Pontificum, ab Onuphrio edito, rectè annotetur. Falsi etiam quidam è mendoso eius Chronici exemplari qui xxxvi. Anni Iubileum ab VRBANO institutum, & à MARTINO peractum credunt.

Celebratior utroque isto Annus Secularis Quinquagesimus NICOLAI V. quo tanta multitudo in Urbem venit, quanta nunquam antea. FEDERICVS etiam CAESAR inaugurandus, cum Augustâ coniuge, & LADISLAO Pannoniæ Rege, eodem aduenisse fertur; nequid ad summam festiuitatem aut magnificentiam deesset. Quibus porro cærimoniis in Urbem recepti sint, quibusue inaugurati, in eo Libro fusè describitur quem *de Ritibus* R. E. Christophorus Marcellus LEONI x. Pont. dicauit. Qui auctor in Anni ratione cum Turfellino conuenit: Platina biennio post id factum mauult: qui & casum illum lacrymabilem describit, quò in ponte Vaticano è consternatione subitâ compressâ multitudine ducenti homines, cum iumentis aliquot, suffocati; multi etiam à lateribus pontis in flumen deiecti, periere. Eodem anno Pontifex BERNARDINVM SEBENSEM è Franciscanâ Familiâ Diuorum Factis adscripsit, vt in NICOLAI Epitaphio notatum habetur his verbis:

T. 1176

Tum BERNARDINO statuit sua sacra SEN-
NENSI,

Sancta IVBILEI tempora dum celebrat.

In Platinæ exemplaribus sic vulgò habetur: sed in exemplo eiusdē Epitaphij alio, quod à Iacobo Villerio I. C. accepi, IOBELÆI habebatur. quæ ἰοβελῆος ἐπίτης et si Fl. Iosepho in Antiquitatibus, D. Hieronymo in Epistolâ ad Galatas, Nauarro, Riberæ, aliisque viris eruditissimis probetur; vsus tamen (vt præmissi) Ecclesiæ alteram probauit, quòd res omnium rerum lætissima iubilanti voce aptius significaretur. Neque etiam ad eòd necessarium est vt deriuata vocabula primigenij sui elementa sic incorrupta seruent, vt non aliquid *εὐφωρίας* causâ interdum concedatur. Mira NICOLAI Principis diligentia in viis Italiæ tutandis peregrinantium commodo, mira pietas in Supplicationibus anno Sacro ob eundis, mira in annonâ curandâ sollicitudo ab Historicis describitur: vt quantum Doctrinæ laude, ac Doctorum virorum suscepto patrocinio, paucos sibi in summis Infulis pares habuit; ita Pietate ac vitæ probitate non minùs commendari, ac velut in exemplum proponi, mereatur.

Successit Solemne SIXTI IV. Pontificis item egregij, xxv. pòst Anno, qui eius Seculi LXXV. fuit, celebratum. Is decreto PAVLLI II. Veneti primus obsecutus, Seculum Nouum quinque præuertit quinquenniis. Meliùs Christianæ R. P. consuli arbitratus si PAVLLINÆ iussioni obediretur, xxv. quoque Anno IVBILEO redeunte; quòd vnus hominis ætas ter *Annus*
illum

SIXTUS IV.
Anno 1475.

Exv. de Pan.
et Rem.

Alb. 3. Orig.

diffentis.
Tornellus ad
ann. Mundi
544.

Macrobi. l.
2. cap. 22.

id.

illum *Felicem* attingere posset, in iuuentute nimirum, virili ætate, & senectute. Eam ergo Constitutionem ipse nouo Diplomate, quod Pontificio Iuri insertum legitur, sanctiùs confirmavit: quare multis visus hanc ipse consuetudinem induxisse potiùs, quàm nouo Edicto confirmasse. Quod verò ad Numerum attinet *Quinctum* & *Vigesimum* (nam *Numeros* in re sacrâ non parui faciendos *D. testatur Isidorus*; & quicquid perfectum esset *Numero constare* Pythagorici asseruerunt) is, inter cæteros, à *Mysteriorum Diuinorum* magnitudine multum dignitatis ac sanctitatis accepit. Non defuerunt enim qui *xxv.* die mensis *NISAN*, quem nobis *MARTIVM* esse arbitrantur, Mundi γενεσιν factam assererent: etsi alij *Æquinoctio Autumnali* eam potiùs attribuant: quorum disputationes huc adferre neque nostri instituti, neque otij est. Illud tamen obiter affirmem Naturam ipsam, occultâ quâdam συμπάθεια, Vernam quasi originem testari, quòd ad diem *vii. Kal. Aprileis* Sol primùm diem longiorem nocte producat: quòd vigor plantis, fructicibus, arboribus, animantibus eo tempore redeat: quòd plurimæ nationes *Anni* inde Epocham quasi à temporum radice, desumere instituerunt. Eâ etiam die, quam diximus, *Romani exordium lætitiæ* siue *HILARIA* celebrabant, ob iucundam atque lætam rerum omnium παλιγγενεσίαν: cum, vt cecinit eximius Poëta, natali etiam Verno fauens.

Parturit almus ager, Zephyriq; tepentibus auris
Laxant arua sinus, superest tener omnibus humor.

Qui

Qui Mos ad Persas hodie transiisse videtur, apud quos festus dies Verno tempore celebratur, regali sanè pompâ, NEVRVZ ipsorum linguâ appellatus: quasi *νεκρογεν* diceret, aut *Novum Diem*. Eadem Martij die primum hominem è limo terræ creatum D. credidit Athanasius; atque ideò SALVATOREM nostrum CHRISTVM eâ die conceptum, XXV. Decembris natum, iterum XXV. Martij passum, eademque die, summo Mundi tempore, ad iudicandum humanum genus rediturum. De mense ergo Principe Anni Sacri, in ver incidente, meritò præceptum: *Mensis hic [NISAN] vobis principium mensum, primus erit in mensibus anni*. Nimirum quod diem illum dierum principem, cum pluribus Mysteriis aliis, in se contineret. Numerum certè XXV. Pythagorici, quòd Tetragónus esset, in pretio habuerunt, magnamque vim ad humanæ vitæ ætates distinguendas, animumque virtutibus ac religione imbuendum, habere censuerunt. Vnde Herodicus Philosophus, apud Censorinum, *veritas* quas Zenon XXX. Annorum spatio absoluerat, XXV. circumscripsit: *Orbe illo circumacto humanam Naturam à sementi ad sementem reuerti arbitratus*. Polycrates autem, nescio quis, Abrahamo Patriarchæ persuasum fuisse ait, idque Zoroastrem ab ipso didicisse, Quinquagesimo quoque anno Periodum Magnam peragi, siderumque omnium *ἀπὸ τοῦ ἀστέρος*, & elementorum expurgationem hinc sequi: cuius rei fides auctori relicta sit. Meritò igitur in illum Numerum qui & humanæ vitæ commodus, ac Naturæ utilis, & Mysteriorum

Ferdin. Lopez
l. 2. Ker. nd. 6.

quest. 17. ad
Annoebum.

Exod. 12.

riorum magnitudine sacer atque perfectus esset, sapientissimi Pontifices SACRVM REMISSIO-
NIS ANNUM retulerunt: Sapientiam illam cæ-
lestem, cuius vices in terris gerunt, prouidè imi-
tati, quæ, sui ipsius testimonio, *omnia in Numero,*
& Pondere, & Mensurâ disposuit, & disposita
æquabili ac perpetuo tenore gubernat & regit.
Ut ad SIXTVM redeamus, is eo Anno, quem
dixi, SACRVM IVBILEVM frequentantibus Vr-
bem populis, ac FERDINANDO Neapolitano-
rum Rege eò aduentante, celebrauit. Illi Ponti-
fex, pietatis causâ, loca lautia in Palatio præ-
buit, annuumque censum, quem Romanæ Ec-
clesiæ pendebat, remisit. Eodem Anno, quòd
Deus Romanis Sacris faueret, ingentem cladem
Othomannico populo, à Stephano Moldauix
Duce, illatam, ex Annalibus Turcicis Leoncla-
uij Miræus noster in Chronico obseruauit.

Sap. 11.

Platina.
Horat. Turci.

C A P V T X V I

ALEXANDRI VI. CLEMENTIS VII.
IVLII III. GREGORII XIII. &
CLEMENTIS VIII. PONTIFF. An-
ni Seculares. *Quæ in iis memoratu digna
summatim expressa. Pulchra instantis
IUBILEI spes.*

ALEXAN-
DER VI.
Anno 1500.

Vnum ALEXANDRI VI.
Sacerdotium Anno Principe
CIO. IO. & Solemni IVBILEO
redeunte nobilitatum est. Quo
anno tantus vniuersarum gen-
tium

etium concursus ad Urbem fuit, ut (Velleij in suppl. Ga-
guini. Aquensis verba sunt) ab eâ, cuius magnitudini Or-
bis olim impar fuerat, agrè caperentur. Quin &
omniò Urbe capi multitudinem non potuis-
se credit, nisi barbaro & inhumano Mediola-
nensis Ducis facto, aureum numum in singula
Gallorum capita exigentis, plurimorum Pietas
fuisset retardata. Cui tamen malo benignè Plat. in Al. 6
Pontifex succurrit, delictorum veniâ his, qui-
bus venire integrum non fuerat, per Diploma-
ta concessâ. Solennem hunc Christianæ Pieta-
tis annum Natalis CAROLI V. IMP. AVG. in
Metropoli Flandriæ GANDAVO, & Brasiliiani Mir. in Chron.
Orbis detectio, celebriorem reddiderunt.

CLEMENTI VII. PONT. MAX. idem an-
nus celebritatem IUBILEAM, & principium
Dignitatis attulit: quintus enim & Vigintus
nominati seculi fuit. Quo anno cum horren-
dorum tumultus, Luthero classicum canen-
te, in Germaniâ; CAESARIS etiam ac FRAN-
CISCI Regis bella in Italiâ & Galliâ desæui-
rent; omniaque peregrinantibus infesta essent,
rariora exterorum agmina in Urbe conspecta
sunt. Eoque magis quod iam tum Lutherus sa-
cristico ore in sacros Ecclesiæ Ritus, & potesta-
tem Romani Pontificis, debacchatus, quam-
plurimos à veteri Religionis feruore, ac legiti-
mis maiorum institutis, auertisset. Quâ tamen
ætate à Mexicano Rege, sacris tunc primùm Ofor. Hist.
Orient. lib. 2.
nostris initiato, & Æthiopiæ Imperatore, missi
ad CLEMENTEM Legati, multum Ecclesiæ Ro-
manæ Orthodoxæ, & Apostolicæ Sedi, orna-
menti ac dignitatis attulerunt.

CLEMENS
VII. ANNO
1525.

Jovius in Cor-
rely Elogio.
Omn. h. in Viri
Turcellin.

IVLIVS III.
Anno 1550.

Eadem felicitate IVLIVS III. (si Onuphrio credimus) Pontificias infulas à Solemni IVBILEO, (quod è Decreto PAVLLINO, in Annum CIO. IO. I. incidebat) auspicatus, die S. MATTHIAE APOSTOLO Sacrà, apertis, veteri instituto, quatuor Portis ei Solemni initia fecit: eademque, anno vertente, Epiphaniæ die sub vesperam, magnâ cærimoniæ pompâ clausit. Conuenere tunc ad Urbem frequentia populorum, sed ferè Italicorum, examina: quòd Lutherana contagio iam non latis Germaniæ campis clausa, sed vltèriùs euagata, finitimos quoque populos, sacro velut igni, afflâisset ac infecisset. Neque tamen Pontificiæ Maiestati sua dignitas defuit: nam eodem anno innumeri Principum ac Rerumpublicarum Legati ad obedientiam, de more, præstandam; Armeniæ quoque maioris & Assyriæ Patriarchæ, qui se cum Ecclesiâ Romanâ coniungerent, in Urbem venerunt. DEO OPT. MAX. Ecclesiæ defensore, damnum quod Germanica tabes intulerat, in aliis Mundi finibus, nouo Fidei incremento resarciante, ac restaurante. CONCILIUM etiam OECVMENICVM, Tridenti inchoatum, quo velut fulmine Hæreses nostrorum temporum magnâ ex parte profligatæ sunt; sub id tempus non parum promotum pio Pontificis studio, Annales testantur.

Onuphr. in
eius Vita.
Maffeijs Hist.
T. 4. lib. 8.
Zurvell.

GREGO-
RIVS XIII.
Anno 1575.

Post IVLIVM proximè GREGORIUS XIII. religiosissimus Pontifex, statas IVBILEI cærimonias indixit. Non alius ferè Sacer Annus fecundior Virtutum, aut illustrior Pontificiâ Liberalitate fuit. Neque id mirandum in eo Principe,

cipe,

cipe, quem & vitæ sanctitas eximium, & munificentia orbi vniuerso conspicuum demonstra-
uit. Quantum ipse in Pietatis opera impenderit Statua ei posita declarat, cuius Basi inscriptum est: SESTERTIVM. OCTINGENTIES. SINGVLARI. BENEFICENTIA. AB. EO. IN. EGENOS. DISTRIBUTVM. Quam summam pænè incredibilem, eò fide digniorem omnes æstimabunt, quòd è rationibus publicis accurate collecta, & præclaro æternæ gloriæ Monumento à S. P. Q. R. in Capitolio consecrata sit. Anno illo, (quem aduenientium studio & sacrorum religione ac magnificentiâ eximium fuisse, qui spectauerunt, commemorant;) CAROLVS, Belgicus Princeps, Iuliacensium Ducis filius primogenius, in Vrbe Sacrà, summo omnium mœnore, ac præsertim Pontificis, qui paternâ eum beneuolentiâ complexus fuerat; ad cælites emigravit. Dispari longè fato, sed pari tempore, Matthæus Flaccus Illyricus Belgicæ & Germaniæ pestis (vt iurè eum Miræus appellat) peste Francofurti diem obiit. diceres virulentum ingenium Annum istum, Pius omnibus vtilem atque salutarem, cum diutiùs ferre non posset, effugere voluisse.

*Bavon. Ann.
Tom. 2.
Stapleton. de
Magn. Rom.
Eccles. lib. 2.*

*Steph. Pighius
Herc. Prodi-
cio.*

*Miræus in
Chron.*

Pontificatum CLEMENTIS VIII. ALDO-
BRANDINI Annus Secularis ∞. 1000. magis
illustrem reddidit. Quo tantus, pietatis ergò, vni-
dique concursus fuit, vt in vno ad Pontem Si-
xtinum Xenodochio quatuordecim hospitem
millia, in singulos pænè dies, numerata censean-
tur. Iis alendis ipse Pontifex è Sacro Ærario
millenos aureos cottidiè elargitus est. Supp lica-

*CLEMENS
VIII. Anno
1600.*

tiones diuersarum gentium sumptuosissimæ ac numerosissimæ toto anno habitæ : ad eò vt viginti septem hominum millia in iis conspecta, & recensita ferantur. Fama eius Solemnis ad eò apud omnes peruagata est, vt Principes etiam non pauci, maximi stemmatis, etsi Calvinianâ aut Lutheranâ superstitione implicati, ad illud coram spectandum, & admirandum, accurrerint. Et certè spectatu & admiratu digna fuit quâ Principum Ciuiumque Romanorû insignis & verè Christiana in exteros omnes beneuolentia ac benignitas; quâ ipsius Pontificis, Tempora cum Purpuratorum cœtu obeuntis, & Deo pro Salute Publicâ cum lacrymis supplicantis, pauperes etiam peregrinos communi mensæ adhibentis, iisque ministrantis, aliaque religiosa opera, saluberrimo exemplo, facientis, pietas ac sollicitudo. Cuius Pontificis Memoriam vti augustam sanctamque Christiani omnes meritò semper habebunt; ita gratias DEO agere conuenit immortales qui Nouo Seculari Nouum Pontificem prouidit, OCTAVI pariter cognomine dictum, iisque meritis ac virtutibus quæ Muneri & cognomento isti conueniant, insigniter exornatû. Sicuti enim in Ogdoade ^{novi} ~~novi~~ ^{seculi} ~~seculi~~ est, eoque Numero summa Beatitudinis ac Sanctitatis continetur; meritò is quem Dignitas S A N C T I S S I M V M, Virtus BEATISSIMVM facit, V R B A N V S O C T A V V S, ANNO S A N C T O S A N C T O R V M C O M M V N I O N I præsidens, ea de se Religionis exempla pollicetur, quæ verecundia ipsius exprimi non finit; vita autem purè & innocenter

cubica foli-
ditas.

in

in hanc vsque diem acta, ab vniuersis iubet
exspectari.

CAPVT XVII.

ANNI SOLENNIS ROMANI *indictio.*

*Quando ea fieri solita. Ex occasione de
IVBILEO MYSTICO triplici actum.*

*Typus Hebræorum in Secundo Mystico
expletus. IVBILEVM MAGNVVM, vel
SABBATVM SABBATORVM.*

Sicuti Remissionis Annus apud
Hebræos die festo Propitiationis
Anni Noni supra Quadragesi-
mum, clangore buccinarum, &
præconio septem Sacerdotum,
indicebatur; ita apud Christianos die post so-
lenne Paschæ Quadragesimo, qui ASCENSIONI
CHRISTI sacer est, publicari, & in futurum an-
num è *Porticu Vaticanâ* proclamari solet. Atque
ita hoc ipso Anno *CIO. IOO. XXIV.* in Vrbe
factum, datis ad me litteris Vir clarissimæ eru-
ditionis ac Virtutis IOANNES BAPT. LAVRVS,
VRBANO VIII. PONT. à cubiculis, significa-
uit. Quæ res, vti reliqua Sacratissimi Solennis,
neque Mysterio, neque religione caret. Vt enim
CHRISTVS in cælum ascendens, Morte, Dæmo-
ne, Mundo triumphatis, *captiuam duxit captiui-*
tatem, dedit dona hominibus; ita Romanus Ponti-
fex, Vicariâ eius potestatem gerens, LIBERTATEM

Ephes. 4.

Psalm. 64.

Luc. 3.

Ioann. 1.

Luc. 2.

ibid. 4.

Coloss. 2.

à vinculis iniquitatis, & DONA cælestis Indulgentiæ, cum vniuersâ Fidelium Societate benignissimè impertienda, prænunciat. Hic est enim Annus ille Diuinæ Misericordie, ac Beneficentiæ, de quo per Regem Prophetam dicitur: *Benedices corona anni Benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur vbertate. Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.* Et per Ieremiam cap. XXXI. *Propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius.* Merito certè illo tempore publicatur in Vrbe I V B I L E V M, quò olim primùm in Ecclesiæ primordiis denunciatum, & expletâ Veteris Testamenti Figurâ celebratum est. Quod vt distinctiùs, quisquis hæc leget, intelligat; Triplicis I V B I L E I M Y S T I C I, à nobis obseruati, explicationem proponam. Primum est Sacrosanctum illud (à quo tamquam Fonte cætera omnia profluxerunt) à Prophetis Buccinatoribus, & D. IOANNE BAPTISTA qui *Vox clamantis in deserto*; ab Angelis *pacem* in Bethleem annunciantibus, & ab ipso Prophetarum summo CHRISTO SALVATORE, cum Sabbatho in Synagogam introisset, indictum: & ab eo qui indixerat in Arâ crucis, vbi *Chirographum* damnationis nostræ suffixum est cruci, misericorditer consummatum. Formula verò, quâ in eo indicendo vsum refert DOMINVM Lucas, talis est in Isaiæ vaticinio: *Spiritus Domini super me, eò quòd unxerit Dominus me, ad annunciandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & predicarem captiuis Indulgentiam, & clausis apertionem; vt predicarem Annũ placabilem Domino, & diẽ vltionis Deo nostro.*

Annum

Annum certè Placabilem prædicauit Dominus
 Ecclesiæ Sponsæ suæ dilectæ; Diem Vltionis Sy-
 nagogæ quæ ipsum repudiauit. Annum Placa-
 bilem Orthodoxis omnibus intra fines Ecclesiæ
 consistentibus; Diem Vltionis ab Ecclesiâ Ca-
 tholicâ, & doctrinâ eius ac communione, re-
 motis. Annum Placabilem Christianis, occasio-
 ne tantâ vtentibus, & cum verâ cordis contri-
 tione ac gratiarum actione illud celebrantibus;
 Diem Vltionis *cessantibus conuerti ad Dominum* Matth. 24.
Deum suum, & cum inutili seruo dormientibus,
 aut in crapulâ & luxu *diem salutis*, & *tempus* 2. Cor. 6.
acceptabile, transigentibus. Quem verò fructum
 Ecclesiæ è cruce CHRISTI, & huius impletione
 Mysterij perceperit, eleganter ac piè admodum
 dicitur apud Stephanum Vinandum Pighium:
 CHRISTVS Seruator noster IUBILEVM & Gratia In Excerpto
de Iubil. apud
Fr. Sthozzum.
verum Annum, à Iudeis ex Lege per figuram ce-
lebratum nobis attulit, & simul per Euangelium an-
nunciauit mansuetis, hoc est spiritu pauperibus, vt
D. Hieronymus Propheta verba interpretatur. Mis-
sus ad sananda vulnera contritorū, & vt predicaret
captiuis, peccatorūq; seruis Libertatem, clausis aper-
tionem, vel vinculis solutionem. Hic Legis aboleuit
obligationes, & reliqua vetera. Hic primi Parentis
crimine genus humanum, infestissimi hostis seruitu-
ti mancipatum, suâ morte liberauit, peccatorum
vincula soluit, clausos in barathro Patres antiquos à
morte resurgens eduxit, apertaq; cæli portâ Beati-
tudinis Aeternæ thesauros patefecit. Hereditatem
amissam, & felices Paradisi possessiones, caelestemq;
Patriam exulibus nobis, ad eum redeuntibus, beni-
gnè restituit. Alterum è IUBILEIS MYSTICIS
 G 5 est

Psalm. 46.

est illud, quod à CHRISTO ad Patrem *ascendente in Iubilo, & voce tubæ* pariter indictum, die post Resurrectionem suam quadragesimo, qui ASCENSIONIS memoriâ celebris est; & in die sacro Pentecostes per missionem SPIRITVS SANCTI in discipulos, qui dies post illam Quinquagesimus fuit, impletum. Sicut enim Annus Quinquagesimus IOBELVS erat, uti sæpè diximus, Hebræis; ita dies Quinquagesimus à Paschate SABBATICVS erat, cum post vnde-quinquaginta dierum labores manipulus Primitiarum, in Festo Pentecostes, siue Hebdomadatum, Deo dicabatur. Vnde eruditè apud D. GREGORIUM in Hymnis dicitur:

*Solennis vrgebat dies,
Quo MYSTICO SEPTEMPlici
Orbis volutus SEPTIES
Signat beata tempora.*

Et apud D. HILARIUM Pictaviensem:

*Patrata sunt hæc mysticè
Paschæ peracto tempore,
Sacro dierum numero,
Quo Lege fit Remissio.*

In Manipulos igitur illos Ecclesiæ Præmetiuos, sicut quondam in Patrum hostias, ignis cælestis descendit: non ille quidem ultionis aut vindictæ; sed consolationis, pacis, indulgentiæ, sanctificationis, & gratiæ: qui non modò ipsorum Discipulorum corda suavi flammâ combussit; sed eas statim foras scintillas proiecit, vnde hominum circiter tria millia ad PETRI concionem, veluti facem quamdam Paracleticam, ad moti fidei ardore succenderentur. De cuius

Mysterij

Act. 2.

Myſterij præſtantiâ ſic ferè præſtantiffimus ille
 Doctor: *Venit die PENTECOSTES SPIRITVS S.*
in centum viginti homines congregatos, in quibus &
 APOSTOLI omnes erant: qui illo adimpleti, cum lin-
 guis omnium gentium loquerentur, plures ex iis qui
 aderant ſtupèfacti [concionante PETRO, & testi-
 monium Reſurrectionis DOMINI perhibente]
compuncti corde conuerſi ſunt, & tanti ſanguinis,
tam impiè atque immaniter fuſi, INDVLGENTIAM
perceperunt, ipſo redempti ſanguine quem fuderunt.
 CHRISTI enim SANGVIS ſic IN REMISSIONEM
 PECCATORVM OMNIVM fuſus eſt, vt ipſum etiam
 peccatum poſſet delere quo fuſus eſt. Hactenus D.
 AVGVSTINVS: qui meritò verbis INDVLGENTIÆ
 & REMISSIONIS in Myſterio hoc interpretan-
 do vſus. Eo namque Myſterio perfecto Veteris
 IUBILEI Typum expletum fuiſſe (non vt Caieta-
 nus, & alij opinantur, in ſtato ſiue Ordinario ho-
 dierno) cum doctiſſimo & acutiſſimo Nauarro
 antè aſſeruimus. Atque hinc credo Ritum illum
 in Eccleſiam Romanam introductum, quo IUBI-
 LILEVS ANNVS in Vaticano propylæo antè
 promulgatus in Lateranenſi Baſilicâ ipſo Pen-
 tecoſtes denuò publicatur: totius ferè Urbis
 Collegiis, Sodalitiis, & *ſecularis* (vt hoc etiam
 anno ſeruatum) aſſiſtentibus. Pulchrâ etiam ra-
 tione eadem Eccleſia, CHRISTI Sponſa, IUBI-
 LILEVM eâ luce primùm indicit, quâ ipſe Sponſus
 è terris abiturus illud Diſcipulis ſuis publicauit:
 hoc eſt, *Spiritum Libertatis, in quo clamamus*
Abba pater, breui mittendi promiſſionem fecit.
 Tertium ac poſtremum IUBILEORVM MYSTICO-
 RVM eſt, quod *in voce Archangeli, & in voce Tuba,*

Auguſtin.
 Tractatu 74.
 in 1028.

Rom. 8.

1. Theſſ. 4.

peractâ

peractâ rerum humanarum Hebdomadâ pro-
 clamandum Christiani omnes expectant : cum
 scilicet ECCLESIAE MILITANTIS laboribus ex-
 pletis, & peregrinatione laboriosæ huius vitæ
 decursâ, aperientur Portæ Triumphales ÆTER-
 NÆ IERUSALEM, & intromittentur ad Nuptias
 agni, qui de potestatibus tenebrarum harum, ac spi-
 ritualibus nequitia, super aspidem & basiliscum am-
 bulantes, triumphare meruerint, & in horrendo
 Tribunali vocem illam optatissimam audire:
 Venite benedicti Patris mei, accipite Regnum quod
 paratum est vobis à constitutione Mundi. Quod ip-
 sum Regnum, vel SABBATVM, vel IVBILEVM MA-
 GNUM, meliori iure quis possit appellare, quàm
 illud quod in Veteri Lege SABBATON SAB-
 BATON, Mysticâ, futuri in requie beatorum
 æterni Sabbatismi, signatione celebrârunt. De
 quâ verè desiderabili requie dictum est à Gen-
 tium Doctore : Itaque relinquitur Sabbatismus
 populo Dei. Qui enim ingressus est in requiem eius,
 etiam ipse requieuit ab operibus suis, sicut à suis
 Deus. Et à D. Ioanne in Mysticâ Apocalypsi:
 Amodò iam dicit Spiritus ut requiescant à laboribus
 suis: opera enim illorum sequuntur illos. Sequuntur
 illos non ad onerationem, sed ad remuneratio-
 nem : labores enim manuum suarum beati mandu-
 cabunt, & quæ hîc seminauerint in lacrymis, ibi
 in exultatione metent. Atqui ista *ωρεὶ νευσικῶν ἰοβῆν*
δαίτων dicta sufficiant.

Apoc. 19.

Ephes. 6.

Psalm. 4.

Matth. 10.

1. Hebr. 4.

c. 14.

Psalm. 127.

Psalm. 125.

CAPVT XIIX.

*Ritus aperiendæ PORTÆ SANCTÆ,
eiusq; Rei Symbola, ac Mystera. Votum
pro Salute R. P. Christianæ.*

Indicto iam IUBILEO (quod Se-
de vacante Pontificiâ, etiam à
Cardinale Ostiensi indici fas est)
initium eius Solennis ab apertione
PORTÆ SANCTÆ sumitur. Sic au-
tem vocatur in Vaticano Templo Porta illa,
quæ muro lateritio à Pontifice finito Anno I-
BILEO clausa, Crucis signaculo, certisq; qui-
buldam cærimoniis consecrata, non nisi Anno
proximo Sacro ab eodem recludi solet. Pari
cognomento sunt illæ, & eidem Ritui subser-
uientes, quæ aliis in Ædibus per Cardinales
Symmystas eadem horâ patefiunt. In Æde vi-
delicet D. PAVLLI, vñ Ostiensi; in Constanti-
nianâ, SALVATORIS; in Exquilinâ; D. VIRGI-
NIS ad Niues. Atque ita Quaternarius Nume-
rus pulcherrimo huic Ritui dicatus: de quo mox
ampliùs dicemus. Potiori autem ratione Quat-
tuor hæ Portæ, per quas ad DIVINÆ MISERA-
TIONIS ac CLEMENTIÆ adyta introitur, SAN-
CTITATIS nomen sibi vindicant, quàm *Muri ac
Portæ ciuitatum*, quas idèò SANCTAS esse I. C.
arbitrati sunt quòd poena capitis legibus sancita
esset in eos, qui violare auderent. quâ lege Re-
mus,

*Hel. Zacchins.
c. 4. de Indulge.*

*Seephan. Pir-
ghius in Ex-
cerpto de Ind.*

*I. Sanctum.
8. & 9. & L. f.
quis. ff. de reg.
diuis.*

*Idem, lib. 1.
Ouid. 4. Fast.
Florus c. 1.
Lucan. lib. 1.*

mus, Romuli frater, quod vallum à fratre in
condendâ Vrbe positum, quasi irridens, trans-
siliisset, necatus est. atque ita (si Dls placet)
Sancti illi

Fraterno primùm maduerunt sanguine Muri.

Psalm. 50.

Si ergo quiddam religionis ac sanctitatis affer-
re illis potuit periculum effusi sanguinis, &
pœnæ; quantò magis amabilis Clementiæ titu-
lus *Sacrofanctas* eas *Portas* efficiet, per quas pœ-
na euaditur æterna, & de sanguinibus liberan-
tur omnes illi qui *DEVM salutis suæ* fideliter
per illas ingressi salutauerint? Quàm Sacræ
erunt ac Religiosæ *Porta Sion*, *Portæ cælestis*

Psalm. 86.

Afyli in *Arce Romanâ*, quas *Dominus* diligendas
propofuit *super omnia tabernacula Iacob*? Magis
certè crescet earum in religiosis animis Sancti-
monia opinio, si Ritus, quo aperiri illæ solita,
è *Stephano Pighio Solennis Gregoriani* inspe-
ctore, breuiter indicauero. Eius verba hæc sunt
in eruditissimo libello *Italicae Peregrinationis*:

*Herculeus
Prodicium
inscripsit.*

*Non otiosum videbitur quòd orando pulsandoq; Gra-
tiæ cælestis Portas aperiri posse carimonis [Ponti-
fex] demonstrat, dum omnibus ordinibus sacris sti-
patus, maximâ cum pompâ, Portam Basilicæ D. PE-
TRI, Apostolorum Principis, in Vaticano, semper
alioquin muro lateritio clausam, Anni illius initio,
precibus & malleo recludit, atque per eandem Cru-
cis Sacrosanctæ signum Triumphale, cereaq; bene-
dicta, S. SPIRITVS lucem mentes illuminantem, ac
diuini amoris flammam corda succendentem, infert,
populi multitudine ingenti subsequente. Porrò Mal-
leus ille (quod Pighio omissum) triplici ictu in
Portam Sanctam à Sacerdote Sanctissimo inflig-
gitur:*

DE ANNO IUBILEO. III

gitur: quo Christianis indicari solet, non languidas quasdam aut remissas ad Remissionem scelerum consequendam preces adhiberi oportere; sed vehementes, calidas, frequentes: quod *regnum calorum violenti rapiant*, & vim Deo in- Matth. 11.
 ferre, citra tamen importunitatis periculum, à Diuinâ Sapientiâ edocti sumus. Ternus etiam ictus præter Sacratissimæ Trinitatis mysterium, à quo *omne datum optimum, & omne donum perfe-* Jacob. 1.
ctum; triplex illud Gaudium non obscure significat quo Cælum, Terra, & Ignis Purgatorij loca Anno Sacro adueniente meritissimo exultant. In Cælo namque gaudium est beatis illis mentibus *super tot peccatoribus salutari Pœni-* Mat. 18.
tentiæ lauacro lustrandis & expiandis. In Terrâ ipsis peccatoribus, seu *peccati seruis*, quorum instat redemptio. In igne Purgatorio, cum animæ illhïc detentæ vi supplicationum & precum, quæ Anno illo Sacro toto passim Orbe funduntur, à grauissimis incendiis ad *Torrentem æternæ Voluptatis* se perducendas sperant. Psalms. 35.
 Enimverò Gaudio illi in terris participando tres necessariae sunt Pœnitentiæ functiones, *Confessio, Contritio, Satisfactio*. Satisfacimus etiam per tria Pietatis opera in Diuinis Libris præcipuè Tobie pva. serim 12.
 commendata, *Ieiunium, Orationem, Eleemosynam*; quæ & peccati foeditatem extinguunt, & Portum cælestis Regiæ, *in quam* nihil immundum aut *coinquinatum* ingreditur, pœnitentibus aper- Aper. 21.
 riunt. Portæ igitur Sacræ quattuor eodem tempore, diuersis in *Ædibus*, incipiente IUBILEO, patefiunt: pridie scilicet *ñs deo parvitas* seu Dominici Natalis. Quod tempus potissimum delectum

2. Lucidus de
die Pass.
Dom. c. 3.
Ioann. 12.

Incarnatione.

644.

lectum est, vel quòd plerique Christiani, Anni principium hinc sumant Dionysij Exigui methodum secuti; vel quòd à CHRISTO, qui ostium & ianua vitæ est intromitti ad illam speremus; vel quòd eius in terram descensu, & *εισαγωγῆς*, omnis Libertatis ac Remissionis gratia ad nos deriuata sit. Neque mysterio caret in CHRISTI, D. VIRGINIS, & APOSTOLORVM Templis hanc cærimoniam fieri, cùm iuxta Filium Sacratissima Virgo etiam *Porta Cæli* sit, per portam illam *clausam Principi* apud Ezechielem signata, per quam solus Dominus Deus Israel ingreditur. Apostoli etiam, maximè illorum Principes PETRVS & PAVLLVS, Portæ fuerunt, per quas omnis credentium multitudo in Ouile Dominicum introiit. De quibus Portis, piè magis quàm eleganter, quondã cecinit Venantius Fortunatus.

*Italiae Mundiq; caput quos ROMA retentat,
Vrbs vel Alexandri, aut Antiochenus ager,
Quos Oriens, Occasus habet, quos Africa, & Arctos,
Quosq; sepultat humus, cingit & Oceanus;
Natio, gens, populus, regiones, agmina, Reges,
Vndiq; currentes ad noua dona Patris;
Aethiopes, Thraces, Arabes, Dacus, Indus, Alanus,
Aurora & Vesper, Persa, Britannus adest:
Intrantes in regna Dei, pietate redempti,
Gaudia visuri Regis in arce poli:
Quos recipit sacra Porta PETRI, quos ianua
PAVLLI,
Postis ad ANDREAE limen Achaia patet.
MATTHEVS Aethiopes, Ephesinos valua IOANES,
NIS,
Et quem quisquis amat hunc sua Porta regit.
Eas*

Eas etiam Portas è *singulis margaritis* fabricatas, in circuitu cælestis Hierusalem, duodenario numero vidisse se testatur in suâ Pathmicâ visione D. Ioannes Apostolus: & in his *Angelos duodecim* Apoc. 21. velut custodes appositos, & *nomina inscripta, quæ essent nomina duodecim Tribuum filiorum Israel.* Consuetudinis verò receptæ est Anno Solenni per solam Portam Sacram in Templâ ingredi, quòd non alia ad Salutem pateat via, nisi ea quam CHRISTVS Redēptor N. Beatissima eius Parens, & Sanctissimi Religionis nostræ Principes, in vnâ ac verâ Ecclesiâ Romanâ Catholicâ, quæ in semitas erroris numquam declinavit; extra quam, velut olim in Diluuiò, extra ARCAM NOË, nulla salus reperitur; primi ostenderunt. Anno autem elapso, eadem ferè die quâ apertæ fuerunt, solenni Ritu, nouis tamen cærimoniis, occluduntur. De quibus Cærimoniis aliquid parco attingere, quòd arbitrariæ potius sint, quàm certæ vel conceptæ, vt ab iis quæ apud Nauarrum & alios de his adferuntur, intelligi datur. Illud tamen Theologi per occlusionem Sacræ Portæ significari volunt, eum qui ad cælestia Regna per IUBILEI Gratiam admissus sit, stabili eorundem possessione fruiturum, neque vniquam illa amissurum, aut inde egressurum. Illud etiam, dum hîc viuimus seriò viuendum nobis esse, neque vllam Salutis acquirendæ occasionem negligendam; ne (quod olim de gente Phrygiâ dictum) serò sapiamus: aut durum illud cum fatuis Virginibus *ἄνευ αὐτῶν* audire cogamur, *Nescio vos: serâ cælestis Misericordiæ, ad surdas ac inanes preces, in perpetuum*

*Mart. Nauar.
in fine Con-
de Iubil.
Ecl. Zecchini
ibid.*

Mart. 25.

H tuum

114 IUSTVS RYCVIVS

tuum obfirmatâ. Voto finiendum hoc caput
est, & inter religiosissimas cærimonias PRO
SALVTE R. P. CHRISTIANÆ solennis Formula
concipienda:

FAXIT. DEVS. OPT. MAX.
PACIFICATOR. ÆTERNVS
SICVT
OLIM. IN. PROFANA. RELIGIONE
PACE. TERRA. MARIQ. PARTA.
AVGVSTVS. IMP.
IANI. GEMINI. PORTAS. CLVSIT.
I T A
VRBANVS. OCTAVVS
RELLIGIOSISS. PONTIFEX
DISSIDIIS. PRINCIP. CHRISTIANOR.
COMPOSITIS. HOSTIB. ECCLES. ET
IMPERII. ROM. PERDVELLIB. TOTO
ORBE. TERRAR. DEBELLATIS
NOVI. SECVLI. PORTAS
FELICITER
APERIAT. ET OBSIGNET.

CA-

CAPVT XIII.

*Quenam Basilicæ Anno Sacro visitandæ:
earum Elogia ac Tituli. Quaternario re-
ligiosam, in Vrbe, περιόδον absolui. Diui-
num eum Numerum esse, atque ideò Diui-
nis rebus meritò accommodatum.*

Vaternis in Basilicis, quarum præcipua est VATICANA, τὰς ἱερὰς πύλας aperiri diximus; quæ cærimonia illhic fieri consuevit, quod eæ, præ cæteris, à Pontificibus delectæ sint, quibus adeundis, pieque inuisendis, Triginta diebus Romani ciues; quindecim exteri & peregrini, iisque continuis vel interpolatis, occupari iubeantur. Solas Basilicas APOSTOLORVM PRINCIPVM, ad Remissionem hanc consequendam, inuisere antiqui præcepti fuit; mox duæ aliæ adiectæ sunt, legitimis de causis, & Mysticâ Quaternarij Numeri in re sacrâ commendatione. Constantinianam D. SALVATORIS IN LATERANO CLEMENS VI. D. VIRGINIS AD NIVES, in Esquilis, posteriores Pontifices addi statuerunt. LATERANENSIS Ecclesiæ elogium, quod in Diplomate Clementino legitur, operæpretium fuerit adscribere: cum ad ipsius dignitatem augendam maximè conducatur, & causas eas exponat, quibus à Pontifice cæteris prælata sit ad piorum

Sacras P. 622.

hominum frequentationem . Id verò tale est: **LATERANENSEM ECCLESIAM**, quam inclyte recordationis **CONSTANTINVS**, postquam per **B. SILVESTRVM** (sicut per eosdem **APOSTOLOS**, **DEO** reuelante, cognouit) renatus fonte Baptismatis fuerat, & à contagio Lepræ mundatus, in honorem **SALVATORIS** construxisse; quamq; idem **B. SILVESTER**, nouo Sanctificationis, & Chrismationis genere, dedicasse legitur; & in cuius Ecclesiæ parietibus præfati **SALVATORIS** imago depicta primùm toti **Populo Rom.** visibiliter apparuit, deuotius visitanda: quam ex his & aliis, certis & rationalibus causis, vt ipsa Ecclesia pariter **INDVLGENTIÆ** prædictæ priuilegio decoretur; & deuotus ab eodem **SALVATORE**, qui in præfatis **APOSTOLIS** [**PETRO & PAVLLO**] mirabilis prædicatur, eorū precibus & meritis **Indulgentiæ** mereatur percipere largitatē; in hoc cõsuimus venerandam. Honorifica etiã sunt quæ de eadem **Basilicâ** apud **Petrum Cardinalem Damianum**, & **Episcopum Portuensem**, scribuntur his verbis: **Lateranensis Ecclesia**, sicut **SALVATORIS** est insignita vocabulo, qui nimirum est caput omnium electorum; ita **Mater**, & quidam apex & vertex, omnium per **Orbem Ecclesiarum**. Idem in Epistola ad **Cadaloum**, eandem **Sanctam Sanctorum**, & **Ecclesiam Ecclesiarum** vocat. Vt iure optimo vnà cum **Apostolorum Basilicis** visitari iussa sit, quo veteri Priuilegio, vnà cum ipsis, omnium, per totum orbem, **Ecclesiarum principatum** obtinuit. Variis autem, vario tempore, nominibus eandem appellatam reperimus. Nam & **LATERANENSIS** dicta, à veteribus fundi possessoribus **LATERANIS**, quos egregias heic ades habuisse

in epist. ad
Card. S. R. R.

buisse è Satyrico Aquinate notum; & CONSTANTINIANA, à conditore August. heic baptizato; & D. IOANNIS, ab eius βαπτιστηρια, binisque sacellis SS. BAPTISTÆ & EVANGELISTÆ quondam adiunctis; & Basilica IULII, è Baronianâ opinione; denique SALVATORIS, ab admirandâ Diuinæ faciei in pariete depictæ, coram Populo vniuerso, φανερώσει. Vulgò certè D. IOANNIS IN LATERANO nomen possidet. Neque id adeò nuper ei datum, aut natum esse, apud Bedam videre est, qui in Chronologiâ ad annum Mundi C. D. CC. LIX. hæc scribit: CONSTANTINVS fecit Romæ, vbi baptizatus est, Basilicam B. IOANNIS BAPTISTÆ, quæ appellata est CONSTANTINIANA. Item Basilicam B. PETRO in Templo Apollinis, necnon & B. PAVLLO, corpus viriusque ere Cyprio circumdans. & quæ ibi sequuntur. Opinio autem Baronij de nomine Basilica Iulia, vereor vt satis fida aut firma sit. Baptistes enim Platina, qui è Veteribus Monumentis priorum Pontificum vitas descripsit, in BONIFACIO PRIMO Basilicam Constantinianam à Iuliâ diuersam ponit: quem, si libuerit, videbis. Facit ad Ecclesiæ huius dignitatem eximiû illud Priuilegium, quo præ omnibus Urbis & Orbis Templis dotata est; nimirum Sedem Episcopalem ROMANI PONTIFICIS, qui EPISCOPORVM est EPISCOPVS, in eâ collocatam. Vnde, veteri consuetudine, amplissimo Purpuratorum ordine, & dignissimo quoque Romanæ Ciuitatis comitante, electus Pontifex eò deuchi solet, vt illhîc Nouæ Dignitatis insignia capiat. Quanti verò Sacræ suppellectilis thesauri, quanta

in Martyrol.
ad diē 9. Nov.

apparitione.

Reliquiarum *κειμήλια*, cū in hac, tum in reliquis Urbis Dominæ, ac præsertim Septem illis celebratissimis Ecclesiis contineantur, si quis nosse exactius voluerit, ij Scriptores adeundi sunt, qui de Re sacrâ Urbanâ peculiare commentarios ediderunt.

APOSTOLORVM Basilicæ, PETRI in Vaticano, PAVLLI in viâ quâ Ostiam itur (quarum ex Bedâ meminimus) loca illa sunt, quæ, vt Cassiodorus ait, *videre Vniuersitas appetit*, ROMA in suis finibus habere promeruit. Has Apostolorum Tropæa Caius vetustissimus Theologus dixit, quod illhic, de Tyrannide & Superstitione debellatis, velut æterna Victoriæ suæ Monumenta Heroes illi fixissent. Quem imitatus D. Hieronymus ita loquitur in Epistolâ ad Marcellam: *Est ibi [Romæ] sancta Ecclesia, sunt Tropæa Apostolorum & Martyrum*. De hac victoriâ etiam pulchrè Historia Apostolica Aratoris:

*Dignaq; materies PETRI PAVLLIQVE corona
Caesareas superare minas, & in arce Tyranni
Pandere iura poli, summumq; in agone Tribunal
Vincere: ne titulos paruos contingeret hostis.*

Confessiones olim dictæ, & Memoria, ac Martyria Apostolorum, quod in his Ædibus sacrosancta *λείψανος*, & venerandos cineres contineret. Ad hos cineres olim, atque hodie, ex vltimis etiam Orbis finibus Votivæ peregrinationes susceptæ: hosce visitantibus omni æuo magna priuilegia concessa: ad hos Regum ac Principum donaria sumptuosissima trāsmissa: hos Reges ipsi ac Principes deposito in terram diademate proni adorârunt: hisce CONSTANTINVS IMP. duodecim terræ

terræ cophinos propriis humeris gestavit: ad
 hoster, summâ cum religione, CAROLVS MA-
 GNVS AVG. profectus est: hósce tantâ cum de-
 missione coluerunt olim Christiani vniuersi, vt
 eos accessuri supplices in limine procumberent,
 & osculo ei impacto sacrum puluerem deliba-
 rent. Hanc insignem maiorum nostrorum pic-
 tatem nemo meliùs laudabit, quàm qui imitabi-
 tur; nemo certius cognoscet, quàm qui nouis
 exemplis exprimere tentabit. Atque vtinam!
 vtinam! exprimant, & imitentur permulti, vt
 hoc Mundi senio ostendamus nondum omnem
 elanguisse Virtutem; & cum ingenti nostro bo-
 no APOSTOLICI vim PATROCINII, quâ pu-
 blicè, quâ priuatim, experiamur! Cæterum BA-
 SILICAE VATICANAE amplitudinem, magni-
 ficentiam, *ἄρχιτεκτονικὴν*, opulentiam, describere
 velle non institutæ breuitatis, sed maximi &
 longissimi Commentarij opus esset. Ergo de his
 (quod olim de Vrbe Carthaginiensi non nemo
 dixit) *silere præstat, quàm pauca dicere.* VATICANI
 enim TEMPLI maiestas vt Ingenia omnia supe-
 rat, ita etiam stili nostri angustiam maior est. Ne-
 que immeritò Persarum Legati, quos ad PAUL-
 LVM V. PONT. missos Romæ spectauit, dixisse fe-
 runtur: *Non id humanarum manuum, sed summi*
Architecti DEI sibi opus videri. Erit tamen for-
 tasse aliquis *ἄξιός τῃ δόξῃ* qui pro dignitate dignus populo.
 eius facundum calamum stringat, & omnia Ve-
 terum Ædificia, Tempia, Theatra, Amphithea-
 tra, Mausolæa vni Vaticanæ Magnificentiae ce-
 dere debere, immortalibus Ingenij sui moni-
 mentis, ostendet.

Optimo etiam iure à PAVLLO II. & SIXTO IV. Pontificibus illud Templum Supplicationibus adiectum est, quod D. VIRGINI in Esquilis, prodigiola Niue designato Templi loco, dedicatum est: ne Patrocinio Virginis destituerentur, qui VIRGINIS FILIVM eiusque Vicarios APOSTOLOS, ac PRÆCURSOREM, in suis Templis propitiare studuissent. Hæc est enim vnica, quæ *Refugium Peccatorum, Auxilium CHRISTIANORVM, Consolatrix afflictorum, Salus infirmorum, Ianua celi, Virgo Potens, ac Clemens, Causa nostra letitia,* per vniuersum terrarum orbem, veris ac conceptis formulis, cottidiè decantatur. Isto ergo Asylo omnibus patefacto, non parum Sacræ Visitationi dignitatis est additum: Pontificibus ordinem Solenniū precū in Ecclesiâ Catholicâ secutis, in quâ prius CHRISTI DOMINI, vt veri Dei, dein Sacratissimæ VIRGINIS, IOANNIS BAPTISTÆ, & SS. Apostolorum PETRI ac PAVLLI, mox reliquorum Diuorum, ex ordine, nomina recitantur. Hanc quoque Basilicam variè quondam appellatam obseruat Baronius: LIBERTI scilicet, à LIBERIO Pont. quem iuxta *Linie macellum*, in V. Urbis Regione eam condidisse tradunt; SIXTINA, vel SIXTIANA, à SIXTO III. (vt alij malunt) Auctore; AD NIVES, ob Niuium miraculum in summis Augusti caloribus illhæc compertum; AD PRÆESEPE, ob pretiosissimū illud pignus è Sacris Palæstinæ locis in hæc Ædē delatum, in quo CHRISTVS infantulus à Virgine reclinatus mysteriū Redemptionis nostræ mirabiliter inchoauit. In quas Redēptoris nostri cunas olim adolescens hoc Epigrammate ludebam:

Semi-

v. Quatmadm.
ext. de Pæp.
& Rem.

in Martyrol.
Rom. ad diem
s. Aug.

*Semiruto in tecto, glacialis mense Decembris,
 Quæ riget hiberno saucia gutta gelu,
 Vilia sidereis implet præsepia membris,
 Cui quondam angustæ sidera molis erant.
 Sidera, sidereusq; orbis, stupuere deorsum
 Labentem, atque oculis vix habuere fidem.
 Quid potuit maius? ligno prostratus inani
 Ingemit Arctæas plus valuisse niues.
 Nata salus ligno: gemino Syria inclytæ ligno,
 Quæ dederat cunas, & dedit illa crucem.*

Inclytæ etiam verè & augusta Vrbs Domina tanto ditata thesauro, longèque fortunatior quàm Vrbs mea Natalis GANDAVVM, CAROLI QVINCTI Imperatoris Maximi cunas, prodigij aut miraculi instar, hospitibus ostentare consueta. Hodie Ædes illa B. MARIAE MAIORIS dicitur, siue ab imagine eius Virginis à D. LVCA depictâ, ibique religiosè adseruatâ; seu, quòd cæteris Parthenicis Templis dignitate ac sanctitate præfulgeat. Pulcherrimâ certè ratione à Pontificibus decretum est; vt populi ex omni Terrarum parte collecti, indictâ, *Quaternarij Numeri* supplicatione, qui religionis plenus, Naturæque vniuersæ est index, ad Pietatis exercitia ardentius inflammarentur. Quòd si religionem eius respicimus, Ternarium inprimis & Vnitatem in se continet, Diuinæ Trinitatis Vniúsque Diuinitatis certissimum simulacrum: & in Tetrabiblo Euangelicâ, ac τετρογενηματι Dei nomine mirabiliter consecratus est. Adhæc in quaterno Paradisi flumine, quatuor Animalibus ab Ezechiele conspectis, quatuor Animarum post hanc vitam receptaculis,

totidemq; CRVCIS SALVTARIS protensis lineis, Myſterium ſuum explicat. Prætereà in Quatuor Animi Virtutibus, quas *Cardinales* vocant, in quatuor *IVBILIS* Seculo quoque Centenario redeuntibus, & in quatuor Baſilicis ſacro durate tempore viſitandis, plurimum dignitatis accipit. Index autem Vniuerſi Quaternarius apud Sapientes dicitur, quòd Denarij virtutem, qui

τὴ σὺμπαντος Symbolum eſt, atque adeò Naturæ totius imaginem in ſe contineat. ſi enim I. II. III. IIII. Numeros, quibus Quaternarius conflatur, deſcripſeris, eoſque ad ſe inuicẽ recto ordine collegeris, Denarius exſurget, vt *Quaternarius ſit actus* (quemadmodum ſapientiſſimus Philo ait) *Denarius potentia*. Porro cùm Denarius Numerorum omnium è Monadè cõpoſitorum finis, meta, ac cardo ſit, atque iſ à Quaternario virtute comprehendatur: ideò hunc Numerum, Numeri omnium abſolutiſſimi fontem ac radicem, meritò vocaueris. Hinc & Pythagorici *τῆς τετραδῶς* cultores mirifici, *κατὰν ἀνάμειψίσεως, κατὰ τὴ πάντων ἕξιν*, iure appellant: nimirum quòd è quatuor elementis omnia compoſita Naturæ ſuæ originem ac principia huic debere videantur. Quare eundem Numerum *τὸν πάντα* alij dixere, à quatuor, quæ dixi, Naturæ principiis, à quaternis Mundi partibus, totidemque cæli regionibus, ac Ventorum ſtationibus; vnde multitudinem omnem in magno ac decretorio die olim congregandam, Diuina etiam monumenta teſtantur. Addere liceret de ſacro Quaternarij cubo, eiſque inter Tetragõna antiquitate ac maieltate; de variis eiſ figuris ac Myſteriis; de eius

Vniuerſi.

*lib. de Plan-
tas. Noe.*

*In Auv.
Carm. Pythag.
Quaternionis
Fontem Na-
turæ ſemper
ſuentis, &
Vniuerſi ra-
dicem.
Omnia.*

eius in re Musicâ proportionē; de eius in corpore & animo humanis vi ac potestate; aliaque quamplurima quæ in Numero isto admirando mirabilia ac pænè diuina continentur; sed hæc Pythagoricæ Sapientiæ interpretibus, ac Theorices Arithmeticæ Scriptoribus pensiculatiùs examinanda relinquam. Mihi impræsentiarum suffecerit ostendisse, Numerum illum ritè atque ordine Supplicationi omnium Nationum in Vrbe præscriptum, qui Naturæ Vniuersæ imaginem gerit, rebusque Diuinis celebrandis à Diuinâ Sapientiâ, inter primos, est commendatus.

CAPVT XX.

Sacra Urbis Stationes. Stantes olim orasse Christianos. Septem Ecclesie. Martyrum Sepulchra; ad ea orare antiquissimum ac piissimum esse. INDV LGENTIARVM usum hinc maximè propagatum videri. Eunapij Sardiiani, Iuliani Parabata, & Maximi Madaurensis in Christianam Pietatem calumnie.

STATIONVM (vt præmisi) in Vrbe Româ antiquissima origo est; quas alij ad LEONEM I. PONT. alij ad GREGORIVM referre malunt: dubio ferè semper rerum vetustissimarum principio. Iacobus Seuertius, è
senten-

e. 20. de Haer.
ref. Sect. 10.

lib. de Station.

c. Quoniam.
de Feriis.

De Onoma-
tographia,
dictione
SABBAOTH

sententiã nobilium Theologorũ, nomen à GRE-
GORIO, & publicationem de scripto esse ait;
institutum à LEONE. Nomen certè *Stationum*
apud Christianos planè antiquum est, vt vel ex
vno Tertulliano liquet; res ipsa LEONE & GRE-
GORIO Papis fortassè antiquior. A re militari
desumptum vocabulum Onuphrius putat, eius-
que imitatione factum vt Pontifices statis qui-
busdam diebus, maximè Ieiuniorum ac Festis,
ad Basilicas Martyrum accederent, ibique in
concionibus habendis, ac *λειτεργείαις*, stantem
populum detinerent. Stantes autè orauisse tunc
Christianos, cum ex variis Tertulliani locis, qui
id *de geniculis adorare* dicit; tum ex isto D. Cy-
priani apparet, *Sermone de Oratione Domini: Quã-
do autem stamus ad orationem, fratres dilectissimi,
vigilare, & incumbere ad preces toto corde debemus.*
Et ex altero ibidem: *Cogitemus nos in conspectu
Dei stare.* Quod tamen non perpetuò seruatum,
sed Dominicis tantum diebus, totoque eo tem-
pore, quod Paschæ & Pentecostes solennia in-
teriacet, à doctissimo viro Onuphrio Panuino
itidem obseruatum est. Atque ita cautum vide-
mus Decreto ALEXANDRI III. Pont. sic tamen
vt in aliis præcipuis Festiuitatibus idem quoque ob-
seruandum præcipiat. Fuisse etiam huiusmodi
voce militari, quæ *SABA* est, apud Hebræos di-
ctas *custodias*, siue *peruigilia*, à Leuitis alioque po-
pulo facta ad Tabernaculum Testimonij, & in
Templo Domini postea seruata, Ballesterus Va-
lentinus annotauit: vnde fortè Ecclesia nominis
exemplum mutuata. Nisi fortè altius hanc vo-
cem repetere libet à Stationibus nimirum Ange-
lorum,

lorum, in conspectu Domini assistentium & ministrantium, quæ voce Hebraicâ SABAOth exprimuntur; voce, inquam, illâ illustri & nobili, ac Diuinis cognomentis singulariter adscriptâ. Ex illâ Verustatis origine solennes ac statæ in Vrbe Româ ad Diuorum ac Martyrum templa Supplicationes eo nomine censentur: illæ maxime, quas sacro Quadragesimæ tempore summâ cum pietate P. R. in hanc vsque diem obire cōsuevit. Quin totius anni tempore quâ indigenis, quâ peregrinis, Septenarum Stationum in totidem Ecclesiis *αγλὸδ* religiosè circūitur: quòd is numerus Deo acceptus sit, & celebriora Urbis Templa eo ambitu comprehendantur. Sunt verò ista vulgò notissima: S. SALVATORIS in Laterano, S. CRVCIS in Ierusalem, S. MARIE MAIORIS, S. PETRI in Vaticano, S. PAULLI viâ Ostiensi, S. LAURENTII in agro Verano, SS. FABIANI & SEBASTIANI ad Catacumbas. Quæ omnes Stationes, quâ Veteres, quâ Nouæ, ab eo Ritu fluxisse videntur, quo vetustissimi Christiani ad Martyrum aut Apostolorum sepulcra prouoluti reuerentiam iis impendere, & orationes illhic effundere, consueuerant. Quâ in re antiquissimum exemplum est HIPPOLYTI Episcopi Portuensis, antea Arabiæ Metropolitæ, Clementis Alexandrini discipuli; qui eius persuasû Romam veniens Alexandri Seueri principatu, ad Apostolicos Tumulos supplex iacuit; mox Triumphalem Martyrij coronam ad ostia Tiberina cum sociis duobus affecutus. Eumdem Pietatis suæ fructum retulerunt nobilissimi coniuges Persæ MARIUS & MARTHA, cum AVDI-

*Euseb. lib. 5.
Hystor. Eccl.
c. 16.*

*Nicoph. lib. 5.
c. 15.*

*Baron. in
Martyr.*

*Martyrol.
Rom. 14. Jan.
Iurijus & alij.*

FACE

Martyr. Rom.
5. Julij.

FACE & HABACVM liberis eorum, qui temporibus Claudij posterioris eadem de caussa Romam adierunt. Retulit pariter piissima illa ZOE, VXOR NICOSTRATI Martyris, quæ dum ad Confessionem B. PETRI in Vaticano oraret, sub Diocletiano Imp. à persecutoribus tenta, & gravissimis cruciatibus affecta, purissimum Deo spiritum reddidit. Si quis verò eos enumerare voluerit qui, omniæuo ac tempore, dignitate vel sanctitate eximij, præsertim post CONSTANTINI MAGNI imperium, idipsum præstiterint; is eadem operâ numerare tentet,

Quid.

— quot in æthere sidera lucent,

Paruaq; quot sicus corpora pulvis habet.

Manil.

Vel, — quot eant semper nascetes æquore fluctus,
Et dilapsa cadant foliorum millia siluis.

sordidatos
ad eorum
sepulchra.
interpretes
orationum
apud Deos.

Eam religionem impie nostris hominibus obiecit Eunapius, Sophista Sardonius, qui Alexandrinis exprobrans Serapæi sui demolitionem, & Deorum patriorum contemptum, MARTYRIBVS nihilominus cultum eximium adhibuisse scribit, *μολυνομένους πρὸς ταῖς τάφους*, quòd nimirum *πρὸς βεῖς τῶν ἐπισημαίων παρὰ τῶν θεῶν* sese ipsos habituros sperarent. Obiecit etiam Maximus, Grammaticus Madaurensis, ciues suos item Christianos irridens quòd, spretis maiorum cærimoniis ac Templis, NAMPHANIONIS, quem Archimartyrem vocabant, & sociorum busta frequentarent. cui eâ prudentiâ, facundiâ, ac religione à D. Augustino, gentili suo, responsum est, vt meritò *Stulti* nomen ipse tulerit, qui id Sapientissimis veræ Religionis cultoribus sacrilegâ temeritate

ep. 46.

a ffin.

affingere est ausus. Obiecerat ante illos, Porphy-
 rij secutus exemplū, impius parabates Imp. Iu-
 lianus, cuius hæc verba leguntur apud D. Cy-
 rillum: *Omnia Monumenta [MARTYRVM] Chri-*
stiani implestis: quamquam vobis numquam dictum
sit aduolui sepulcris, & ea amplecti debere. Quo in
 loco, more suo ac desertorum omnium, probare
 multis contendit, nusquam eum Ritus Diuinæ
 Scripturæ testimoniis, aut mandato, inculcatum.
 quod venenum si quis hauserit, ad antidotum
 confugiat in D. Cyrilli Apologiâ piis omnibus
 propinatum. Neque mirandum si (quod profa-
 ni exprobrârunt) aduoluerentur his sepulchris,
 & amplecteretur ea Christiani, cum sacra Mar-
 tyrum *λείψανα* sub Altari plerumque sepulta &
 religionem ipsi darent, & ab eo acciperent. Qui
 Ritus è Concilio Africano disertè probatur
 Can. L. quo *Altaria illa, vel Memoria, in quibus*
nulla Martyrum Reliquia essent, ab Episcopis euerti
iubentur. Quod non de hodiernâ consuetudine,
 quæ Altare aliquod sine sacro pignore dedicari
 non sinit; sed antiquâ illâ MARTYRVM corpora
 sub Altari recondendi a Baronius & Panuinius
 b accipiendum putant: vnde postea magnificen-
 tissima Templâ in SS. MARTYRVM memoriam
 Altaribus eiusmodi superinducere moris fuit.
 Quam verò iustè ac legittimè MARTYRES ho-
 norarent, quemue fructum ex huiusmodi SS.
 cinerum *προσκυήσεις* Christiani referrent, ele-
 gantibus verbis & ardenti pietate D. Ambrosius
 expressit: *Honoro in carne Martyris exceptas pro*
CHRISTI nomine cicatrices: honoro viuentis me-
moriam perennitate virtutis: honoro per confessionem
Domini

lib. 6. c. 16.
 contra Iulian.

a in prole-
 gom. ad Mar-
 tyr. Rom.
 b Lib. de Cer-
 nis. c. 6.

veneratione.

Serm. de SS.
 Mar. & Celse.

Domini sacros cineres : honoro in cineribus semina
 Aeternitatis : honoro corpus quod mihi Dominum
 meum ostendit diligere , quod me propter Dominum
 mortem docuit non timere . Cur autem non honorent
 corpus illud Fideles quod reuerentur & demones?
 quod afflixaerunt in supplicio , tamen glorificant in
 Sepulchro? Honoro itaque corpus quod CHRISTVS ho-
 norauit in gladio , quod cum CHRISTO regnabit in
 caelo. Cui solutæ orationis testimonio aliud stri-
 ctæ adiungam ex Prudentij , qui D. Ambrosio
 σύγγρον & fuit, Libro πρὸς τὸν βασιλέα :

Illitas cruore sancto nunc arenas incolæ

Confrequentant, obsecrantes voce, votis, murmure

Exteri, necnon & Orbis huc colonus aduenit:

Fama nã terras in omneis præcucurrit proditrix,

Heic Patronos esse Mundi quos rogantes ambient.

Nemo puras heic rogãdo frustra cõgessit preces:

Letus hinc tersis reuertit supplicator stertibus,

Omne, quod iustum poposcit, impetratum sentiens.

Tanta pro nostris periculis cura suffragantiũ est,

Non sinant inane vt vllus voce murmur fuderit:

Audiunt, statimq; ad aureis Regis æterni ferunt.

Inde larga fonte ab ipso dona terris influunt,

Supplicum caussas petitis qua medelis irrigant;

Nil suis bonis negauit CHRISTVS vñquã testibus.

Illud verò pessimè Christiani nominis hostes
 habuit quòd Templã ac Memoriam Martyrum
 nomini passim erigerentur; Fana ac Delubra
 Diis erepta ipsis consecrarentur; quòd ad eo-
 rum Tumulos, neglectis Idolis, vota funderen-
 tur; Reliquiæ ipsorum in honore haberentur;
 Feriæ ac Festi dies, eorum Triumphis celebrã-
 dis, indicerentur. Quos honores cum ipsi Diis
 suis,

Hemiterium
 & Chelido-
 nium.
 Marit. Cala-
 guritanos.

(suis, vt notum est, exhiberent; eos mortalibus, & quidem infamiâ supplicij notatis (vt sacrilegè calumniabantur) impendi nullâ ratione ferebant. Quorum verè impiam Pietatem plurimî Christianæ Religionis propugnatores, ac præsertim Theodoretus Lib. VIII. *Euangelica Veritatis*, quem *de Martyribus* inscripsit, facundissimis ac neruosissimis scriptis, retuderunt & confutârunt. Quantò magis autem illi, & eorum æmuli Sectarij, debitum sacris pignoribus honorem minuere, & subsannando explodere conati; tantò feruentius *ἐκκλησία θεῶν ζώντων, σὺλῶ τῆς ἀληθείας*, augere illum nouis ornamentis, & Fidelibus populis semper commendare conata. Quamobrem Ritum illum seruans quo Martyres, in mortali adhuc vitâ degentes, *Pacem* Delinquentibus exorare consueuerant; eadem Priuilegia Triumphali Memorix esse voluit, quæ fuerant Vinculis ac Passioni. Thesaurus igitur *INDVLGENTIARVM* illhîc orantibus concessit: quos ille lucraretur, qui per Merita illhîc sitorum, at iam in cælo regnantium, Deum inuocans, sibi ac Populo Christiano salutaria precaretur. *Si enim* (inquit lampas illa Ecclesiæ Hieronymus) *Apostoli & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse solliciti; quanto magis post victorias, coronas, & triumphos? Cuiusmodi religiosissimis atque antiquissimis DIVORVM MARTYRVVM* Memoriiis cùm Vrbs Sacra, velut cælum stellis, colluceat passim atque resplendeat; dignum se Christiano nomine, & legitimum auitæ pietatis hæredem ostendet, qui Quaternis Basilicis, quas diximus,

Ecclesia Dei
Viuentis,
columna
Veritatis.

vide sup. c. 11

adu. Vigilanz

*Basl. in Psal.
115.*

salutatis, cursum huc subinde reflectet: veniam delictorum per eorum patrocinia, & Sanctificationis communionem aliquam, per Sanctorum corporum venerationem, adepturus.

CAPVT XXI.

Quid RELIQUIAE apud profanos Scriptores, quid apud Christianos. Sacrarum Reliquiarum cultum, pium, utilem, ac vetustum esse. Urbis ROMAE in his possidendis Felicitas.

Dicere incepimus de RELIQUIIS; pertexamus nonnihil hanc telam, & eò impensius, quòd Anno Romano Solenni Sacri illarum Theauri spectandi proponantur, adeoque ex earum cultu sacra omnis Peregrinatio, & Condonationum largitas, profecta videatur. Et verò quòd ad nomen ipsum attinet, id profanæ Antiquitati incognitum non est, immò inde ad vera nostra Sacra translatum. Vnde legimus apud Vlpianum I.C. *Si in eo monumento, quod imperfectum esse dicitur, Reliquia hominis condita sunt, nihil impedit quò minus id perficiatur.* Et apud Plinium Iuniorem: *Potentibus quibusdam vt Reliquias suorum, secundum exemplum Procons. transferre permetterem.* Item in veteri Inscriptione, quam fide Iani Gruteri adscribo:

*L. fln. ff. de
mori. inf.**In apist. ad
Traian.*

D. M.

D. M.

M. VLPIO. AVG. LIB.

HERMIÆ

PROC. AVRARIARVM.
CVIVS. RELIQUIÆ. EX
INDVLGENTIA. AVG. N.
ROMAN. TRANSLATÆ. SVNT

& sic alibi pluries. Nomine verò *Reliquiarum* apud illos cadauer, aut corpus defuncti integrū, non veniebat; sed alicuius peregrè mortui ossa vel cineres aliò transportati. Atque ideò apud Florentinum I. C. *Corpus & Reliquia* distinctim ponuntur. Corpus enim integrū condi dicebatur, vbi cremabatur. quod valdè eruditè, vt plura alia ad hanc rem facientia, in libris *de Iure a Manium ac b Veteri Pontificio*, Gutherius obseruauit. Proprio igitur ac solenni vocabulo vsus Ælius Spartianus in Hadriano, cū sic de ipso pronunciat: *Post hoc Antiochiã digressus est ad inspiciendas Reliquias Traiani, quas Taitanus, Plotina, & Mattidia secum deferebant.* Peregrè enim mortuum esse Traianum in Orientis expeditione nemo ignorat. Apud nostræ autem Religionis homines & Diui alicuius corpus, & pars inde sumpta, & multa alia corpori extranea, attactu tamen eius sacrata, *Reliquiarum* nomine censentur. Cultum verò, qui eiusmodi Reliquiis adhibetur, in Veteri Lege Moses suo exemplo firmavit, cū IOSEPHI ossa ex Ægypto in terram Chanaan, velut salutis pignus, honorificè secum vexit. Immò Deus ipse, fons omnis pietatis, vt sibi acceptum miraculo sanxit, dum Eliæ pallio Iordanem diuisit, & attactis Elisæi ossi-

a lib. 3.
b lib. 2.

Exodi 13.
Clem. in
const. Apost.

4. Reg. 3. 17.
23

I 2

bus

Marth. 14.

Actor. 5. &
19.Greg. Nazianz.
Carm. Iamb.
18.
Eucher. Lugd.
de SS. Epistod.
& Alex.
Baron. ad
an. 362.

bus vitam mortuo restauravit. Neque minis
 miranda sunt quæ de ægrotis per fimbriam ve-
 stis Dominicæ curatis, de umbrâ PETRI
 languentibus salutaris, de sudariolis ac semi-
 cinctiis Apostolorum ἀλεξικάνοις, ipsis Ec-
 clesiæ initiis, contigisse Sacræ Litteræ fi-
 dem faciunt. Gliscente postea Persecutionum
 tempestate, & sacrorum pignorum augescere
 numero, Sanctorum Martyrum non modò Me-
 moriæ, Altaria, Tempia, Passionum instrumen-
 ta, aut Corporum particulæ; verum panniculi, &
 vela qui ea contigerant, *Brandea* dicta; oleum è
 lampadibus, quæ ibidem arserant, sumptum, aut
 ex ipsis Sepulcris mirabiliter profluens: flores,
 herbæ, pulvisculi inde collecti: Imagines quo-
 que eorum ac Statuæ, veneratione cultæ, admi-
 randa CHRISTI Fidelibus beneficia præstite-
 runt. Neque his postremis Ecclesiæ Sanctæ
 temporibus eadem in Beatorum hominum Mo-
 nimentis vel Miracula vel Benefacta desunt:
 honorante immortalis Numine seipsum in San-
 ctis suis, & Ecclesiæ suæ Oecumenicæ, quæ sola
Sanctorum communionem continet, dignitatem
 atque excellentiam perpetuis testimoniis com-
 probante. Quibus rebus perspectis Maiores no-
 stri sacra huiusmodi χειμήλια studiosè colligere,
 & collecta omni honoris genere (eo tamen, qui
 soli Deo debetur, excepto) afficere cœperunt.
 Quod tamen, ac si fecissent, impij olim homi-
 nes Porphyrius, Eutactus, Iulianus, Eunapius,
 Eunomius, Vigilantius, & eorum affectu nostri
 temporis Sectarij, exprobrare non sunt veriti.
 Quomodo verò, cultu λατρείας in omnibus sem-
 per

per saluo, Dei Amicorum memoriam colamus,
 ac Reliquias veneremur, luculentè olim osten-
 derunt Augustinus Lib. VIII. *de Ciuitate Dei*
cap. XXVII. & eiusdem operis Lib. XXII. c. X. &
contra Faustum Manichæum. Damascenus Lib.
 IV. *Fidei Orthodoxa cap. XVI.* Hieronymus *Epi-*
stolâ ad Riparium, & contra Vigilantium. Ambro-
 sius *in Epist. ad Felicem.* Theodoretus Lib. VIII.
Euang. Verit. & recentiores pænè innumeri qui
 pro domo Dei, & Sanctis eius, murum se ad-
 uersus impurissimorum hominum tela opposue-
 runt. De quo hominum genere benè admodum
 à D. Hieronymo, Veritatis Achille, dictum est:
Hoc autem [Reliquiarum scilicet Sacrarum cul-
tum abiicere] non tam illi faciunt, quàm habitan-
tes in iis Demones, fortitudinem & flagella sancti
cineris non ferentes. Oderunt namque membra
 quod caput detestatur; & phreneticorum instar
 in Medicos insaniunt, veram τῆς ψυχῆς ἰατρείαν,
 Sanctorum, inquam, tutelam execrantes, &
 respuentes. Interim Te, ô VRBIVM REGINA,
 beatissimam ac fortunatissimam prædicare fas
 est, quæ non, vt quondã, nescio quas nugas, aut
 fabulosas quisquilias, *Ancilia, Palladis icunculam,*
Priami sceptrum, Acum Cybelles, Martis galeam, Iu-
nonis clypeum, Sibyllæ folia, & his similia impiæ
 superstitionis asseruas monimenta; sed Thesau-
 ris incomparabilibus veræ Religionis ditata,
 IESV CHRISTI, DEORVM DEI, SACRATIS-
 SIMÆ VIRGINIS, PRINCIPVM APOSTO-
 LORVM PETRI ac PAVLLI, Diuorumque in-
 numerabilium sacrosancta λείψανα, Imperij Tui
 pignora, hospitibus ostentas: *Latius nunc regnās*

adn. Vigilanti

animæ me-
diciam.Sev. in 7o
Aen.
Dio. lib. 42o
1. Obs.Leo Magn.
Ser. de Appi

*Psalm. 29.
Eccl. 51.*

Esther cap. 6.

Psalm. 110.

Religione Diuinâ, quàm olim præsidebas dominatione terrenâ: Principatu etiam tantò nobiliori, quantò Diuina terrenis, æterna mortalibus præcellunt. Beati etiam, ac ter beati illi, qui ab Ecclesiâ malignantium, & à linguâ coinquinatâ, ac verbo mendacij separati, debitum Deo cultum in coetu Fidelium exhibent: nec minus honore congruo ac debito afficiunt illos, quos Rex ille Magnus honorare voluerit. cuius Pietatis fructum eximium referunt etiamnum in hac vitâ. & postea Diuorum suffragiis vberimum consequentur in concilio iustorum æterno, & congregatione.

CAPVT XXII.

Pompa Supplicationum in Vrbe Sacrà: eam Anno Seculari variam ac magnificam esse. Omnium Nationum in eâ re studia, ac præcipuè Italicæ apparere. Ritus Vetus, ac Sanctitas.

Icut Stationes militarium in castris excubiarum, ita Processiones, vel Supplicationes Christianæ, agminis in hostem & pugnam prodeuntis; aut pompæ eo deuicto triumphantis, similitudinem quamdam habent. Quemadmodum enim

2. Georgio.

— ingenti bello cùm longa cohortes
Explicuit legio, & campo stetit agmen aperto.
signa & vexilla proferuntur, Tubæ ac fistulæ
audiuntur.

audiuntur, ordinumque militarium discreta agmina suis quæque numeris incedunt, sub vnius summi Imperatoris ductu atque auspicio; ita in sacrâ militiâ

Crux longis solido ex auro præfertur in hastis; *Prudent.*
adsunt Vexilla, siue Labara, victoriæ de Satanâ per CHRISTVM partæ symbola: adsunt preces, hymni, cantica, quibus velut clasticum inflatur, aut epinicion decantatur: adsunt agmina Fidelium

———— *paribus numeris dimensa viarum*
per Ecclesiæ Tribunos & Campidoctores, Antistites, inquam, & Sacerdotes in arenam producta, *aduersus Principes tenebrarum ac Spiritualia nequitia* *Ephes. 6.* generosè certatura, interdum cinere ac cilicio contacta, interdum flagellis contusa ac nudo pede prodeuntia, interdum pio gemitu singulientia, ac suavi lachrymarû imbre perfusa: nonnumquam fessiuus Symphoniarum modulis, lætisq; facibus, ac regio pompæ apparatu, deterisâ velut mœroris nube gaudentia, ac Deo suo *in lætitiâ & iubilatione seruientia.* *Psal. 97.* Horum Spectaculorum vti feracissimus Annus Sacer est, ita in vnâ Vrbe tunc videas collectum quicquid vsquam vel maiestatis, vel pietatis, in hac re spectari potest. Omnium enim gentium homines illhic congregati, suo quique more ac ritu, quantum fas est, sacram obire pompam, & Diuorum Basilicas ac Stationes, non dicam centuriatim, sed multorum millium numero circumire consueuerunt. Ex vnâ Italiâ, vicinisq; Vrbi opidis ac populis, tot piorum hominum, sub Sacræ Crucis ductu, ac *φεγγεῖας*

Lib. 3. c. 5.
Hist. Nat.

Sueton.
Claud. c. 20.

Lib. 18. Orig.

Hieronym. in
ep. ad Marc.

cuiusque vel Sodalitij insigni, manipuli in Urbem concurrunt, ut ipsa sola quæ, elogio Pliniano, *vna cunctarum gentium in toto orbe patria est*; solenni tanto ornando abundè sufficere, & nihil externum requirere videatur. Illhic Patientis CHRISTI lugubria Myſteria, illhic Virginis parentis admiranda opera, illhic Apostolorum & Martyrum laureata Tropæa, Diuorumque ac beatorum hominum prodigia, quæ pretiosis Labarorum vexillis depicta, quæ aureis argenteisque Thensibus ac Ferculis circumlata, gratâ sui nouitate oculos pascunt, animosque suauissimo pietatis sensu perfundunt. Ut iurè meritò de Romanâ hac magnificentiam veterem *LYDORVM SECVLARIVM* formulam, sed obiter immutatam, vsurpare liceat. *Ea esse Spectacula qua nec alibi viderint homines, nec alibi sint visuri.* Abeant tamen hinc cum impudicitis suis Theatra, cum Venationibus ac Scenicis Circensibus, cum Gladiatoriâ suâ lanienâ Amphitheatrales arenæ; nihil hîc (ut cum Hîdoro loquar) *Satanæ Spiritus occupauerunt*, Dei & Angelorum eius ista Spectacula sunt, magnificentiam & apparatus veteribus pompis fortasse paria, pietate certè ac religione immensum præferenda. Iurè etiam de promiscuæ multitudinis ad Sacra Romana confluxu illud Doctoris Stridonensis vsurpem: *Cuncta populorum examina concurrunt ad hæc loca, & diuersarum nobis Virtutum specimen ostendunt. Vox quidem dissona, sed vna religio: tot pænè psallentium chori, quot gentium diuersitates. Dicam ego, tot innocentium chori, quot gentium diuersitates.* Omnis enim illa multitudo
ex

ex toto terrarum orbe collecta, quatenus communioni ECCLESIAE CATHOLICAE adhæret, in sanguine Agni mundata, & per Ecclesiae Sacramenta, ac Remissionis gratiam, à delictis expiata, cælestis Ierusalem, in quâ immaculati Angelorum ac Beatorum, DEO in perpetuum concinentium chori, Typum repræsentat. Adiunge Te quisquis vales, quisquis potes: *Beatus enim populus qui scit iubilationem*: qui (vt alicubi Origenes ait) ore & animo concordi Dei laudes annunciat, eiq; benedicit in exultatione. Hac certè concordia multum profici ad Diuinam Misericordiam implorandam, eiusque iram auertendam multis ab omni Antiquitate exemplis demonstratum est: quæ Stephanus Durantus, Præses Tolosanus libro *de Ritibus Ecclesie Catholice* nuper euulgauit. Antiquitatem verò eius Ritus ac nominis, si quis ignoraret, idem Scriptor itidem asseruit ex Tertulliano Lib. II. *ad Vxorem: Vt si Statio est, maritus [infidelis] de die conducat ad balnea: si ieiunia obseruanda sunt, maritus eadem die conuiuia exerceat: si procedendum erit, nusquam magis familia occupatio adueniat.* Quo in loco tres pulcherrimi & vetustissimi Ecclesie Ritus exprimentur *Stationes, Ieiunia, Processiones.* Atque ita locum istum capiendum Pamelius & Rhenanus antè monuerunt. clarior tamen fortè fiet vnus litterulæ mutatione, si legamus, *Numquam magis f. o. a.* Idem Tertullianus iterum Lib. *de Prescript. adu. Hæres. Sit modesta Processio.* Et D. Hieronymus in *Epistolâ ad Eustochium. Martyres tibi quarantur in cubiculo, numquam tibi deerit caussa procedendi.*

Psal. 88.

in c. 6. Iosue.

Lib. 2. c. 10.

Eius item Ritus Concilium Loadicenum cap. XVII. D. Ambrosius Serm. VIII. D. Augustinus lib. XX. de Ciuit. Dei cap. VIII. Acta Gregorij Magni Pontif. Sidonius in Epistolâ ad Claudianum Mamertum, & alij quamplurimi disertè mentionem fecere.

CAPVT XXIII.

Vti ROMA omnium Gentium Mater, ita & ROMANA ECCLESIA. Anno Solenni id maximè apparere. Orbis Principatus quare olim hodieq; hic positus.

Orbis compendium.

VRBS DOMINA meritò τῆς διασπῆ-
 νης ἰστορικῆ ἀ Polemone Sophistâ
 quondam appellata, à M. Tullio,
 Modestino I. C. alijsq; *commu-*
nis Patria dicta, benigno ac blan-
 do sinu omnium Nationum populos ad se ve-
 nientes semper excepit ac fouit, nemini nouer-
 ca, omnibus æqua nutrix & parens, iis etiam
 quos hostes paullo antè habuerat Ciuitatis suæ
 iure benignissimè communicato. Quare iustif-
 simè à Rutilio Numatiano prædicatur isto
 Elogio:

in Itinerario.

*Fecisti Patriam diuersis gentibus vnã,
 Profuit iniustis Te dominante capi:
 Dumq; offers victis proprij consortia iuris
 Vrbem fecisti quod prius Orbis erat,*

Et

Et à suauissimo Poëtâ Claudiano, in Panegyri
ad Stiliconem:

*Hac est in gremium victos qua sola recepit
Matris non Domina ritu, ciuesq; vocauit
Quos domuit, nexuq; pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes
Quod veluti patriis regionibus utitur hospes,
Quod sedem mutare licet, quod cernere Thulen
Rursus, & horrendos quondam penetrare recessus.
Quod bibimus passim Rhodanum, potamus Orontē,
Quod cuncti gens vna sumus.*

Sanè quemadmodum magnus ille terrarum
Oceanus omnes fluuiorum ac fontium origines
ad se trahit, maior tamen non fit; ita VRBS RO-
MA, gentium Parens ac Victrix, amplitudine suâ
immensâ, cum vniuerso Orbi ciuitatis com-
mercium, ac Legum suarum iura, morumque cul-
tum, esset impertita; vix augeri inde vel minui
Maiestatem suam sensit. Orbis namque simula-
crum in se complexa, omniumque Gentium
hominibus infessa, Imperij tanti capax fuit, nul-
lis Terrarum limitibus circumscripti. De hac
promiscuâ & innumerâ Antiquæ Urbis multi-
tudine præclara Scriptorum Veterum testimo-
nia sunt: illud inprimis Senecæ Sapientis in *Con-
solatione ad Elbiam*: *Adspice hanc frequentiam, cui
vix Urbis immensa tecta sufficiunt; maxima pars
illa turba Patriâ caret, ex Municipiis & Coloniis
suis, ex toto denique terrarum Orbe confluxerunt.*
illud quoque Aristidis Sophistæ in *Encomio Vr-
bis*, vt Carteromachus vertit: *Quod verò suis fini-
bus, regionibusq; ciuitas quæpiam est, idipsam est
ROMA vniuerso Orbi, quasi communis Vrbs Pro-
uincia*

*vincia totius. Nec minùs magnificè quàm verè,
de eadem Urbis multitudìne, Athenæus: Επι-
λείπει δ' αν γε εχ ημερα μια, εξαιρεθμενον τας εν τη
ΡΩΜΑΙΩΝ ερανο πολει αριθμημετας πολεις. αλλα πα-
σαι αι κρατα τον ενιαυτον αριθμημεναι δια το πληθος.
Και γαρ όλα εθνη αβροας αυτοδι συνωκισαι, ως το Καπ-
παδοκων, και Σκυθων, και Ποντικων, και άλλων πλειοναν.
Quæ Latinè sic reddidit Dalechampius: Recen-
sere me conantem quot opida Urbis caelestis ROMAE
ambitus contineat, ob eorum multitudinem non uni-
ca tantum dies defecerit, sed quotquot annum consi-
ciunt. Quandoquidem in eâ Vrbe gentes etiam tota
habitant, vt Cappadoces, Scythæ, Ponti nationes,
& alia complures. Quo in loco ne cuiquam malâ
fide verlatus videar, significandum duxi in his
verbis: εν τη Ρωμαίων ερανο πολει Ρώμη, nomen Ρώμη
à me expunctum, quod ab aliquo glossas scri-
bente intrusum videbatur: vt cordatiori etiam
cuique sic visum iri, nullatenùs dubito. Magni-
ficum verò illud επιφώνημα quod ab Athe-
næo verbis suprâ dictis subiungitur: ετοι εν πάντες
ο σύμπας δήμο της οικουμένης. Omnes igitur isti
omnis terra habitabilis multitudo est. Lucanus et-
iam egregiè, more suo, de tantâ Urbis multi-
tudine:*

Pharsal.

———— Generis quò turba redacta est
Humani? toto populi qui nascimur Orbe
Nec muros implere viris, nec possumus agros:
VRBS NOS VNA CAPIT.

*Reginam
Vrbem,*

Idem alibi την βασιλεύσαν πολιν dicit,
———— populis, victisq, frequentem
Gentibus, & generis, coëat si turba, capacem
Humani.

Causæ

Caussæ tanti in Urbem concursus, præter Imperij diffusam apud omnes reuerentiam, istæ præsertim à Scriptoribus adferuntur: Necessitas officij publici, Honorum assequendorum spes, Legatio suscepta, Liberalium studiorum cultus, Industriæ aut Ingenij fiducia, latam illhïc ostendendæ Virtuti nacta materiam, Urbis splendor, luxus, opulentia, Spectacula, ciuium & Principum virorum Humanitas, olim quoque Romano cælo velut diuinitus infusa, quam qui gustâssent velut *Lotophagi* in Vrbe fixi remanebant; aliæque res, prout varia hominum studia aut ingenia fuerunt. Nihil tamen æquè, (vt humanum genus curiosum, & voluptatum est auidum) multitudinem Urbanam adauxit, quàm Spectaculorum, aut Solennium, ex quauis caussâ indictorum, frequentia & magnificentia. Ouidius id indicat vbi de Triumpho Cæs. Germanici:

*Gratia, Fama, tibi, per quam spectata Triumphi
Incluso mediis est mihi pompa Getis:
Indice te didici, nuper visenda coisse
Innumeras gentes ad Ducis ora sui:
Quæq; capit vastis immensum mœnibus Orbem,
Hospitiis ROMAM vix habuisse locum.*

Suetonius etiam de Ludis Cæsarianis capite, vt vulgò partiuntur, XXXVIII. sic habet: *Ad quæ omnia Spectacula tantum vndique confluit hominum, vt plerique aduena, aut inter vicos, aut inter vias, tabernaculis positus, manerent: ac sæpè præ turbâ elisi exanimatiq;: inter quos duo Senatores.* Ammianus Marcellinus de CONSTANTII CAES. in Urbem ingressu: *Inde cum se vertisset ad ple-*
bem,

*Seneca Cæs.
ad Elbiam.
Iunen. Sat. 3.
Ammian. lib.
19. & alij.*

2. de Poeta.

lib. 16.

bem, stupebat quâ celeritate omne, quod ubique est, hominum genus confluerit Romam. Turgidus quidem ille Scriptor interdum, & ὑπερβολικὸς fateor; sed numquid hisce paria ex Athenæo, Lucano, Ouidio, antea attulimus? De multitudine ad FLAVIORVM CAESARVM Spectacula confluente notissima sunt quæ Statius Papinius in Siluis, Martialis in Epigrammatum Præludiv, Iuuenalis Sat. III. atque alij illorum temporum Scriptores prodiderunt. Ea certè tam prodigiosa fuit, vt Martialis velut attonitus exclamauerit:

Quæ tam seposita est, quæ gens tam barbara,

CAESAR,

Ex quâ spectator non sit in Vrbe tuâ?

Venit ab Orpheio cultor Rhodopeius Hæmo,

Venit & epoto Sarmata pastus equo:

Et qui prima bibit deprensi flumina Nili,

Et quem suprema Tethyos vnda ferit:

Festinauit Arabs, festinauere Sabæi,

Et Cilices nimbis hic maduere suis:

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri,

Atque aliter tortis criminibus Aethiopes:

Vox diuersa sonat, popularum vox tamen vna est,

Cùm verus Patriæ diceris esse Pater.

Quod elegantissimum Epigramma ego quondam Romæ positus, perspectis Longin quarum Gentium ad PAVLLVM V. PONT. MAX. Legationibus, inque iis Antiquæ Urbis Maiestatem velut ob oculos positam contemplan, *παροδῶν* ita conuertebam:

Quæ tam seposita est, quæ gēs tā distita, PAVLLE,

Ex quâ Legatus non sit in Vrbe tuâ?

Venit

Venit ab extremis Libya submissus arenis

Hinc, vbi longæuus pondere nutat Atlas:

Venit ab Inachiâ numerosus Perside cultor,

Venit odoratâ missus ab Armeniâ:

Et qui Sarmaticis armatus colla sagittis

Prouocat hostiles ad fera bella Getas:

Aurea vix notos tibi subdidit India ciues,

Et tremit imperiis vltima terra tuis.

Dispare voce sonant; cunctorû vox tamen vna est,

Vnum dum cunctis diceris esse caput.

Vnum certè cunctis spectabile caput ROMANVS PONTIFEX illius ECCLESIAE quæ velut *Lucerna in monte posita*, aut *pulchra vt Luna*, *electa vt Sol*, *formosa vt Aurora consurgens* ab omnium gentium hominibus, in Spiritu sancto congregata, vnica spectatur & colitur. De quâ Ecclesiæ, eiusque in terris Capitis conspicuâ Monade diuinè olim dictum ab Optato Mileuitano: *Igitur negare non potes [ô Donatista] scire te in VRBE ROMA PETRO primò CATHEDRAM EPISCOPALEM esse collatam, in quâ sederit omnium APOSTOLORVM CAPVT PETRVS, vnde & CEPHAS appellatus est; in quâ VNA CATHEDRA VNITAS AB OMNIBVS SERVARETVR: ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam Schismaticus & Peccator esset, qui contra singularem Cathedram alteram collocaret.* Neque aliâ sanè de causâ Diuinâ olim Providentia totum pænè Terrarum Orbem sub vnus Urbis dominatione constrinxit, nisi vt verâ postmodum accedente Religione, sub vnus Pacis fœdere gentes omnes continerentur. Quâ in re eximium illud & verè magnum, à

LEO-

Serm. 2. de
SS. Apost.

LEONE illo MAGNO, testimonium producam: Isti sunt [PRINCIPES APOSTOLI] qui Te, Ô ROMA, ad hanc gloriam prouexerunt, ut Gens sancta, Populus electus, Ciuitas Sacerdotalis & Regia per sacram B. PETRI sedem CAPVT ORBIS effecta latius præsideres religione Diuinâ quàm dominatione terrenâ. Quamuis enim multis aucta victoriis ius Imperij tui terrâ mariq; protuleris, minus tamen est quod tibi bellicus labor subdidit, quàm quod Pax Christiana subiecit. Dispositio namque diuinitus operi maximè conueniebat ut multa regna vno confœderarentur Imperio, & eundem peruios haberet populos prædicatio generalis, quos vnius teneret regimen ciuitatis. Et ibidem iterum: Beatissimus PETRVS, PRINCEPS APOSTOLICI ORDINIS, ad Arcem Romani destinatur Imperij, ut lux Veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum Mundi corpus effunderet. Cuius autem Nationis homines in hac tunc Vrbe non essent? aut quæ vsquam gentes ignorarent quod ROMA didicisset? Quibus pænè gemina scribuntur apud Aratorem in Actis:

St. 2. Rip. Ap.

PETRVS in ECCLESIAE sacro corpore
Princeps;

Romam intelligit.

Hæc turrata caput Mundi circumtulit oris
Conueniunt meliora sibi, speculentur ut omnes
Terrarum domina fundata cacumina SEDIS.

fortè leg.
hæc præses
aræ.

Gentibus electus PAVLLVS sine fine Magister,
Aequius his Præses oris diffundit habenas,
Quæ gentes prælata monet, quodq; intonat isthic
VRBIS cogit honor subiectus ut audiat Orbis.

Venustissimum certè illud quod ab eodè Poëtâ in eundem sensum dicitur:

Duo

— Duo LUMINA MVNDI

Deuenisse simul, tamisq³ è partibus vnum

Ibidem.

Delegisse locum per quem sua sidera iungant.

Pari ratione D. Chrystostomus, Principes Apostolorum, binos Urbis oculos, & geminas Mundi Lampades dixit, inter alias piissimas & elegantissimas comparationes. Illa ergo Ciuitas quasi fataliter ad dominandum Christianis etiam Populis electa, quæ à Poëtâ quondam suo vaticinante audiuit:

in c. 16. ad Rom.

Tu regere imperio populos, ROMANE, memento:

6. Aeneid.

Hæ tibi erunt artes, Pacisq³ imponere leges,

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Et à peregrinâ virilis enthusiasmi feminâ:

Erinnis poëtriâ.

Σοὶ μόνῃ προέβισα δίδωκε μοῖσιν

Κῦδος ἀρρήκτω βασιλῆϊοι ἀρχᾶς,

Ὅφρα κοιρανῆϊον ἔχουσα κάρτε

Ἀγεμοίνης.

Quod Lipsius Latino carmine sic expressit:

in Admirandis.

Nam dedit sola tibi cana Parca

Regium sceptrum minimè atterendum:

Vt potens rerum domineris vna,

Impertesq³.

Populi igitur Sanctioris huius Imperij legibus

caelestem Romanorum Urbem.

adstricti merito τῆς Ῥωμαίων ἐργασίας, quæ nunc,

— quicquid non possidet armis,

Prosper.

Religione tenet;

Anno Romano Solenni eâ frequentiâ inuisere solent, quæ videntibus stuporem, Sacris ipsis dignitatem, Deo ac cælestibus lætitiâ & voluptatem affert. Cui sacræ frequentiæ illud olim à Rege Prophetâ velut decantatum est: Omnes

Psalms. 46.

gentes plaudite manibus, iubilare Deo in voce exulta-

K

tionis.

Psalm. 65.

*tionis. Item illud : Iubilare Deo omnis terra, psal-
mum dicite nomini eius, date gloriam laudi eius.
Quidni enim plaudat manibus, & iubilet, Flos
Christiani Orbis in vnum locum collectus, cum
non in vnâ gente, vel populo, vt quondam
apud Hebræos; sed in vniuersum terrarum or-
bem publicetur Annus veræ Libertatis ac Re-
missionis: Annus Deo & hominibus acceptus,
Satanæ formidabilis, Impietati exitiosus? cum
Iustis pietatis suæ merces accrescit, Iniustus, si
conuersi fuerint ab impietate suâ, pax & venia
conceditur? cum Deo ac Diuinis honor addi-
tur? cum Ecclesiæ, quæ in igne est, cælestis Pa-
triæ spes certa tribuitur? denique ea omnia ho-
minibus conceduntur queis nec animus maiora
optare, nec cælestis beneficentia meliora possit
elargiri?*

CAPVT XXIV.

*Pontificum Maximorum paterna in Annum
Sacrum Prouidentia. Ciuium ac Princi-
pum Romanorum mira in exteros, & verè
Christiana, Benignitas.*

*Sicuti cælestis Prouidentia in illâ
Urbe quæ, veteri Priuilegio, Ma-
ter & caput Urbium est, Ecclesiæ
eius fundamenta posuit, quæ Ec-
clesiarum omnium Parens & Ver-
tex est; ita Spectabilis eius in Terrâ Capitis
PON-*

PONTIFICIS MAXIMI cathedram illhïc collocatam voluit, quem alterum ORBIS PARENTEM, saluâ Numinis magnitudine, Orthodoxi iurè appellamus. Hunc & *Vniuersalis Ecclesiæ Pontificem, & Episcopum Episcoporum, & Sanctissimum ac Beatissimum Præsulem*, plerumque tamen sacra Ecclesiæ monumenta blandissimo nomine PAPAM, vel PATREM appellât. Quem admodum enim is qui *ὁ τοῖς ἁγίοις*, cæli ac terre *in calis.* formator, amabili potius PATRIS nomine, quàm DOMINI cōpellari à nobis voluit; ita is, qui Vicariam eius potestaté obtinet, cùm Clementiæ ac Misericordiæ Diuinæ fidelis dispensator sit, Paternis Titulis non immeritò vocatur & scribitur. Equidem cùm boni Parentis officium sit quæ ad liberorum incolumitatem pertinent in animo & in corpore curare; id eufi nullo non tempore, præcipuè tamen Anno Sacro in Pontificibus Maximis elucet. Ex illo enim *Remissionis* beneficio quod Christiano Orbi indulgent, quantum diuini hominis parti consulant, intelligitur: cùm verò Annonæ abundantiam, hospitiorum commoditatem, viarum & itinerum securitatem peregrinantibus præstant, quæ corpori eorum curando ac conseruando necessaria sint, non omittere eos apparet. De quâ Sanctissimorum Mundi Præsulum sollicitudine dictum est ab Aur. Cassiodoro: *Pascitis quidem spiritualiter commissum vobis gregem, sed nec illa potestis negligere, quæ corporis videntur substantiam continere. Nam sicut homo constat ex dualitate, ita boni patris est vtraq; reformare. Primum penuriam temporis, quam delicta pro-*

merentur, orationibus sanctis amouere; si quid tamen (quod absit) acciderit, tunc bene necessitas excluditur, quando contra eam sub vbertate tractatur. Hanc necessitatem, siue penuriam, cæteraque eius incommoda, egregiè exclusisse legitur NICOLAUS V. Pontifex egregius, de quo Platina: *Cauit etiam diligentissimè nè abundante tantâ multitudine, commeatus & omnia ad victum necessaria in Vrbe deessent. Curauit item execrationibus & satellitibus ne grassatores in Peregrinos ad Urbem accedentes seuirent. Et paulò antè de eodem: NICOLAUS autem Pontifex, totam Italiam ad arma concitari cernens, auctoritatem suam sapius interposuit quò pax componeretur, vt sequenti anno liberè omnibus ex totâ Europâ ad Iubileum venire liceret. Pia etiam illa ac verè paterna sollicitudo SIXTI IV. Pont. de quo apud eundem scriptorem legitur, Pontem Ianiculensem, quem Ruptum ciues appellabant, magnâ curâ & impensâ è lapide Tiburtino reparari iussisse: Xenodochium illud nobilissimum, quod S. SPIRITVS vocant, obsoletum ac sordidum & vetustate pænè collapsum, totum vsque ad solum disiecisse, & pulcherrimis ædificiis, in meliorem splendidiorémque formam, ampliâsse: Pueros expositos, puellasq; alimentarias, ad pedes suos cum nutricibus prostratos, loco habitandi iis assignato dotauisse: Nobilium quoque calamitate & ægritudine permotum, seorsum à promiscuâ plebe loca idonea decenterque ornata his attribuisse. De IULIO III. Viro etiam Magno, apud Onuphrium legitur, Cùm Vrbs graui frumenti inopiâ laboraret. [Anno Seculari M.D.L.]*

in eius Vita.

ibidem.

in eius Vita.

in Vita Platinae additis.

eritico aduecto famis incommoda, quantum potuit,
 subleuasse. GREGORII ITEM XIII. CLEMEN-
 TIS VIII. PONTT. MAXX. celebratissima heic
 Prouidentia est, à victuro aliquo stylo, cum
 sanctissimâ eorum vitâ, Heroicisq̃ue actioni-
 bus aliis, digna prædicari. De VRBANO VIII.
 hodierno Principe compertum habeo quòd
 vias in Latio magno impendio sterni curauerit:
 Pontem *Senatorium*, quem D. MARIAE nunc
 vocant, VII.∞. impensâ reparauerit: Anno-
 nam è Sicilia & Regno Neapolitano, missâ Le-
 gatione, aduehi curauerit; P. R. Ærarium ad
 sustentationem egentium peregrinorum libera-
 litate suâ auxerit: mare turum nauigantibus no-
 uâ institutâ Militiâ reddiderit: denique alia
 multa præstiterit quæ non breuis Elogij titu-
 lum, sed iustum sibi Panegyricum quærent.
 Cuius Principis virtuti sicut Orbis Christianus,
 Dignitati eius submissus, fauet; ita Encomium
 illud è sanctissimo Martyre & Antistite Mogun-
 tino optimè adscribi posse videtur: *Quod si (vt*
summopere sibi & bonis omnibus expedit) zelo domus
Dei sine intermissione tabescens [ROMANVS PON-
 TIFEX] *Fidelis Dispensator & Prudens, Deo &*
hominibus opere & sermone irreprehensibilem sese
conseruare studuerit, vt verè fatear, vniuersum pæ-
nè Mundum secum attonitum & sollicitum post
DEVM currere facit: ex utroq; sexu populos diuer-
sa professionis, conditionis, & atatis, cateruatim in
Domino suo super omnia bona ipsius constituendus
ducit. Annus certè Secularis, quem ingredimur;
Tempus Sacrum, quod ordimur, dictis meis fi-
dem adstruet si modò (quod Diuina auertat

D. Benifacio
 in Epistolis.

propensam
charitatem.

Benignitas) medium Virtutum eius cursum fatalis aliqua fors non interruperit. Hanc SACRATISSIMORVM PRINCIPVN φιλοσοφίας, ac prolixam in omne Humanum Genus Benevolentiam, Principes ac Ciues Romani ANNIS IVBILIS diligenter æmulari soliti, magnum in se populorum affectum & amorem omni ævo conciliârunt. Quis enim non amet eam Civitatem cuius Principes videat, omni stemmatum genere clarissimos, pauperculis hominibus ad mensam ministrantes? pedes in pelui abluentes, ac linteo detergentes? vlcera eorum & ἀποστήματα curantes? ægrotis humanissimè affidentes, eosque consolantes, ac necessaria omnia ministrantes? tam pro se, quàm pro populo Dei, flagellis nuda corpora proscindentes? ieiuniis ac vigiliis sese macerantes? largissima Donatiua Veteri generositate in egena CHRISTI membra diuidentes? Quis populum illum non æstimet cuius ciues Principum virorum calore incitati omnia Pietatis exempla præbeant? omnia Benignitatis officia præstent? omnia Hospitalitatis iura cum pauperrimo etiam & miserrimo quoque exercent? Eant nunc isti execrandorum venenorum collectores qui VRBEM SANCTAM, GENTEM ELECTAM, CIVITATEM REGIAM ac SACERDOTALEM, præpudiosis ac nuper natis ad Geneuæ lacum Titulis, inscribere non erubescunt; ego nefandis eorum scriptis ac calumniis, pia Ciuium & Principum Romanorum opera: ego virulentis eorum toxicis, amuletum ex VRBANA MANV proponam. Hauri mecum, Lector,

Uro Magn.

VRBANI
SÆC. VIII.
PONT.
MAX.

DE ANNO IUBILEO. 151
tor, & ruma: nam ex illo Myrothecio est,
cuius ἀλιζήθειον experieris: amulecum

ROMA sibi quondam qua robore subdidit orbem,
Argiuo ROBVR nomine significat.
Obsita tunc tenebris taurino polluit aras
Sanguine, cum faceret sacra nefanda Ioui;
Vertit ab his mentem cultus exosa Deorum,
Et Veri floret relligione DEI.

Si nomen veritas, AMOR est. vt congruit? illi
Nam pius in populos cuncta subegit AMOR.
Verè pius ille Amor, cuius impulsu & instinctu
Vrbs Domina, populos etiam maximè inimic
ac remotos,

— sola recepit

Matris non Domina ritu, ciuesq; vocavit Claudian
Quos domuit, nexuq; pio longinqua reuinxit.
nexu scilicet illo veræ Relligionis ac Pietatis,
quo gentes omnes Orthodoxæ fœderatæ con-
tinentur: qui amabilem illam atque admirabi-
lem τῶν ἁγίων κοινότητα continet, nullis terrarum sanctorum
communio-
nem,
limitibus, nullis Oceani finibus circumscri-
ptam.

K 4

CA.

CAPVT XXV.

IVBILEVM extra Ordinem non raro, & quibus de causis, concedi. IVBILEVM Priuatorum Anni Quinquagesimi, eiusq; origo discussa. Pseudo-Iubileum sectæ Lutheranae. Operis conclusio *παρακλιση.*

IVBILEVM esse aliquod extra Ordinem publicè concedi solitum, initio à nobis assertum est, cum partes IVBILEI vniuersas proponeremus. Gratiâ quidem illud ac Indulgentiâ ab Ordinario non differt; indictione differt, quòd ea arbitraria sit, ac variis de causis, iustis tamen atque legitimis, omni tempore fieri consuevit. Plurimis verò earum prætermisissis, quæ à Theologis ac Decretorum interpretibus commodè peti possunt; insigniores sunt illæ, quando Militantibus in Expeditione Sacrà, vel eam promouentibus, Remissio criminum plenissima conceditur. Qualis omninò fuit nondum IVBILEI nomen adepta, sed CRUCIATÆ titulo proposita sub VRBANO II. Pont. Max. in nobili illo bello *a* quod in Saracenos, Terræ Sanctæ recuperandæ ergo, generosissimus Dux GODEFRIDVS BYLIONIVS mouit, Anno Christiano CIO. LXXXIV. Talis etiam Pontificatu *b* IOANNIS XXIII. & HONORII II. publicata in eorum utilitatem qui iura Ecclesiæ contra

*a Platina in
Vrb. 2.
Guil. Tyrini
lib. 1. c. 15.*

*b Baron. ad
annum 1127.
Aen. Sylu.
Hist. Boem.
c. 35.*

contra rebelles atque inualesores defendissent. Talis item tempore BONIFACII c IX. indi-
 cta, suppetias ferentibus Imperatori Byzantino contra terrorem illum Orientis Scytham Ta-
 merlanem. Talis denique nostrâ memoriâ con-
 cessa à Pio V. & GREGORIO XIII. Pontt. pro-
 pter apparatus belli Naualis in Othomannicam
 gentem : quem nobilis illa victoria ad Echina-
 das insulas consecuta. Quâ quidem Gratiâ ac
 Remissione non modò milites ipsos aut Duces,
 sed & eos qui fauorem, auxiliû, opem, quâ Diui-
 nam quâ Humanam, impenderent donari con-
 sueuisse, ex Diplomatis Pontificiis apparet.
 Solet etiam IUBILEVM extra ordinem dari
 Precantibus pro salute Regni alicuius, aut Pro-
 uinciæ in adflictione positæ : vt à GREGORIO
 XIV. concessum est Anno c10. 10. xci. eo
 scilicet tempore quo regnum Galliarum, pars
 Orbis Christiani quondam florentissima, inte-
 stinâ seditione pænè consumptum miserabilem
 omnibus sui speciem præbuerat. Quam Præ-
 cessoris sui ^{συναγωγος} pietatem æmulatus GRE-
 GORIVS nuper XV. perspectis Galliæ Belgicæ
 calamitatibus, iam quinquaginta, & amplius, an-
 nis ciuilibus bellis miserabiliter attritæ, simili
 malo simile antidotum applicuit Anno c10.
 10c. xxii. cuius sacræ PONTIFICIS Memorix
^{ἐπιτάφιος} hoc ^{μνημείον}, auditâ eius morte, me-
 ritissimò ponebam.

*Thom. V. Val-
 xinghamus &
 ex eo Exen.*

cognominis.

*Epitaphij
 monumentum.*

*Quam breuis ancipiti fors omnia sidere verset
 Exemplo ostendunt maxima queque suo:
 En qui terrarum senior comprehendere habenas
 Cæperat, ætherias & subiisse vices:*

K 5

Cuius

*Cuius adoratis tellus dedit oscula plantis,
 Quem Dominū agnouit Martia ROMA suum,
 Quem sibi Romulidum præfulgens murice Patrem
 Curia non vanis legerat arbitriis:
 Ereptus subito rebus regnisq; caducis
 Angustâ tegitur nunc LODOVISVS humo.
 Immortale tamen Virtutum nomen in orbe
 Restat, & extinctos Gloria post cineres:
 Qua miseris procul à curis stabiluit Olympo,
 Regna vbi terrenis nobiliora gerit.*

Similia antedictis sunt ea **IVBILEA**, quæ pro incolumitate Ecclesiæ vniuersæ, pro Principum Christianorum Pace & Concordiâ, pro Schismatum & Hæreseon extirpatione, cõcedi solent: quale non ita pridem suscepimus à **CLEMENTE VIII.** Anno videlicet **CIO. IO. XCVII.** & nuper à **PAVLO V.** Anno præsentis Seculi **VIII.** Pontificatus sui **IV.** Vel pro felicibus initiis Nouorum Pontificum; quale postremū fuit **GREGORII XV. LVDOVISII.** Anno huius Seculi **XX.** nam **VRBANVS VIII.** paullo hîc restrictior fuit, ob instantem **Ordinarij IVBILEI** solennitatem. Illud verò heic monendum occurrit, **IVBILEVM Extraordinarium** non videri appellandum quod, Anno Sacro Romæ finito, ad alias Prouincias extendi solet; cùm illud **Ordinarij ac Stati**, in capite celebrati, per vniuersâ **Christi Corporis** membra quædâ potiùs propagatio sit, quàm nouæ Gratia elargitio. Alias **IVBILEI** eius causas alibi, vti dixi, petendas relinquo: nobis nobiliorem quamque attigisse suffecerit, & κατὰ κεφάλαιον (vt Græci aiunt) hanc doctrinam tradisse.

summatim.

Est

Est verò *ἀξιωματικόν* IUBILEVM quoddam memoratu dignum.
 (ita vocant) Priuatæ consuetudinis, cum scilicet
 aliquis sanctiori vitæ addictus *Quinquagesimum*
 Ordinis, Voti, aut Sacerdotij annum impleuit:
 vel cum ij, qui coniugalem vitam ducunt, indi-
 uiso toro eum annum attigerunt. Solent enim
 gratiis Deo solenniter actis, Genialique epulo
 amicis dato, Nouum veluti Seculum condere, &
 Priuilegiis quibusdam ac Remissionibus, si Mo-
 nasticâ lege constricti sunt, deinceps gaudere.
 Quo in genere nuper spectatu dignum fuit So-
 lenne illud, quod Illustrissimus Mechliniensium
 Antistes MATTHIAS HOVIUS ciuitati suæ præ-
 buit, Anno CIO. IDC. XVII. qui ipsi à suscepto
 Sacerdotio *Quinquagesimus* fuit, magno sacræ
 Magnificentiæ apparatu, & celeberrimâ Anti-
 stitum Belgicorum, ac multitudinis promiscuæ,
 ad rei nouitatem vndique concurrentis, fre-
 quentissimâ panegyri. Huius cærimonix Riturum
 etsi à IOBELO Hebræorum deducat Episcopus Quest. 2. de
Iubil.
Ruræmundensis, & vulgo IUBILEARIJ vocentur
 huiusmodi felicitatem adepti; ego potius credi-
 derim à *Leuitarum* priuilegio fluxisse, quibus eâ
 ætate dimissio à seruitio Tabernaculi indulge-
 batur. Ita enim Num. VIII. legimus: *A viginti-
 quinque annis, & supra, ingredientur [LEVITAE]
 vt ministrent in Tabernaculo fœderis. Cumq; Quin-
 quagesimum annum ætatis impleuerint, seruire ces-
 sabunt, eruntq; ministri fratrum suorum in Taber-
 naculo fœderis, vt custodiant quæ sibi fuerint commē-
 data: opera autem ipsa non faciant.* Eâ etiam ætate
 apud quasdam nationes Missio à militiâ impetra-
 batur, teste Macrobio in Excerptum M. Tullij Lik. 3. de

de

de somnio Scipionis. Quin apud Romanos, accuratae disciplinae magistros, Pediti post XX. Equiti post X. annorum confecta stipendia Libertas & immunitas concedebatur. Hoc tamen distat Sacra nostra Militia à Profanâ, quòd plenam numquam Missionem impetret in hac vitâ, DEO à suis exigente vt *in finem vsque* laborantes perseuerent, quò coronam illam in cælestibus percipiant sine fine duraturam.

Epist. lib. 9. de
Mil. Rom.

Matth. 24.

Seculo autem nostro GERMANIA (vt monstrorum proh! dolor, ferax esse cœpit, non minùs quàm Africa) PSEUDO-IVBILEVM vidit, & videndo ingemuit, Ecclesiae Lutheranae Anno CIO. IO C. XVII. illum Secularem Centesimum esse iactantis, quo Euangelicae Veritatis (si D. I. s. placet) lux per Lutherum mundo alluxisset. cuius funestam Festiuitatem iidem ipsi qui celebrauerat editis Francofurti libellis, rudi impietate, sed exercitatissimâ calumniandi peritiâ referctis publicam esse iusserunt. At non defuit vir doctus qui inconditos eorum & agrestes βουλοισμὸς urbano sale eleganter defricuit: cuius, inter cætera, præclaram hanc sententiam legimus: *Inter tot mutationes [quot passa est eo Seculo Lutherana superstitione] tot conflictus, proscriptiones, anathemata, animarum exitia, concussiones R. P. non esse iubilandum. moestum esse gaudium cuius causa lugenda est.*

Adam. Cotson. S. L.

Psalm. 99.

Joan. 7.

Vos autem quibus vera Iubilandi ac seruiendi Domino in letitiâ causa est, ROMANAE ORTHODOXAE ECCLESIAE FILII, quacumque tandem estis terrarum regione dispersi, *ascendite ad diem festum hunc, diem veri gaudij, diem solennitatis*

tatis & lætitiæ, *introite in conspectu Domini in exultatione, introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis, & cōstitemini illi.* Introite atria illa sacrosancta ROMANÆ VRBIS, sanctissimorum pignorum præsentia, ac Dei Maiestate, plena. Illhïc effundite corda vestra, illhïc delictorum vestrorum orate veniam, illhïc Vota concipite vobis ac R. P. CHRISTIANÆ publicè priuatimque salutaria. Concipite, inquam, impetrandi securi, ac Diuinæ Indulgentiæ confili. *Oculi enim eius ad fideles terræ, ut sedeant cum ipso, in tranquillitate animi, & quiete.* Elegit nobis hereditatem suam, speciem IACOB quam dilexit. IACOB enim elegit Dominus Romanæ mansuetudinis, Esau contentionum Hæreticarum reiecto ac fastidito. Concipite Vota tempore hoc, quod Indulgentiâ suâ ac Remissione votum omne superat: quo Dominus in terram adspexit ut au-
diat gemitus compeditorum, & soluat filios interemptorum: quo prædicatur Annus placabilis Domino, dies salutis ac lætitiæ generi humano. Beatus populus (ait Regius Propheta) qui scit IUBILATIONEM. Beatissimi illi, qui in populo sancto & electo gratiam Dei in vacuum non recipiunt, neque, porcorum instar, oblatas sibi margaritas fastidiunt, sterquilinio suo contenti; sed inuentâ
vnâ pretiosâ, è cælestibus Thesauris depromptâ, comparare eam satagunt, reiectisq; impedimentis acquirere moluntur. Hæc est vera illa lætitia Filiorum Dei & Ecclesiæ; hæc Iubilatio & Deliciæ pœnitentis animæ, & amari cordis, cuius
gaudio non miscbitur extraneus, hæc vera illa felicitas, de quâ iure maximo dicemus,

Felices

Psalm. 99.

Psalm. 61.

Psalm. 100.

Psalm. 46.

Psalm. 101.

Luc. 4.

2. Cor. 6.

Psalm. 22.

2. Cor. 6.

Matth. 7. & 13.

Prou. 14.

158 IVST. RYCO, DE ANNO IVBIL.

Virg. in civi.

*Psalm. 33. 6.
244.*

Felices qui talem annum videre, diemq³!
Felices, qui gustabunt ac videbunt quam suavis est
Dominus, & quam miserationes eius super omnia
opera eius!

F I N I S,

A D

DEI OPTIMI MAXIMI,

&

DEIPARÆ VIRGINIS

G L O R I A M.

I N D E X

INDEX CAPITVM
HVIUS SYNTAGMATIS,

Q V O
OPERIS TOTIVS SVMMARIA
CONTINENTVR.

CAPVT I.

*Ies, Mensis, Annus Septimus sacer
apud Hebraeos: item Annus Septies
Septimus. Sabbatum & Anni
Sabbatici. Iudæi dicti Sabbata-
rij. Plutarchi, Taciti, Dionis, Appionis, La-
tantiy de Sabbato error. Septenarie He-
braeorum Ferie à calūniâ vindicata. pag. 3*

CAPVT II.

*SEPTENARII religio ampliùs explicata:
quare $\tau\epsilon\lambda\epsilon\sigma\phi\epsilon\gamma$ dictus. Eius in sacris He-
braeorum frequentia, ac Myſterium in
Temporibus signandis. Pœnitentiæ sa-
crum, ac Diuine iracundia interpretem
nonnumquam videri. pag. 8*

CAPVT III.

*Etymologia IVBILEI inuestigata. varia
Gram-*

INDEX CAPITVM.

Crammaticorum opiniones posita; Fl. tamen Iosephi electa, & adserta. Ex occasione de Iubal, Iubalda, Iubilo, ἰλαλαγμῶ & Celeusmate, deq; IVBILEI Orthographiâ. pag. 14

CAPVT IV.

Diuisio IVBILEI, eiusq; partes proposita. De HEBRAICO agi cœptum: eius indicendi Ritus. Tubis indicebatur, seu potius Buccinis. Quid propriè Buccina, quid σάλπιξ. Annus IVBILEVS quo anni tempore inceptus. pag. 22

CAPVT V.

Eius Anni priuilegia, amplius exposita. Locus Leuitici difficilis explicatus. Obarati apud Persas, Græcos, Romanos malè habiti. Quenâ apud Hebræos seruitus. Anni Septimi & Quinquagesimi cōparatio. pag. 27

CAPVT VI.

Causse instituti Anni IVBILEI. Quare Requies agris Annis Sabbaticis concessa. ἀνοσις, siue Intermissio Telluri necessaria. pag. 33

C A.

INDEX CAPITVM.

CAPVT VII.

IUBILEVM CHRONICVM: eo anni supputati. Dionysia & Agones Sacri Graecorum; Lustra & Agones Capitolini Romanorum: Anni Semitâ, & Sabbatici Hebraeorum. Seculum Iubileum. yviva Herodici XXV. Annorum. pag. 37

CAPVT VIII.

IUBILEVM apud Hebraeos quando primò celebratum: item Annus septimus Remissionis. Vtriusq. Epocha inuestigata, & ratio supputandi. pag. 43

CAPVT IX.

De origine CHRISTIANI IUBILEI questum. Antiquissimum illud videri, & ab initio nascentis Ecclesiae. Nomen IUBILEI quando assumi cœptum. Vtriusq. Iubilei comparatio: Nostri Symbolum in Arcâ Diluuij. pag. 48

CAPVT X.

INDVLTENTIAE nomen Latio familiare. quo hodie sensu Christianis vsurpatum. De Satisfactione, Igne Purgatorio, Thesauro Ecclesiae, Clauium Potestate quadam è doctrinâ Orthodoxorum prolata. pag. 55

L

CA-

INDEX CAPITVM.

CAPVT XI.

Antiquitas INDVLGENTIARVM ac REMISSIONVM amplius adserta. Discrimen inter has non rectè positum. Martyrum libelli Lapsis dati. Quid fuerit Pacem exorare ab Ecclesiâ. INDVLGENTIAE olim variè appellatae. STATIONES GREGORIANAE sed GREGORIO fortè antiquiores. pag. 63

CAPVT XII.

INDVLGENTIAE omni aëo piè peregrinantibus data. Peregrinationum apud Orthodoxos Vetustas: quæ Hierosolymas & ad Urbem semper celeberrimæ. Hæc olim Annua fuit, uti Præsentatio ad Limina per Episcopos facta. Quid in eâ deinde mutatum. pag. 72.

CAPVT XIII.

Binis istis Peregrinationibus Tertia diuinitus adiuncta ad Ædem Lauretanam: ea hîc meritò recensita. Admirandum illum locum & Gentibus cunctis, non unâ ex causâ, venerandum esse. pag. 81

CAPVT XIV.

Quinam Pontifices, & quando IVBILEVM celebrarint. BONIFACII VIII. Solemne

INDEX CAPITVM.

ne maximum fuisse: eius de FLORENTINA R. P. vaticinium. D. ANTONINI de Pontifice isto iudicium. CLEMENTIS & VRBANI SECTOR. circa tempus IVBILEI decreta. Numeri L. & XXXIII. dignitas indicata. pag. 87

CAPVT XV.

Tria Seculi Millesimi Quadringentesimi IVBILEA sub BONIFACIO IX. NICOLAIO V. & SIXTO IV. Pontt. Maxx. acta. De IVBILEI Orthographiâ iterum, & Numero XXV. nonnihil intermistum. pag. 93

CAPVT XVI.

ALEXANDRI VI. CLEMENTIS VII. IVLII III. GREGORII XIII. & CLEMENTIS VIII. PONTIFF. Anni Seculares. Quae in iis memoratu digna summatim expressa. Pulchra instantis IVBILEI spes. pag. 98

CAPVT XVII.

ANNI SOLENNIS ROMANI indictio. Quando ea fieri solita. Ex occasione de IVBILEO MYSTICO triplici actum. Typus Hebraeorum in Secundo Mystico expletus. IVBILEVM MAGNVM, vel SABBATVM SABBATORVM. pag. 103

INDEX CAPITVM.

CAPVT XIIX.

Ritus aperiendae PORTAE SANCTAE, eiusq; rei Symbola, ac Mystera. Votum pro Salute R.P.Christiana. pag.109

CAPVT XIX.

Quenam Basilica Anno Sacro visitanda: earum Elogia ac Tituli. Quaternario religiosam, in Vrbe, περιόδον absolui. Diuinum eum Numerum esse, atque ideo Diuinis rebus merito accommodatum. pag. 115

CAPVT XX.

Sacra Urbis Stationes. Stantes olim orasse Christianos. Septem Ecclesiae. Martyrum Sepulchra: ad ea orare antiquissimum ac piissimum esse. INDVLGENTIARVM usum hinc maximè propagatum videri. Eunapij Sardijs, Iuliani Parabata, & Maximi Madaurensis in Christianam Pietatem calumnia. pag.123

CAPVT XXI.

Quid RELIQUIAE apud profanos Scriptores, quid apud Christianos. Sacrarum Reliquiarum cultum, pium, utilem, ac vetustum esse. Urbis ROMAE in his possidendis Felicitas. pag.130

CA-

INDEX CAPITVM.

CAPVT XXII.

*Pompa Supplicationum in Vrbe Sacra :
eam Anno Seculari variam ac magnificam
esse. Omnium Nationum in eâ re studia,
ac præcipuè Italicæ apparere. Ritus Ve-
tustas, ac Sanctitas. pag. 134*

CAPVT XXIII.

*Vti ROMA omnium Gentium Mater, ita &
ROMANA ECCLESIA. Anno Solen-
ni id maximè apparere. Orbis Principa-
tus quare olim hodieq; hic positus. pag. 138*

CAPVT XXIV.

*Pontificum Maximorum paterna in Annum
Sacrum Providentia. Ciuium ac Princi-
pum Romanorum mira in exteros, & verè
Christiana, Benignitas. pag. 146*

CAPVT XXV.

*IUBILEVM extra Ordinem non raro, &
quibus de causis, concedi. IUBILEVM
Priuatorum Anni Quinquagesimi, eiusq;
origo discussa. Pseudo-Iubileum sectæ Lu-
theranæ. Operis conclusio pag. 152*

I N D E X,
S I V E
N O M E N C L A T O R,
A V C T O R V M,
Q V I
P A S S I M H I C C I T A N T V R
E T I L L V S T R A N T V R,
Q V O R V M V E I N D V S T R I A
A D I V T I S V M V S.
E X A N T I Q V I O R I B V S.

A

Cta diuersorum Martyrum.

Æl. Spartianus.

Æl. Tubero.

Agellius.

Albericus Rosatensis siue, de
Rosate.

Alcimus Auitus.

S. Ambrosius.

Ammianus Marcellinus.

Ananias I. C.

Anastafius Bibliothecarius.

Annales Francorum Pithoei.

Annales Veteres Ecclesiæ Aurelian.

D. Anroninus, Archiepisc. Florent.

Appion Grammaticus.

Appuleius.

Arator.

INDEX AVCTORVM.

Arator.
Aristides Sophista.
Aristophanes, & eius Scholiastes.
Artemidorus Daldianus.
Alconius Pædianus.
D. Athanasius.
Athenæus.
Attius.
D. Augustinus.
Aurelius Victor.
Aufonius.

B

S. **B** Afilius.
V. Beda, & eius Interpres.
Berofo inscriptus Liber.
S. Bernardus.
SS. Biblia.
Boëtius Seuerinus.
S. Bonifacius Moguntinus.

C

CÆcilius I. C.
Caius Theologus.
L. Calpurnius Piso.
Calpurnius Eclogarius.
Cassiodorus.
Censorinus.
Cicero.
Claudianus.
Clemens Alexandrinus.
S. Clemens Papa.
Codex Iustiniani & Theodosij Impp.
Columella.
Concilia diuersa.

INDEX AVCTORVM.

Constitutiones Pontiff.
Conradus Abbas Urspergensis.
Corn. Tacitus.
D. Cyprianus.
S. Cyrillus Alexandrinus.

D

Decretales.
Decretum Gratiani.
Demosthenes.
Digesta seu Pandectæ.
Dio Cocceianus.
Diogenes Laërtius.
Dionysius Exiguus.
Dionysius Halicarnassæus.
Duodecim Tabulæ.

E

Eginhartus.
Eratosthenes.
Erinna Poëtria.
S. Eucherius Lugdunensis.
Eunapius Sardinianus.
Euripides.
Eusebius Cæsareensis.

F

Flavius Blondus.
Florentinus I. C.

G

Gaufridus.
Georgius Cedrenus.
Gregorius Magnus PP.
Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Nyssenus.
Gregorius VII. PP.

Guilielmus

INDEX AVCTORVM.

Guilielmus Tyrius.

H

Harpocratio.

Hesiodus.

D. Hieronymus.

Hilarius Arelatensis.

Homerus.

Horatius.

I

Innoentius IV. PP.

Inscriptiones Antiquæ.

D. Ioannes Chrysoſtomus.

Ioannes Damascenus.

Ioannes Monachi.

Iosephus.

Irenæus.

Isidorus.

Iulius Africanus.

Iulianus Aug. Parabates.

Iulius Obsequens.

Iustinus abbreviator Trogi.

Iustinus Martyr.

Iuuenalis.

K

Kalendarium Rom. Vetus.

Kalendarium Hebraicum Vetus.

L

Lactantius Firmianus.

Leo Magnus PP.

Liuius Historicus.

Lucanus.

Lucianus Samosatensis.

L. Iulius Florus.

L 5

Lucreti

INDEX AVCTORVM.

Lucretius.

M

MAcrobius.

M. Manilius.

M. Varro.

Marianus Scotus.

Martialis.

Martyrologium Romanum.

Matthæus Palmerius.

Maximus Grammaticus Madaurensis.

Menander.

Minutius Felix.

Mnaseas Patarensis.

N

Nicephorus Xanthopulus.

Nicolaus PP. I.

Nicolaus de Cusâ S. R. E. Cardinalis.

Nonius Marcellus.

Nummi Veteres.

O

Optatus Mileuitanus.

Origenes.

Orpheus.

Ovidius.

P.

S. **P**Aullinus Nolanus.

Pausanias.

Petrus Damianus S. R. E. Cardinalis.

Philo Hebræus.

Pindarus.

Plato.

Plinius vterque.

Plutarchus.

Polemon

INDEX AVCTORVM.

Polemon Sophistes.
Polycrates.
Primafius.
Propertius.
Prosper Aquitanus.
Prudentius.
Pythagoras & Pythagoræi.

Quinçtilianus.

Ruffinus Aquileienfis.
Rutilius Numatianus.

Salluftius.
Seneca Philofophus.

Septuaginta Interpretes.

Seruius Honoratus.

Sext. Pomp. Feftus.

Sidonius Apollinaris.

Stadius Papinius.

Strabo Amafianus.

Suetonius.

Suidas.

Tertullianus.

Theodoretus.

D. Thomas Aquinas.

Thomas Valfinghamus.

Thucydides.

Tibullus.

Valerius Maximus.

Venantius Fortunatus.

Vergi-

INDEX AVCTORVM.

Vergilius Maro.

Vlpianus I. C.

Vluardus.

X

X Enophon.

Z

Z Osimus.

E RECENTIORIBVS.

A

A Brahamus Bzouius.

Abulensis.

Ænæas Siluius.

Alfonfus Ciacconius.

Ambrosius Fraccus.

Andreas Theuetus.

Andreas Schottus S. I.

Aubertus Miræus.

Augustinus Tornicellus.

B

B Eatus Rhenanus.

B Benedictus Arias Montanus.

Benedictus Pererius S. I.

Boëtius Epo. I. C.

C

C Æsar Baronius S. R. E. Card.

S. Carolus Card. Borromæus.

Carolus Paschalius.

Carolus Sigonius.

Christo-

INDEX AVCTORVM.

Christophorus Marcellus Episc. Corcyr.

E

ERasmus Roterodamus.

Erycius Puteanus.

F

FERdinandus Lopez Castagneda.

Franciscus Costerius S. I.

Franciscus Longus à Coriolano.

Franciscus Ribera S. I.

Franciscus Schottus.

Franciscus Tarapha.

Franciscus Turrianus.

G

GERardus Mercator.

Georgius Cruciger.

Guilielmus Budæus.

Guilielmus Xylander.

H

HENricus Cuyckius, Episc. Rurem.

Henricus Lancelottus.

Heribertus Rosvveydus S. I.

Hieronymus Osorius Episc.

Horatius Tursellinus S. I.

Hubertus Goltzius.

Hubertus Velleius.

I

IACobus Cardinalis.

Iacobus Dalechampius.

Iacobus Guthenius I. C.

Iacobus Pamelius.

Iacobus Seuertius.

Iacobus Villerius I. C.

Ianus Gruterus.

Ioannes

INDEX AVCTORVM.

Ioannes Bapt. Laurus.
Ioannes Goropius Becanus.
Ioannes Fungerus.
Ioannes Garetius.
Ioannes Hemelarius.
Ioannes Leonclavius.
Ioannes Lucidus.
Ioannes Maffei S. I.
Ioannes Malderus, Episc. Antwerp.
Ioannes Mariana S. I.
Ioannes Molanus.
Iosephus Scaliger.
Isaacus Casaubonus.
Iustus Lipsius.

L

LÆlius Zecchius I. C.
L Laurentius Naghelmakerus.
Laurentius Surius.
Ludouicus Ballesterus S. I.

M.

M Artinus Nauarrus I. C.
M Matthæus Beroaldus.

O

O Liuerius Vredius I. C.
O Onuphrius Panuinius.

P

P Aullus Iouius.
P Aullus Æmilius.
Petrus Bungus.
Petrus Canifius S. I.
Petrus Pithoeus I. C.
Polydorus Virgilius.

Rober

INDEX AVCTORVM.

R

Robertus Bellarminus S. R. E.
Cardinalis.

S

Scipio Carteromachus.
Scriptor Vitæ S. Paullini.
Stephanus Durantus.
Stephanus Pighius.

T

Thomas Campegius.
Thomas de Vio Card. Caietanus.
Thomas Stapletonus.

V

VRBANVS VIII. PONT. MAX.

W

VWolfgangus Lazius.

Collegij Societatis Iesu Paderbornæ

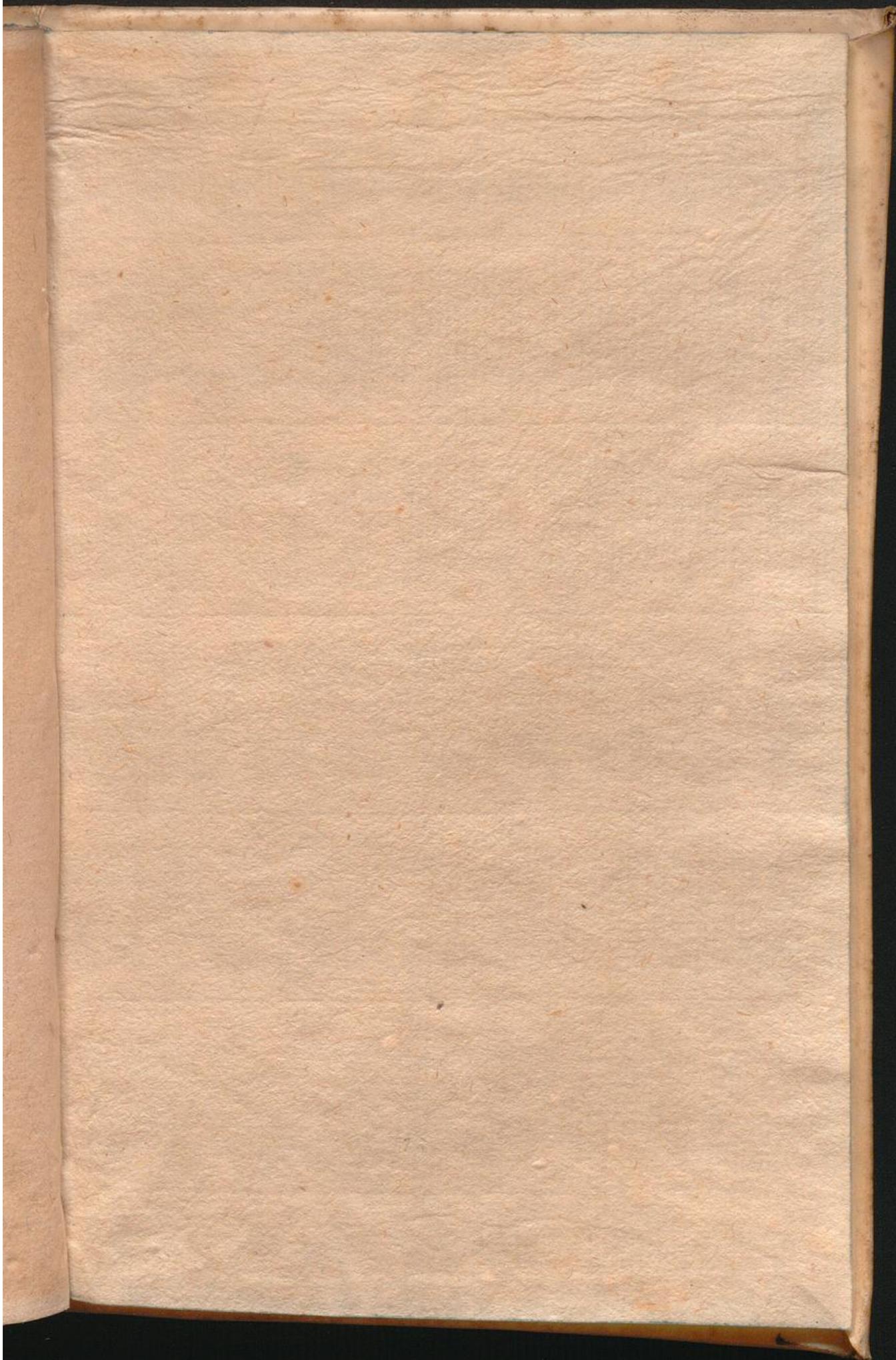
F I N I S.

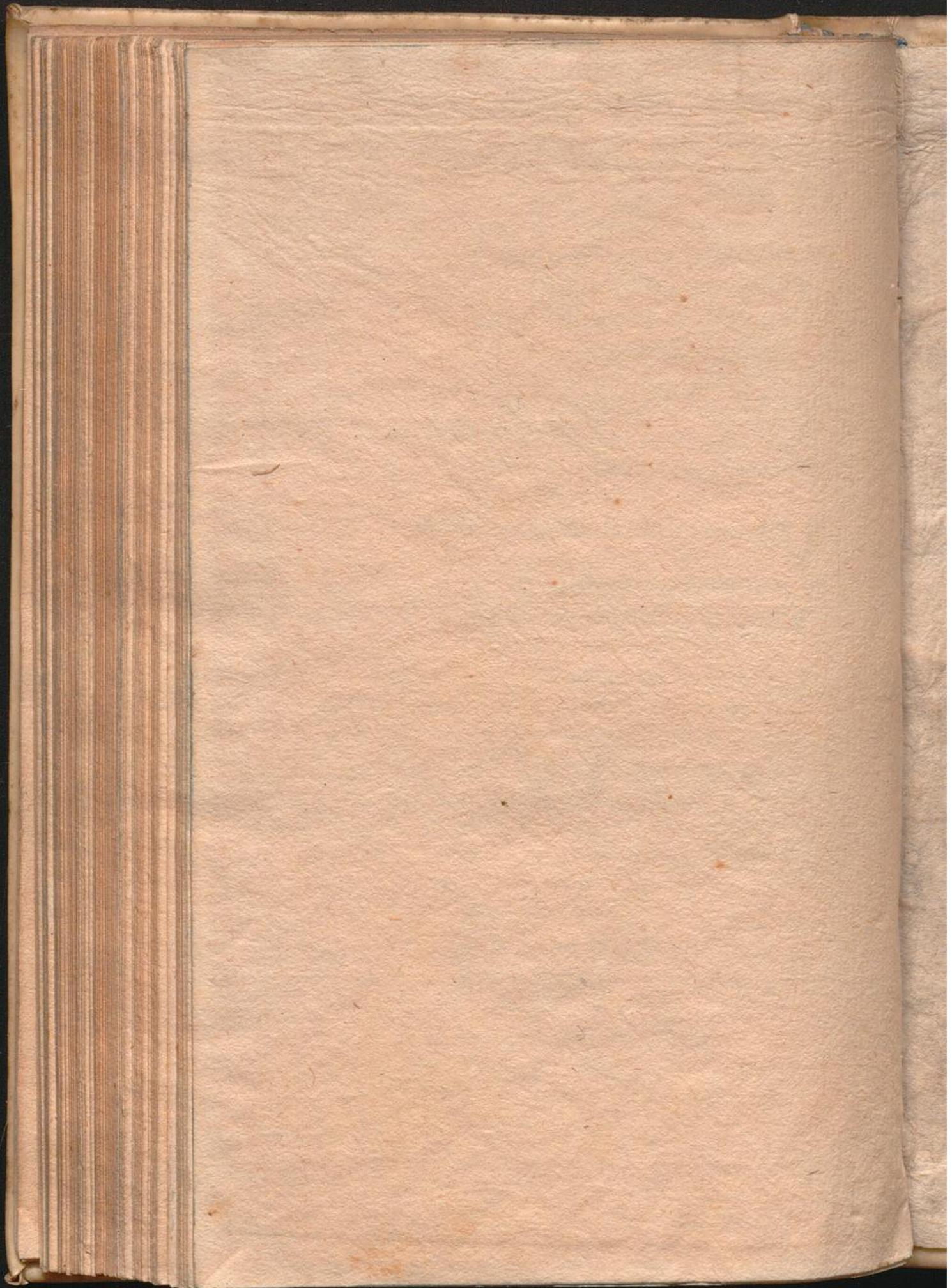
Index Auctoris

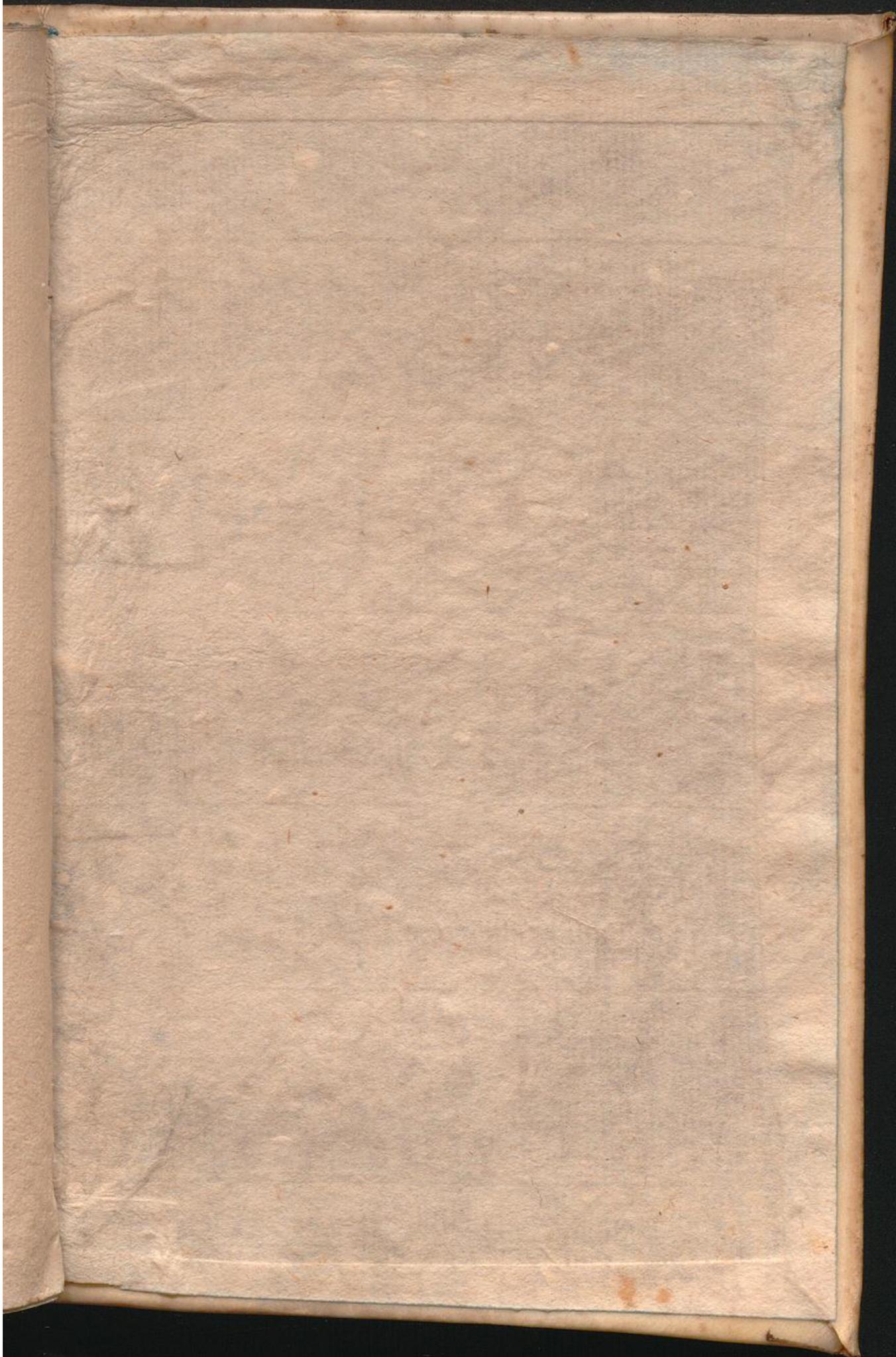
Index Operum Auctoris

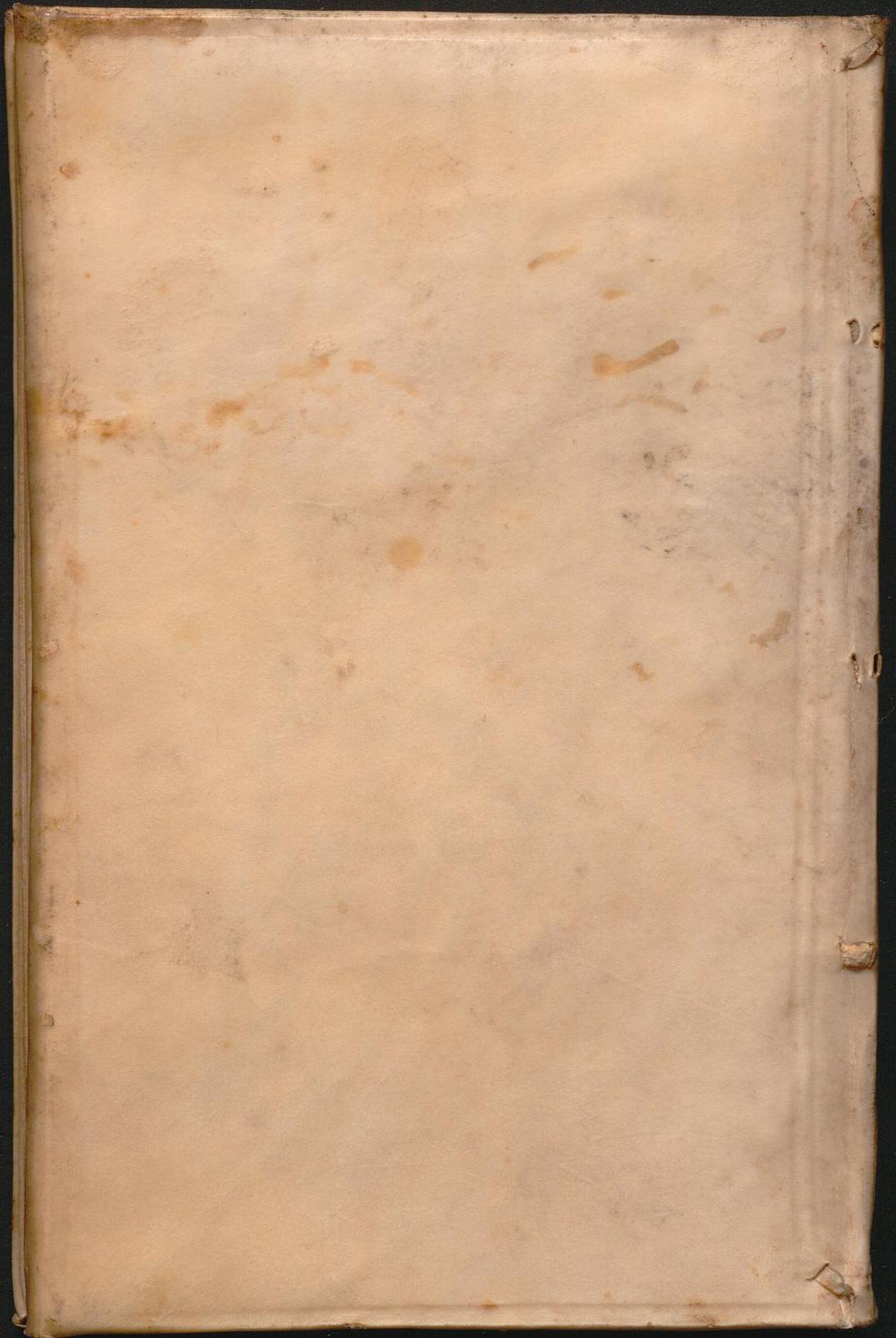
V. R. VII. P. 1. 2. 3.

FINIS

R
VVS
DE
N. BI
LCO.

N. B.

Th
4930